Facultade de Fisioterapia

Presentación

As guías docentes recollen información relevante das materias que compoñen o plan de estudos do Grao en Fisioterapia.

Localización

Facultade de Fisioterapia de Pontevedra

Campus da Xunqueira s/n, 36005 Pontevedra

Teléfono:986 80 17 50

Fax: 986 80 17 80

Correo:sdfisioterapia@uvigo.es

Equipo Decanal Centro e Directivo dos Departamento

EQUIPO DECANAL DO CENTRO:

Decana: Eva Mª Lantarón Caeiro

Teléfono: 986 80 17 51 ou 986 80 17 52

Correo: evalantaron@uvigo.es

Vicedecana: Mª Mercedes Soto González

Teléfono: 986 80 17 53 ou 986 80 17 52

Correo: m.soto@uvigo.es

Secretaria: Mª Rocío Abalo Núñez

Teléfono: 986 80 17 54 ou 986 80 17 52

Correo: rocioabalo@uvigo.es

DEPARTAMENTOS:

DEPARTAMENTO DE BIOLOXÍA FUNCIONAL E CIENCIAS DA SAÚDE

EQUIPO DIRECTIVO:

Directora: María del Pilar Molist García

Secretario: Marcos Antonio López Patiño

Sede: Edificio de Ciencias Experimentais. Campus de Vigo.

Correo: depc01@uvigo.es

Teléfono: 986 812646

DEPARTAMENTO DE ANÁLISE E INTERVENCIÓN PSICOSOCIOEDUCATIVA

EQUIPO DIRECTIVO:

Director: Antonio López Castedo

Secretaria: Yolanda Rodríguez Castro

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo: xncedou05@uvigo.es

Teléfono: 988 387108

DEPARTAMENTO DE DIDÁCTICAS ESPECIAIS

EQUIPO DIRECTIVO:

Directora: Ángeles Fernández Villarino

Secretario: Javier Blanco Sierra

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo: depx05@uvigo.es

Teléfono: 988 387145

DEPARTAMENTO ESTATÍSTICA E INVESTIGACIÓN OPERATIVA

EQUIPO DIRECTIVO:

Director: Antonio Vaamonde Liste

Secretario: Juan Carlos Pardo Fernández

Sede: Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais. Campus de Vigo

Correo: udeconomicas@uvigo.es

Teléfono: 986 130213

DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA INGLESA, FRANCESA E ALEMÁ

EQUIPO DIRECTIVO:

Directora: Helena Cortes Gabaudan

Secretaria: Ana María Bringas López

Sede: Facultade de Filoloxía e Traducción. Campus de Vigo.

Correo: udhumanidades@uvigo.es

Teléfono: 986 813799

Páxina web

http://fisioterapia.uvigo.es/

Grao en Fisioterapia

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P05G170V01102	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica	1c	6
P05G170V01103	Fisioloxía: Fisioloxía humana	1c	9
P05G170V01104	Fundamentos de fisioterapia	1c	6
P05G170V01201	Afeccións medicocirúrxicas	2c	9
P05G170V01202	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia	2c	9
P05G170V01203	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde	2c	6
P05G170V01204	Valoración en fisioterapia	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01301	Afeccións cirúrxicas	1c	6
P05G170V01302	Afeccións médicas	1c	6
P05G170V01303	Cinesiterapia	1c	9
P05G170V01304	Fisioterapia xeral	1c	9
P05G170V01401	Electroterapia e ultrasonoterapia	2c	6
P05G170V01402	Fisioterapia manipulativa articular	2c	9
P05G170V01403	Radioloxía	2c	6
P05G170V01404	Saúde pública e fisioterapia comunitaria	2c	9

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01501	Fisioterapia neurolóxica e especial	1c	9
P05G170V01502	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial	1c	9

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01701	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde	1c	9
P05G170V01801	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	42
P05G170V01802	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	12
P05G170V01803	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	9
P05G170V01804	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	21
P05G170V01805	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	30
P05G170V01806	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	33

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01901	Fisioloxía do exercicio e do esforzo	1c	6
P05G170V01902	Fisioterapia ergonómica	1c	6
P05G170V01903	Fisioterapia na discapacidade e dependencia	1c	6
P05G170V01904	Inglés para ciencias da saúde	1c	6
P05G170V01905	Rehabilitación cardíaca	1c	6
P05G170V01906	Fisioterapia en especialidades clínicas I	2c	9
P05G170V01907	Fisioterapia en especialidades clínicas II	2c	9
P05G170V01908	Farmacoloxía	2c	6
P05G170V01909	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia	2c	6
P05G170V01910	Fisioterapia en deporte e en actividade física	2c	6
P05G170V01911	Fisioterapia no linfedema	2c	6
P05G170V01912	Pilates aplicado en fisioterapia	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P05G170V01101			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Padín Iruegas, María Elena			
Profesorado	Padín Iruegas, María Elena			
Correo-e	mepadin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	• saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	• saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	• saber facer
CE55	Habilidade para realizar disección básica	• saber facer
CE56	Capacidade para identificar os diferentes tecidos nunha disección	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Coñecer os conceptos básicos para o coñecemento da Anatomía (ciencia, morfoloxía, anatomía, cinesioloxía, relación entre a forma e a función,...), a división da Anatomía segundo distintos criterios e as súas aplicacións aos estudos de grao	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Coñecer e comezar a dominar a terminoloxía anatómica básica que permita a descrición anatómica.	CG19 CE1 CE20 CT4 CT12 CT15 CT17 CT24
Localizar e identificar os ósos da cabeza, incluíndo as súas características morfolóxicas máis relevantes, e que dean unha maior achega funcional. Coñecer os elementos que integran cada articulación, así como identificar o tipo de articulación e as súas características mecánicas xenéricas. Coñecer a musculatura principal.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer a morfoloxía exterior e a configuración interior do corazón.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24
Dominar aqueles conceptos morfolóxicos que servirán para a comprensión clínica da patoloxía respiratoria e para entender os fundamentos das técnicas de asistencia ventilatoria.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24
Coñecer a organización xeral e funcionalidade do sistema nervioso en xeral	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24

Dominar a descrición macroscópica. Identificar as diferentes partes e compoñentes. Establecer a correlación morfo- funcional. Entender correctamente os abordajes elementais e adestramento no manexo do instrumental e útiles básicos.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE49 CE53 CE54 CE55 CE56 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT30

Contidos	
Tema	
Temario teórico	Temario teórico. Xeneralidades: citoloxía, histoloxía e embrioloxía humana. Aparato locomotor: cabeza, colo, tronco e extremidades. Corazón e grandes vasos. aparato dixestivo, aparato respiratorio, aparato xenitourinario, estesioloxía, sistema nervioso periférico cranial. Sistema nervioso da vida autónoma. Sistema nervioso central.
Temario práctico	Temario práctico. Prácticas de citoloxía e histoloxía. Estudo dos distintos tecidos. Identificación de estruturas en modelos anatómicos.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	43	85	128
Prácticas de laboratorio	27	40	67
Exame de preguntas obxectivas	2	27	29
Observación sistemática	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	O profesor estrutura e/ou explica os contidos da materia. Para o seu estudo os alumnos dispoñen das presentacións vistas na clase, en FAITIC e/ou fotocopias.
Prácticas de laboratorio	Con estas clases búscase que sirvan ó alumno para unha mellor comprensión dos coñecementos teóricos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Orientación ao alumno sobre os contidos da materia. Resolución de dúbidas de maneira persoal nas horas adicadas a titorías.
Prácticas de laboratorio	Orientación ao alumno sobre os contidos da práctica. Resolución de dúbidas

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Exame de preguntas obxectivas	Sesión magistral: os coñecementos teóricos adquirido polo alumno avaliaranse mediante un exame tipo test de 5 opcións sen puntuar negativos. Para superar o examen teórico debense obter o 70% de respostas correctas Debe aprobarse o exame teórico para supera-la asignatura	50	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT12
Observación sistemática	Participación activa do alumno para asimilar e comprender os contidos da práctica correspondente. Realización e entrega das fichas dos contidos da práctica correspondente. A avaliación será continua téndose en conta a participación nas prácticas e as fichas entregadas	50	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE49 CE53 CE54 CE55 CE56 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar o examen teórico debense obter o 70% de respostas correctas.

A asistencia ás prácticas e obrigatoria. Permitiránse 2 faltas de asistencia (por causa de forza maior) que han de ser xustificadas documentalmente. Ao finalizar cada práctica deberán entregarse as fichas dos contidos da mesma.

Manteranse os mesmos criterios en sucesivas convocatorias.

As calificacións serán publicadas no taboleiro da facultade e/ou na plataforma FAITIC.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Paulsen F.; Waschke J., Sobotta atlas de anatomía humana, 24, Elsevier, 2018,

Lippert H., Anatomía con orientación Clínica para estudiantes, Marbán, 2013, Madrid

Netter Fh., Atlas de Anatomía Humana, 7, Elsevier, 2019,
Netter Fh., Cuaderno De Anatomía Para Colorear, 2 revisada, Elsevier, 2019,
Latarjet M; Ruiz Liard A, Anatomía Humana, 5, Panamericana, 2019,
ALAN J. DETTON, GRANT. MANUAL DE DISECCIÓN,, 16, LIPPINCOTT WILLIAMS AND WILKINS. WOLTERS KLUWER H, 2017,
Schünke M./Schulte E./Schumacher U., Colección Prometheus. Texto y Atlas de Anatomía, 3, Ed. Panamericana, 2015,
Loukas, Benninger & Tubbs, Gray. Guía fotográfica de disección del cuerpo humano, 2, Elsevier, 2019,

Bibliografía Complementaria

FAWCETT DW., Tratado De Histología, 12, Interamericana Mc Graw Hill, 1995,
MOORE KL., Anatomía con orientación Clínica, 8, Wolters Kluwer, 2017, Barcelona
Drake R, Gray: Anatomía para estudiantes, 3, Elsevier, 2015,

Recomendacións

Outros comentarios

Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI). Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarase por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica				
Materia	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica			
Código	P05G170V01102			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Durán Barbosa, Rafael			
Profesorado	Durán Barbosa, Rafael			
Correo-e	rduran@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	• saber
CE5	Coñecer e comprender o funcionamento dos diferentes sistemas biofísicos e bioquímicos	• saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	• saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	• saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

1. Coñecer os conceptos elementais da Bioquímica e da Biofísica e a súa importancia na Fisioterapia.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
2. Coñecer os principios básicos da Física aplicados aos procesos biolóxicos efuncionais do corpo humano.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
3. Coñecer la función das biomoléculas e os procesos metabólicos en que interveñen.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
4. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos biofísicos básicos relativos ao funcionamento das membranas celulares, visión, audición e aparato cardiorespiratorio e a súa relación coa Fisioterapia.	CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

5. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos bioquímicos básicos dos principais grupos de biomoléculas: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, así como do metabolismo humano e a súa relación coa Fisioterapia.	CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

Contidos

Tema
Bioquímica: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, encimoloxía, bioenerxética, metabolismo intermediario, vías catabólicas e biosintéticas. Biofísica de membranas e de procesos de transporte, de potenciais, da visión e a audición, do músculo, cardiovascular, da respiración, da homeostasia, das radiacións.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	10	15	25
Traballo tutelado	0	24	24
Lección maxistral	39	59	98
Traballo	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Informe de prácticas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio de Biofísica e de Bioquímica e prácticas de ordenador de simulación de procesos biofísicos.
Traballo tutelado	Traballos relacionados coa materia
Lección maxistral	Clases teóricas expositivas e participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual: Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.
Traballo tutelado	A atención personallizada, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	O exame teórico pode ser tipo test ou de preguntas a desenvolver. No caso do test, as preguntas mal contestadas restan.	70	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT2
Prácticas de laboratorio	Prácticas laboratorio: asistencia e participación en tódalas prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesións de prácticas e a presentación dun informe individual de cada sesión.	20	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
Traballo tutelado	Traballos relacionados coa materia	10	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización das prácticas é OBRIGATORIA para superar a materia (excepto para os alumnos que xa fixeron as prácticas en cursos anteriores).

O exame teórico terá un valor do 70% da cualificación, as prácticas un 20% e os traballos un 10%.

Calquera outro criterio (p.e. asistencia a clase) rexerase polas normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e da Facultade de Fisioterapia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

AURENGO, Biofísica, Mc Graw-Hill 3ª edición, 2008

DURÁN, J.E.R., Biofísica: fundamentos e aplicaçoes, Prentice Hall (Sao Paulo, Brasil), 2003

NELSON y COX., Principios de Bioquímica de Lehninger, Omega, 2001

LOZANO y col, Bioquímica y Biología Molecular en Ciencias de la Salud, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendacións

Outros comentarios

NON SE FAN RECOMENDACIÓNS ESPECÍFICAS

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía humana				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía humana			
Código	P05G170V01103			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Profesorado	Conde Sieira, Marta Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Correo-e	lilianfaro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	• saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	• saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	• saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer
CT18	Creatividade	• saber facer

CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• Saber estar / ser
CT20	Liderado	• Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da Fisioloxía Humana.	CG1 CE1 CT2
Coñecer e comprender en liñas xerais o funcionamiento dos diversos sistemas orgánicos, con énfase especial nos sistemas nervoso e muscular.	CG1 CG17 CE1 CE4
Comprender o funcionamiento do organismo humano como un todo integrado, reforzando o papel dos sistemas de coordinación e integración.	CG5 CE3 CT2
Comprender alguns aspectos aplicados dos conocimientos fisiológicos para a saúde humana e, en especial, para sua aplicación a Fisioterapia.	CG2 CE8 CT5
Coñecer e describir os principais mecanismos de funcionamento dos dous principais sistemas de control do organismo humano: o sistema nervoso e o sistema endocrino.	CG12 CG19 CE1 CE21 CE45 CE49 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30

Coñecer e describir os mecanismos básicos de funcionamento do aparello locomotor e seu controle e sua aplicación en fisioterapia.	CG1 CE1 CE4 CE21 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30
Coñener e describir os mecanismos elementais do funcionamento cardiorespiratorio humano e sua aplicación en fisioterapia.	CG1 CE1 CE49 CE53 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30
Coñecer e describir os mecanismos elementais de funcionamento dos aparellos digestivo e excretor humanos.	CG1 CE1 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30

Contidos	
Tema	
Fisioloxía do sistema nervioso. Fisioloxía do sistema endócrino. Fisioloxía do sistema cardiovascular. Fisioloxía do sistema respiratorio. Fisioloxía dixestiva e renal.	NON SE CONSIDERAN SUBTEMAS

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	61	92	153
Traballo tutelado	0	28	28
Prácticas de laboratorio	17	24	41
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Informe de prácticas	1	0	1
Traballo	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Impartiranse clases teóricas participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.
Traballo tutelado	Realizaranse traballos tutelados por grupos relacionados coa materia
Prácticas de laboratorio	Realizaranse prácticas de laboratorio dos sistemas cardiovascular e respiratorio, así como prácticas de simulación de ordenador dos sistemas nervioso, muscular e endócrino.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia
Prácticas de laboratorio	A atención personalida estará centrada na solución de dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Traballo tutelado	A atención personalida, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Exame teórico con todo o contido da materia impartido nas sesións maxistrais. Constará de 80 preguntas de tipo test. As preguntas mal contestadas penalízanse.	70	CG1 CG2 CG5 CG17 CG19 CE1 CE3 CE4 CE8 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15

Prácticas de laboratorio	Asistencia e participación en tódalas prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesións de prácticas e a presentación dun informe individual de cada sesión.	20	CG1 CE1 CE3 CE4 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30
Traballo tutelado	Realización de traballos relacionados co contido da materia.	10	CG1 CG17 CG19 CE1 CE3 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT15 CT18 CT23

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización das prácticas é obrigatoria para superar a materia

A avaliacion das clases maxistrales será mediante una proba tipo test cun valor do 70% da cualificación, as prácticas o 20% e os traballos tutelados o 10%.

Para superar a materia debe alcanzarse un mínimo de 3,0 sobre 7,0 na proba tipo test.

A avaliación de xullo constará de 10 preguntas curtas a desenvolver e se puntuará sobre 10. Non se consideran as notas das prácticas.

Calquera outro criterio (p.e. asistencia a clase) rexirase polas normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e a Facultade de Fisioterapia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

SILVERTHORN y col., Fisiología Humana. Un enfoque integrado, Editorial Médica Panamericana, 4ª edición, 2008

FOX, Fisiología Humana, McGraw-Hill, 10ª edición, 2008

DVORKIN-CARDINALE, BEST&TAYLOR, Bases fisiológicas de la práctica médica, Editorial Médica Panamericana, 13ª edición, 2008

FERNÁNDEZ, Manual de laboratorio de Fisiología, McGraw-Hill, 4ª edición, 2008

TRESGUERRES y col., Fisiología humana, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendacións

Outros comentarios

Non se fan recomendacións específicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de fisioterapia				
Materia	Fundamentos de fisioterapia			
Código	P05G170V01104			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Cuña Carrera, Iria da			
Profesorado	Cuña Carrera, Iria da			
Correo-e	Iriadc@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber • saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE17	Coñecer e comprender as bases teóricas da Fisioterapia como ciencia e profesión. Os modelos de actuación en Fisioterapia: O diagnóstico de Fisioterapia. Metodoloxía da investigación aplicada á Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	• saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos traballo	• saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	• saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	• saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer

CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• Saber estar / ser
CT20	Liderado	• saber facer • Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a fisioterapia e situala dentro do contexto sanitario	CG3 CG12 CE17 CE20 CE26
Identificar a fisioterapia como ciencia e profesión, así como o código deontolóxico	CG3 CG14 CE17 CE44 CT13 CT29
Describir a institucionalización da fisioterapia en España	CE23 CE24
Identificar os distintos campos de actuación da fisioterapia.	CE14 CE20 CE23
Identificar os distintos axentes físicos, métodos e técnicas que utilizanse en fisioterapia	CE14
Describir o método de intervención en fisioterapia	CG12 CE14 CT12
Definir o concepto e dimensións de calidade no ámbito sanitario	CG18 CE25
Describir os modelos de investigación en fisioterapia.	CG15 CE21 CE22 CE45 CT29
Coñecer a terminoloxía sanitaria	CG19 CE20
Elaborar en grupo, exponer e defender un traballo de búsqueda bibliográfica sobre a historia da fisioterapia y/o axentes físicos	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT24 CT25 CT30

Contidos

Tema

Introducción	Definición de Fisioterapia Terminoloxía sanitaria
Evolución e desenvolvemento histórico	Antecedentes históricos da Fisioterapia: Mundo primitivo Mundo antiguo Idade media Renacemento Séculos XVII y XVIII Séculos XIX e XX
Bases conceptuais. Marco teórico	A fisioterapia como ciencia e profesión A institucionalización da fisioterapia en España. A figura do fisioterapeuta As asociacions e colexios profesionais A Fisioterapia na Universidade
Métodos de intervención en fisioterapia	Métodos xerais. Conceptualización e clasificación. Métodos especificos. Conceptualización e clasificación.
Calidade en Fisioterapia	Concepto de calidade Dimensions da calidade
Modelos de investigación en Fisioterapia	Introducción e Métodos de investigación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	41	71	112
Traballo tutelado	1	30	31
Presentación	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Traballo tutelado	Os alumnos deberán elaborar, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía, previa solicitude ao profesor para unha mellor organización. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.
Traballo tutelado	A atención personalizada estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o realizado polo alumnado.
Presentación	Realizaranse na data que figure na programación da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	Preguntas curtas	80	CG3 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE14 CE17 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE44 CE45 CT2 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT24 CT29
Traballo tutelado	Valorarase a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	15	CG19 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT10 CT18 CT19 CT20 CT25 CT30

Presentación	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.	5	CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT18 CT19 CT20 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumno debe obter como mínimo un 4 sobre 8 no exame teórico para poder superar a materia.

A realización do traballo é obrigatoria, así como a súa presentación e defensa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Gallego T., Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia., 1ª edición, Editorial Médica Panamericana, 2007, Madrid

Borrel F., Manual de entrevista clínica, 1ª edición, Editorial Doyma, 1992, Barcelona

Varela J, Galego J., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud, 1ª edición, Consellería de Sanidade e Servicios Sociais, D.L, 2000, Santiago de Compostela

Polgar S, Thomas SA., Introducción a la investigación en Ciencias de la Salud, 6ª edición, Elsevier, 2014, Barcelona

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións medicocirúrxicas				
Materia	Afeccións medicocirúrxicas			
Código	P05G170V01201			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es cmagdalena@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer

CT24 Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT29 Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades reumatolóxicas, nefrolóxicas, hematolóxicas, endrocrinolóxicas e do metabolismo, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermar.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23

Describir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29
Coñecer e comprender a dinámica da adsquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE22 CE38 CE45 CE49 CT2 CT3 CT4 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Determinar a súa competencia profesional e os seús límites, e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE49 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29

Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CG5 CG12 CG14 CE22 CE35 CE42 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT16 CT23
Identificar as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte básico e avanzado.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE49 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29

Contidos	
Tema	
UNIDADE I	AFECCIÓNS MÉDICAS
Patoloxía que afecta ao organismo globalmente	Lesión e morte celular; envellecemento. Sistema inmune; resposta inespecífica; resposta específica; enfermidades do sistema inmune; transplantes. Enfermidades inducidas por microorganismos. Enfermidades inducidas por tóxicos. Enfermidades inducidas por hipoxia. Enfermidades relacionadas co entorno ambiental. Enfermidades por patoloxía da herencia. Enfermidades tumorais.
Reumatoloxía	Función do aparato locomotor. Enfermidades óseas; trastornos cuantitativos e cualitativos da remodelación ósea. Enfermidades articulares; artropatías inflamatorias; artropatías dexenerativas.
Nefroloxía	Función nefrourinaria. Enfermidades renais; insuficiencias aguda e crónica. Enfermidades glomerularess, tubulares e tubulointersticiais. Enfermidades das vías urinarias.
Hematoloxía	Función hematopoyética. Enfermidades da serie vermella. Enfermidades da serie branca, dos ganglios linfáticos e do bazo. Enfermidades da hemostasia.
Endocrinoloxía	Función do sistema endocrino. Enfermidades da glándula tiroides. Enfermidades das glándulas suprarrenais. Enfermidades das gónadas; diferenciación sexual. Enfermidades do eixo hipotálamo-hipófise; patoloxía do crecemento. Patoloxía das glándulas paratiroides e do metabolismo do calcio, fósforo e magnesio.
Metabolismo	Patoloxía do metabolismo dos hidratos de carbono; síndrome diabético. Patoloxía do metabolismo dos lípidos. Patoloxía do metabolismo dos aminoácidos e das proteínas plasmáticas. Outras alteracións.
UNIDADE II	AFECCIÓNS CIRÚRXICAS
INTRODUCIÓN ÁS ENFERMIDADES CIRÚRXICAS.	- Dor no aparato locomotor. - Inflamación. - Reacción xeral secundaria.

ENFERMIDADES CIRÚRXICAS BÁSICAS.	- Feridas. Asepsia. - Síndrome de aplastamento. - Queimaduras. - Infeccións cirúrxicas. - Ciruxía oncolóxica. - Anestesia. - Métodos auxiliares diagnósticos - Complicacións da ciruxía
SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO.	- Estrutura e función do sistema nervioso periférico. - Agresión, rexeneración e dexeneración. - Síndromes compresivos.
FISIOPATOLOXÍA MUSCULAR.	- Fisioloxía, reparación muscular. - Traumatismos. Tumores. Artrogriposis. - Síndrome compartimenta. - Patoloxía neuromuscular infantil. - Tendóns. - Ligamentos
ÓSO	- Organización ósea. - Fracturas. Complicacións. - Infeccións óseas. - Enfermidades óseas. - Tumores e lesións pseudotumorais.
ARTICULACIÓNS.	- Traumatismos. Luxacións. Esguinces. - Rixideces e anquilosis. - Infeccións articulares. - Ciruxía da artrosis. - Corpos libres intraarticulares. - Artropatía neuropática.
CIRUXÍA DO APARATO LOCOMOTOR	- Artroscopia. - Osteosíntesis. - Ciruxía minimamente invasiva. - Implantes articulares. - Ciruxía robótica e navegación.
TRAUMATISMOS, AMPUTACIÓNS/ REIMPLANTES/ PRÓTESIS	- Politraumatizado. ATLAS - Protocolo de actuación con accidentado. - Schock. - Amputacións. - Reimplantes. - Prótesis. - Ortesis.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS TORÁCICAS.	- Ciruxía cardíaca. - Ciruxía torácica. - Mama
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS ABDOMINALES.	- Parede abdominal. - Dixestivo. - Uroloxía. - Xinecoloxía e obstetricia.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS VASCULARES.	- Arteriales. - Venosas. Trombosis.
ENFERMIDADES NEUROCIRÚRXICAS E ENDOCRINAS.	- Neurociruxía. - Ciruxía endocrina.
SEMINARIOS A. Médicas	1.- Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP). Teoría. 2.- Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP). Práctica. 3.- Primeiros auxilios: outros.
SEMINARIOS A. Cirúrxicas	PRÁCTICA Nº1: DOLOR, INFLAMACIÓN Y HERIDAS. PRÁCTICA Nº2: LESIONES NEUROLÓGICAS Y MUSCULARES. PRÁCTICA Nº3: FRACTURAS. PRÁCTICA Nº4: PRÓTESIS Y TRAUMATISMOS. PRÁCTICA Nº5: CIRUGÍA CARDÍACA Y TORÁCICA. PRÁCTICA Nº6: CIRUGIA ABDOMINAL Y OBESIDAD.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Seminario	24	40	64

Lección maxistral	52	105	157
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.
Seminario	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	O examen final da materia constará de: Unidade de Médicas: A cualificación final da materia realizarase tendo en conta a asistencia e participación no desenvolvemento das clases. Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta). Unidade Cirúrxicas: En convocatoria de maio/xuño: Unha proba tipo test de resposta única de 50 preguntas e 4 opcións de resposta. Cada pregunta fallida restará un tercio de cada acerto. En convocatoria de xuño/xullo: 5 preguntas de resposta curta.	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17

Seminario	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame teórico, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Afeccións Médicas e Unidade II: Afeccións Cirúrxicas. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica e seminarios, tamén independentemente).

A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha Unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rozman C, Cardellach F, (eds)., Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª, Elsevier, 2012, Barcelona

Goodman CC, Syndert TK., Patología Médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp., McGraw-Hill / Interamericana, 2003, Madrid

Pérez Arellano, JL., Sisinio de Castro. Manual de Patología General., 7ª ed., Elsevier Masson, 2013, Barcelona

Laso FJ., Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología., 2ª Ed., Elsevier-Masson, 2010, Barcelona

Brunicardi C, Andersen DK, Billiar TR, Dunn DL, Hunter JG, Pollock RE., Schwartz. Principios de cirugía., 10, McGraw-Hill / Interamericana;, 2015, Madrid

Hoppenfeld, S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades., 29 reimpr., Manual Moderno, 2000, México

Seco J. [Dir.],, Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético., Volumen III. , 1, Panamericana, 2017, Madrid

Bibliografía Complementaria

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds)., Harrison. Principios de Medicina Interna., 16ª, McGraw-Hill / Interamericana;, 2006., México D.F.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed., Panamericana, 2004, Madrid

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, et al., Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en: <http://www.archbronconeumol.org

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R., Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed., Elsevier, 2005, Philadelphia (USA)

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed., Médica Panamericana, 2004, Buenos Aires

Victor M, Ropper AH, (eds)., Adams y Victor. Principios de Neurología., 2ª ed., McGraw-Hill / Interamericana, 2002, México D.F.

Delgado Martinez, A., Cirugía ortopédica y traumatología., 1, Médica Panamericana;, 2009, Buenos Aires

Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología (SECOT)., Manual de cirugía ortopédica y traumatología., 2, Médica Panamericana, 2010, Buenos Aires

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Farmacoloxía/P05G170V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia				
Materia	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia			
Código	P05G170V01202			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	• saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer
CT18	Creatividade	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• Saber estar / ser

CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da biomecánica	CG2 CE6 CE9 CE20
Identificar as pautas para a análise dos movimentos humanos	CG2 CE8 CE9 CE20
Coñecer as leis do movemento, forzas, palancas e poleas e a súa aplicación en Fisioterapia.	CG2 CE6 CE8 CE9 CE20
Definir o concepto de elasticidade, viscoelasticidade e a súa aplicación práctica en fisioterapia	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedade mecánicas do oso	CG1 CE3 CE20
Describir a mecánica articular e a súa aplicación na fisioterapia.	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedades mecánicas da contracción muscular	CG1 CE3 CE20
Identificar a repercusión dos distintos tipos de actividade muscular e a súa aplicación na fisioterapia	CG5 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20
Describir e correlacionar a análise segmentaria dos movementos do corpo humano	CG2 CE6 CE20

Analizar a biomecánica básica dun xesto determinado	CG17 CG19 CE6 CE8 CE9 CE20 CE21 CE35 CE44 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos
Tema
CONTIDO TEÓRICO 1.-Bases elementais de biomecánica
2 Movemento. Forzas, pancas e poleas. Elasticidade e viscoelasticidade
3 Propiedades mecánicas do óso e da contracción muscular. Mecánica articular
4 Analise segmentaria dos movementos do corpo humano: O raque no seu conxunto. Postura e posición
5 Análise segmentaria dos movementos da cintura pélvica
6 Análise segmentaria dos movementos do raque lumbar
7.-Análise segmentaria dos movementos do raque torácico. Mecánica respiratoria
8.-Análise segmentaria dos movementos do raque cervical
9.-Análise segmentaria dos movementos do cinto escapular. Membro superior.
10.-Análise segmentaria dos movementos do membro inferior.
11.-A marcha humana
PRÁCTICO: Realización do traballo

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	60	101	161
Presentación	4	14	18
Traballo tutelado	2	40	42
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Presentación	Exposición con medios audiovisuias por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Traballo tutelado	Os alumnos deberán elaborar un traballo, onde se fará unha análise biomecánica básica do corpo humano sobre unha filmación en vídeo que deben realizar os propios alumnos Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica sobre o devandito tema e utilizarase a plataforma Tema.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. As titorías de orientación e asesoramento académico levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS.
Traballo tutelado	As titorías de orientación e asesoramento realizaranse en grupo pequeno, de 4 a 6 alumnos, e nas horas establecidas na programación semanal da materia
Presentación	A orientación e asesoramento para a exposición e presentación dos traballos, realizarase en titoría de grupo grande

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Exame teórico: Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 4 preguntas e non se pode deixar ningunha sen contestación efectiva.	80	CG1 CG2 CG5 CG17 CG19 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20 CE21 CE35 CE44 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24 CT30

Traballo tutelado	A realización, asistencia a titorias, exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	15	CG1 CG2 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20 CE21 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentación	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, así como a súa exposición	5	CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT6 CT7 CT15 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na
presentación e defensa do mesmo.
Para superar a materia débese obter como mínimo un 3,5 sobre 8 no exame teórico, sempre e cando se acade un 5 coa suma da puntuación do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Calais Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo 1 y 2, Los libros de la liebre de marzo, 1999, Barcelona
Calderón Montero FJ., Fisiología Humana Aplicación a la actividad física, Medica Panamericana, 2012, Madrid
Dufour M, Pillu M., Biomecánica funcional, Elsevier Masson, 2006,
Fucci S., Biomecánica del aparato locomotor aplicada al acondicionamiento muscular, 4, Elsevier, 2003,
Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 1, 6, Médica Panamericana, 2006, Madrid
Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 2, 6, Médica Panamericana, 2010, Madrid
Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 3, 6, Médica Panamericana, 2007, Madrid
Llanos, L F., Introducción a la biomecánica del aparato locomotor., Universidad Complutense, 1998, Madrid
Miralles Marrero R, Miralles-Rull I, Puig Cunilera M., Biomecánica clínica de los tejidos y las articulaciones del aparato locomotor, 2, Masson, 2005, Barcelona
Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patolgías del aparato locomotor., Elsevier Masson, 2007, Barcelona
Trew M, Everett T, Fundamentos del movimiento humano., 5, Elsevier Masson, 2006, Madrid
Viladot A, Lecciones básicas de biomecánica del aparato locomotor, Springer, 2001, Barcelona
Cailliet R., Anatomía funcional biomecánica, Marbán, 2006, Madrid

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde				
Materia	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01203			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fariña Rivera, Francisca			
Profesorado	Fariña Rivera, Francisca Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	francisca@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/francisca/			
Descrición xeral	Esta materia amosará, de xeito moi xeral, que é a Psicoloxía e que lle pode achegar ao fisioterapeuta. Adicando especial atención aos procesos psicolóxicos básicos e psicosociais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE10	Coñecer e comprender os factores psicolóxicos e sociais que inflúen no estado de saúde/enfermidade do individuo, familia e comunidade	• saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	• saber
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE32	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar aos estudantes na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer • Saber estar / ser

CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudiante terá que coñecer os proceso psicolóxicos que afectan ao aprendizaxe humano.	CB2 CB4 CG1 CG13 CE1 CE2 CE3 CE6 CE8 CE12 CE14 CE17 CE20 CE21 CE23 CT2 CT3 CT3 CT4 CT4 CT5 CT5 CT6 CT6 CT9 CT10 CT10 CT12 CT15 CT15 CT18 CT19 CT23

O estudiante terá que coñecer os aspectos psicosociais que inciden na saúde	CB2 CB2 CB4 CB4 CB5 CG1 CG13 CE2 CE6 CE10 CE11 CE12 CE13 CE13 CE16 CE17 CE18 CE24 CE26 CE32 CE49 CE51 CT2 CT3 CT4 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11 CT12 CT12 CT14 CT15 CT15 CT16 CT16 CT17 CT18 CT20 CT22 CT23 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
Introdución á Psicoloxía	¿Qué estuda a Psicoloxía? Conceptos xerais da psicoloxía Principais paradigmas da Psicoloxía.
Procesos Psicolóxicos que afectan ao aprendizaxe humano	Procesos psicolóxicos básicos: Sensación-Percepción Percepción da dor Atención. Memoria Imaxes mentais Linguaxe e comunicación interpersoal Aprendizaxe Condicionamento clásico. Condicionamento instrumental. Aprendizaxe cognitiva.

Aspectos Psicolóxicos e Sociais no ámbito da saúde	Motivación-emoción, ansiedade e estrés Trastornos de conduta Violencia familiar e violencia de xénero, afectación na saúde Determinantes psicosociais no comportamento saúde/enfermidade Relación entre o profesional da saúde e o paciente A fisioterapia como intervención multidisciplinar

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	26	25	51
Traballo tutelado	17	0	17
Seminario	1	0	1
Presentación	2	25	27
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Cartafol/dossier	0	24	24
Traballo	1	26	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	O profesorado fai unha introdución teórica ao tema a tratar na aula, de xeito expositivo.
Traballo tutelado	Cada tema vai acompañado con material audiovisual e unha ficha que o grupo debe completar. Faranse exercicios de avaliación de variables psicolóxicas Entrenaranse as destrezas de comunicación verbal e non verbal.
Seminario	A hora de titoría emprégase para facer o seguimento dos traballos.
Presentación	Os estudantes terán que facer en grupo un traballo sobre algún tema da materia, que será establecido polo profesorado. Todos os alumnos deben facer unha exposición do seu traballo na aula.
Actividades introdutorias	Exposición sobre o desenvolvemento da materia ao longo do cuadrimestre, así como os contidos desta.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.
Probas	Descrición
Traballo	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Exame de preguntas obxectivas	Levarase a cabo unha proba tipo test para avaliar os contidos teóricos.	80	
Traballo	O alumnado terá que entregar e expoñer dous traballos, que fará en grupo	20	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na convocatoria de xullo, o alumnado só se terá que examinar dos contidos e destrezas que non chegou a superar na convocatoria de xuño, ao conservarse a calificación das competencias adquiridas. A calificación final será resultado do nivel de competencia acadado, con relación aos obxectivos da materia, na convocatoria de xuño e xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Palafox,J. (ed), Los tiempos cambian.Historia de la economía, Tirant Humanidades, 2013, Valencia

Enrique Echeburúa, Pedro J. Amor, Memoria traumática: estrategias de afrontamiento adaptativas e inadaptativas, Vol. 37. Nº1. 71-80, Terapia Psicológica, 2019,

Gantiva C., Casas M., Ballén Y., Romo-González T., Modulación de las respuestas fisiológicas ante estímulos afectivos: una herramienta para investigar procesos psicológicos, Vol. 18. Nº1. 1-12, Universitas Psychologica, 2019,

Porflitt F. I., Rosas-Díaz R. R., Behind the scene: cognitive benefits of playing a musical instrument. Executive functions, processing speed, fluid intelligence and divided attention 1-27, Estudios de Psicología, 2019,

Bibliografía Complementaria

Amigo, I., Fernández, C., y Pérez, M., Manual de Psicología de la Salud, Pirámide, 2003(2ª ed.)

Bakker, A.B. y Rodríguez-Muñoz A, Introducción a la psicologia de la salud ocupacional positiva, Psicothema, 24(1), 62-65, 2012

Cabanach, R.G., Valle, A., Fariña, F., y Arce, R. (Eds), Calidad de vida, bienestar y salud, Psicoeduca, 2010

Williamson, J.G, Comercio y Pobreza, Cuándo y cómo comenzó el atraso del Tercer Mundo, Crítica, 2014, Barcelona

Fariña, F. y Tortosa, F., Introducción a la Psicología, Promolibro, 2008

García-Caro, Mª, P., Cruz-Quintana, F., Schmidt Río-Valle, J., Muñoz-Vinueva, A., Montoya-Juarez, R., Influencia de las emociones en el juicio clínico de los profesionales de la salud a propósito del diagnóstico de enfermedad terminal, International Journal of Clinical and Health Psychology, 10(1), 57-73., 2012

Gerrig, R. y Zimbardo, P., Psicología y Vida., Prentice Hall, 2005

Larsen, R., Psicología de la Personalidad, McGraw Hill, 2005

Morris, Ch., y Maisto, A., Psicología, Prentice-Hall, 2010 (13ª ed.)

Nigel Holt; Andy Bremner; Ed Sutherland; Michael Vliek; Michael Passer; Ronald Smith, Psychology. The Science Of Mind And Behaviour., México: MCGRAW HILL, 2012

Pillado, E. y Fariña, F., Mediación Familiar. Una nueva visión de la gestión y resolución de conflictos familiares desde la justicia terapéutica, Valencia: Tirant lo Blanch, 2015

Puente, A., Cognición y aprendizaje. Fundamentos psicológicos, Pirámide, 2003

Vicente E. Caballo Manrique, V., Manual para el tratamiento cognitivo-conductual de los trastornos psicológicos, Madrid: Siglo XXI., 2012

Méndez P., Ángulo, R., El aprendizaje de un instrumento musical como el violín mejor la atención sostenida, Vol. 27. Nº2. 1-9, Revista de Psicología, 2018,

Ramos V. J., Canosa, A. F, La importancia de estimular las redes atencionales en la infancia, Vol. 36. Nº3. 167-172, Apuntes de Psicología, 2019,

SCecchini J.A., González-González C., Llamedo R, Sánchez B., Rodríguez C., The impact of cooperative learning on peer relationships, intrinsic motivation and future intentions to do sport, Vol. 31. Nº2. 163-169, Psichothema, 2019,

Serna J., Múñoz V, Lavega P., March-Lanes J., Sáez U., Hieleno R., Influence of motor tasks on the players modos in basketball, Vol. 26. Nº1. 37-44, Revista de Psicología del Deporte, 2017,

Pic M., Lavega-Burgués P., Muñoz-Arroyave V., March-Llanes J., Echeverri-Ramos J.A., Predictive variables of emotional intensity and motivational orientation in the sports initiation of basketball, Vol. 19. Nº1. 241-251, Cuadernos de Psicología del Deporte, 2019,

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase:

1.-Ler, con anterioridade a explicación do docente, o material do tema que se vai a tratar na sesión maxistral; de selo caso anotando as dúbidas para resolvelas na sesión maxistral.

2.-Participar activamente nas clases maxistrais, plantexando cuestións sobre os temas tratados.

3.-Plantexarlle ao profesor tódalas preguntas/consultas que considere necesarias para comprender os contidos explicados nas sesións maxistrais, así como os procedementos implicados no desenrolo dos traballos asignados polo docente.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Valoración en fisioterapia				
Materia	Valoración en fisioterapia			
Código	P05G170V01204			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber facer
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer • Saber estar / ser
CT20	Liderado	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• saber facer
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os principios básicos da valoración en fisioterapia	CG2
Definir o diagnostico en Fisioterapia	CG2 CE20 CT29
Coñecer os procedementos xerais de valoración en fisioterapia	CG2 CG3 CG5 CE20 CE35 CE44 CT29
Coñecer e aplicar os métodos de rexistro en valoración	CG2 CE20 CE44 CT29
Coñecer as bases da entrevista clínica	CG2
Coñecer, executar e rexistrar os resultados da valoración postural	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos síntomas	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos tecidos brandos	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración articular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración muscular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración antropométrica	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo práctico de valoración	CG5 CG15 CE21 CE49 CE51 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	SUBTEMAS
I. Procedementos xerais de valoración en Fisioterapia	I.1. Introdución. I.2. Condicións xerais na exploración. I.3. Tipos de valoración. I.4. Métodos de valoración.
II. Procedementos de valoración en Fisioterapia.	II.1. A avaliación en Fisioterapia. Diagnostico. prognostico. II.2. O proceso de Avaliación II.3. Valoración da capacidade funcional e calidade de vida. II.3.1. Consideracións Xerais da valoración da capacidade funcional e calidade de vida. II.3.2. Instrumentos da valoración da capacidade funcional e calidade de vida. II.4. Instrumentos multidimensionais da capacidade funcional e calidade de vida.
III. Método de rexistro.	III.1. Historia de Fisioterapia III.2. Estrutura dun informe de Fisioterapia.
IV. Entrevista clínica. Estratexias prácticas	IV.1. Calidade da atención ao paciente. IV.2. Iniciar unha relación terapéutica. Habilidades básicas na primeira entrevista cun paciente. IV.3. Técnicas básicas para descubrir e completar datos para o diagnóstico. IV.4. Informar e motivar ao paciente.
V. Valoración dos síntomas	V.1.Valoración da dor na anamnese. V.2. Comportamento dos síntomas. V.3. Cuestións especiais.
VI. Valoración de tecidos brandos. Tecido cutáneo e subcutáneo.	VI.1. Condicións xerais de observación e palpación da pel VI.2. Valoración da pel. Inspección. Palpación. Mobilización tisular. VI.3. Medicións instrumentais da pel VI.4.Valoración da sensibilidade. VI.5. Exploración da sensibilidade VI.5.2. Sensibilidade superficial. VI.5.3. Sensibilidade profunda.

VII. Valoración Articular	VII.1. Introdución. Movementos articulares. VII. Valoración articular. VII.1. Observación da articulación. VII.2. Palpación. VII.3. Valoración analítica ósea. VII.4. Mobilidade articular pasiva e activa. VII.4.1. Factores xerais a considerar na valoración da mobilidade articular VII.4.2. Rango de movemento VII.4.3. Calidade do movemento. Tope final de movemento. Tipos de limitacións da mobilidade articular. Hipomobilidade. Hipermovilidade VII.4.4.Factores que inflúen na amplitude de movemento. VII.5. Medicións instrumentais VII.5.1.Goniometría VII.5.1.a. Goniómetro universal VII.5.1.b. Goniómetros dependentes da gravidade (inclinometros) VII.5.1.c. Goniómetros dependentes da desviación magnética VII.5.1.d. Electrogoniómetros VII.5.2.Procedemento de información ao paciente VII.5.3.Procedementos para a realización dunha goniometría VII.5.3.a. Posición do paciente VII.5.3.b. Estabilización VII.5.3.c. Aliñación VII.5.3.d. Recollida de datos. VII.5.4.Medicións centimétricas.
VIII. Valoración muscular	VIII.1. Valoración pasiva. VIII.1.1. Exame visual VIII.1.2. Palpación e mobilización muscular. VIII.1.3. Valoración da lonxitude muscular VIII.1.3. A. Procedemento valoración lonxitude muscular VIII.2. Valoración activa VIII.2.1. Valoración da forza muscular. Pautas para a Valoración muscular. VIII.2.2. Graos musculares VIII.2.3. Probas de forza muscular. VIII.2.3.a.Probas de forza muscular manual. VIII.2.3.b. Probas de forza muscular máxima VIII.2.3.c. Probas de resistencia muscular. VIII.2.3.d. Probas de potencia muscular.
IX. Valoración antropométrica	IX.1. Introdución. Criterios e condicións xerais da exploración. IX.2. Instrumentos de medición IX.3. Índice de masa corporal IX.4. Lonxitudes. IX.4.1.Envergadura. IX.4.2.Distancias proxectadas. IX.5. Perímetros IX.6. Diámetros IX.7. Composición corporal.
TEMARIO PRÁCTICO	PRÁCTICAS
I. Exploración topográfica manual	I.1.Exploración topográfica manual de membro superior. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.2.Exploración topográfica manual de columna e rexión torácica. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.3.Exploración topográfica manual de membro inferior. Estruturas óseas e tecidos brandos.
II. Valoración da pel	II.1 Observación, palpación e mobilización da pel en diferentes rexións anatómicas. II.2. Medicións instrumentais.
III. Valoración articular	III.1. Observación da articulación. III.2. Palpación. III.3. Valoración analítica ósea. III.4. Valoración da calidade do movemento. III.5. Medicións instrumentais. Goniometría. III.6. Medicións instrumentais. Medicións centimétricas. III.7. Rexistro e interpretación de datos.

IV. Valoración muscular	IV.1. Valoración muscular pasiva. Exploración do ton muscular e valoración da lonxitude muscular IV.2. Valoración muscular activa. Probas de forza muscular. Técnica xeral. Valoración analítica de: - Músculos da cintura escapular e membro superior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do membro inferior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do tronco. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do pescozo. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos da cara. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Proba de valoración. - Músculos respiratorios. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.
V. Valoración postural	V.1. Valoración postural estática. V.2. Valoración postural dinámica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	21	33	54
Prácticas de laboratorio	26	28	54
Traballo tutelado	1	28	29
Presentación	1	0	1
Actividades introdutorias	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	3	5
Práctica de laboratorio	1	4	5
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballo tutelado	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia- Valoración Muscular. O traballo será unha filmación da realización de valoracións da forza muscular. Na que participarán tódolos membros do grupo.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Traballo tutelado	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.

Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levarnase a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de preguntas sobre procedementos de valoración. En cada pregunta avaliarase se o alumno é capaz de executar, rexistrar e interpretar as probas que, elixidas o azar, lle corresponda realizar.	40	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Traballo tutelado	Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CE21 CE51 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Lección maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento. Non se poderá deixar ningunha sen contestación efectiva.	50	CG2 CG3 CG5 CE20 CE44 CT1 CT12 CT29
Presentación	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT12 CT17 CT18 CT25

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través da presentación e defensa do mesmo.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o traballo, exame teórico e práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Norkin, White, Goniometria, Evaluacion de la Movilidad Articular, Marban Libros, 2005,

Kendall, Florence Peterson, Músculos pruebas funciones,, postura y dolor ;, 5º edición, Marban, 2016,

Javier Daza Lesmes, Evaluación clínico-funcional del movimiento corporal humano, Panamericana, 2007,

Serge Tixa, Atlas de anatomía palpatoria Tomo 1., 2ª edición, Masson- Elsevier, 2006, Barcelona

Serge Tixa, Atlas de anatomía palpatoria Tomo 2, 2ª edición, Masson- Elsevier, 2006, Barcelona

Bibliografía Complementaria

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G., Kinesiterapia, Médica Panamericana;, 2005,

Hoppenfeld Stanley, Exploración física de la columna vertebral y las extremidades, Manual Moderno,

Tomás Gallego Izquierdo, Bases teóricas y fundamentos de la fisioterapia, Panamericana, 2007,

Seco J. Dir, Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen II, .Ed. Panamericana, 2015, Madrid

Stuart Porter, Tidy Fisioterapia, 14ª edición, Elsevier, 2009, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Cinesiterapia/P05G170V01303
Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións cirúrxicas				
Materia	Afeccións cirúrxicas			
Código	P05G170V01301			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	cmagdalena@uvigo.es			
Web	http://Sen http://			
Descrición xeral	Coñecemento teórico e práctico das afeccións cirúrxicas.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber • saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer • Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber • saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía do aparato locomotor humano e da medicina actual para aplicalos o uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT1 CT2 CT5 CT6 CT9
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos con especial atención ao aparato locomotor.	CG1 CG5 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23
Coñecer e comprender a dinámica da adsquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.	CE22 CE38 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Coñecer e comprender a súa competencia profesional e os seús límites e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía cirúrxica humana e da medicina actual para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CE14 CE15

Comprender a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CE22 CE35 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT11 CT16 CT17 CT23

Contidos	
Tema	
1.- Principios xerais da exploración dun paciente cun problema ortopédico.	1.1. Historia clínica. 1.2. Anamnesis. 1.3. Antecedentes. 1.4. Exploración física. 1.5. Exploracións complementarias.
2.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna cervical e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro superior	2.1. Patología da columna cervical: 2.2. Plexo braquial. 2.3. Nervios periféricos do membro superior.
3.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do ombro.	3.1 Introducción. Articulacións. 3.2. Fisioloxía articular. Biomecánica. 3.3. Movementos. 3.4. Exploración física. 3.5. Exploracións complementarias. 3.6. Afeccións do ombro.
4.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do cóbado.	4.1 Recordo anatómico. 4.2 Exploración física do cóbado. 4.3 Enfermidades do cóbado.
5.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da boneca e da man	5.1 Boneca. Recordo anatómico. 5.2 Exploración da boneca. 5.3 Enfermidades da boneca. 5.4 Man. Recordo anatómico, movementos. 5.5 Exploración da man. 5.6 Enfermidades da man.
6.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna toracolumbar e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro inferior.	6.1 Columna toracolumbar. 6.1 Sistema nervioso da columna. 6.2 Sistema nervioso dos miembros inferiores.
7.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da cadeira.	7.1 Recordo anatómico. 7.2 Evaluación da cadeira. 7.3 Enfermidades da cadeira.
8.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do xeonllo.	8.1 Recordo anatómico. 8.2 Exploración do xeonllo. 8.3 Enfermidades do xeonllo.
9.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da tibia e do nocello.	9.1 Tibia. 9.2 Nocello.
10.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do pé.	10.1 Características anatómicas. 10.2 Exploración do pé no neno. 10.3 Exploración do pé no adulto. 10.4 Enfermidades do pé.
Seminarios	1. Síndrome do túnel carpiano. 2. Hernia do disco. 3. Fractura de cadeira. 4. Lesións ligamentosas do xeonllo.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	39	83	122
Seminario	8	18	26
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Consulta e diálogo continuo entre o alumno e o profesor de maneira presencial durante as clases e titorías e, ademais, en liña vía Faitic e do correo electrónico.
Seminario	Orientarase sobre unha patoloxía determinada, o seu coñecemento, os seus síntomas, a epidemioloxía, as circunstancias e a repercusión laboral, o seu diagnóstico, a súa evolución natural, as opciones do tratamento, e presentamos casos clínicos desa patoloxía. Tamén presentamos imaxes e vídeos relacionadas e de intervencións cirúrxicas aplicadas nesa patoloxía.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	O exame teórico terá un valor do 80% Consta de 50 preguntas con 4 respostas Só será válida unha contestación As preguntas mal contestadas restarán puntuación (1/3 do acerto)	80	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29

Seminario	Valorarase a asistencia e participación nos seminarios. Sendo a asistencia obrigatoria. Cada alumno preparará unha parte da materia da signatura asinada polo profesor.	20	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para aprobar a materia é necesario asistir aos seminarios e preparar a materia asignada polo profesor. Dentro do mesmo ano académico gardaranse as partes superadas. En xuño/xullo a examen constará de 5 preguntas curtas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

McRae, Ronald, Ortopedia y fracturas, 1, Marban, 2006, Madrid

SECOT, Manual SECOT de cirugía ortopedica y traumatología. Vol.1 y vol.2, 2, Panamericana, 2010, Madrid

Delgado Martinez, Cirugía ortopédica y traumatología, 1, Panamericana, 2009, Madrid

Hoppenfeld, Exploración física de la columna vertebral y extremidades, 29, Manual Moderno, 2000, Mexico

Seco J. [Dir.], Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético., 1, Panamericana, 2017, Madrid

Bibliografía Complementaria

Cleland, J. - Koppenhaver, S. - Su, J., Netter Exploración Clínica en Ortopedia. Un Enfoque Basado en la Evidencia, 3, Elsevier, 2017, Madrid

Duckworth, Porter & Ralston, Ortopedia, traumatología y reumatología, 2, Elsevier, 2017, Madrid

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Radioloxía/P05G170V01403
Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia/P05G170V01909
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Afeccións médicas/P05G170V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións médicas				
Materia	Afeccións médicas			
Código	P05G170V01302			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber • saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades neurolóxicas, neumolóxicas, cardiolóxicas e gastroenterolóxicas, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermar.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23

Describir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29
Determinar a súa competencia profesional e os seus límites, e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE49 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CG5 CG12 CG14 CE22 CE35 CE42 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT16 CT23

Contidos
Tema

Neuroloxía	Función neurolóxica. Enfermidades da 1ª e 2ª neuronas motoras (motoneuronas superior e inferior). Enfermidades da unión neuromuscular e do músculo estriado. Enfermidades da coordinación motora (do movemento.). Enfermidades do sistema extrapiramidal; trastornos hipocinéticos e hipercinéticos. Enfermidades da sensibilidade; dor; patoloxía dos sistemas sensoriais. Enfermidades do Sistema Nervioso Autónomo. Enfermidades da médula espinal. Enfermidades do Sistema Nervioso Periférico. Enfermidades da cortiza cerebral. Enfermidades do estado de conciencia. Enfermidades do líquido cefalorraquídeo e das meninxes. Enfermidades neurovasculares; hipertensión intracraneal.
Neumoloxía	Función respiratoria. Insuficiencia respiratoria. Enfermidades do parénquima pulmonar, da pleura e do mediastino. Enfermidades da circulación pulmonar; hipertensión pulmonar; edema pulmonar.
Cardioloxía e Anxioloxía	Función cardiocirculatoria. Insuficiencia cardíaca; shock. Valvulopatías. Arritmias cardíacas. Aterosclerosis; isquemia miocárdica. Enfermidades do pericardio. Enfermidades da presión arterial. Enfermidades vasculares periféricas: arteriais, venosas e linfáticas.
Gastroenteroloxía	Función dixestiva. Enfermidades do esófago. Enfermidades gastroduodenais. Enfermidades intestinais. Enfermidades do fígado e das vías biliares. Enfermidades do páncreas. Enfermidades vasculares dixestivas. Enfermidades do peritoneo.
Dermatoloxía	Patoloxía dermatolóxica frecuente.
SEMINARIOS	1.- Exploración dos pares craneais. Teoría. 2.- Exploración dos pares craneais. Práctica. 3.- Exploración dos reflexos. Teoría. 4.- Exploración dos reflexos. Práctica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminario	8	16	24
Lección maxistral	39	85	124
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

Seminario	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Haberá un exame final da materia, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17
Seminario	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios

Para aprobar a materia, e necesario superar as dúas partes (teórica e seminarios) independentemente. Se só se aproba unha das partes, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Rozman C, Cardellach F, (eds)., Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2012.

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds)., Harrison. Principios de Medicina Interna., 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Goodman CC, Snyder TK., Patología médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana;, 2003.

Pérez Arellano, JL., Sisinio de Castro. Manual de Patología General., 7ª ed. Barcelona: Elsevier Masson., 2013.

Laso FJ., Introducción a la Medicina Clínica. Fisiopatología y semiología., 2ª ed. Barcelona: Elsevier / Masson;, 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed. Madrid: Panamericana;, 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, Viejo JL, Grupo de traba, Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en: <http://www.archbronconeumol.org

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R., Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier;, 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2004.

Victor M, Ropper AH, (eds)., Adams y Victor. Principios de Neurología., 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2002.

Seco J. [Dir.],, Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético., Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana;, 2015.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Farmacoloxía/P05G170V01908

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Cinesiterapia				
Materia	Cinesiterapia			
Código	P05G170V01303			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A Cinesiterapia estudia o conxunto de métodos e técnicas que utilizan o movemento como axente terapéutico. A asignatura desenvolvese no segundo curso do titulo de Grao en Fisioterapia. Para un correcto seguimento da materia recomendase ter coñecementos de anatomía, biomecanica, valoración e fisioloxía. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ó profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	• saber • saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber facer • Saber estar / ser
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer

CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa confortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer • Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto e as bases da Cinesiterapia	CG2 CE7 CE18
Describir os principios xerais de aplicación da Cinesiterapia	CG1 CG2 CG3 CE9
Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Cinesiterapia	CG2
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Explicar os efectos fisioloxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Activa	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Activa	CG1
Describir o concepto e os fundamentos da hidrocinesiterapia	CG3

Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Hidrocinesiterapia dentro da clasificación da Cinesiterapia	CG2 CG3
Describir a progresión do exercicio na auga	CG2
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Hidrocinesiterapia	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Hidrocinesiterapia	CG1
Definir oconcepto de mecanoterapia	CG3
Identificar e describir os principais equipos de mecanoterapia	CG3
Aplicación práctica dos principios xerais de Cinesiterapia na execución dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva e Activa	CG19 CE52
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo práctico de Cinesiterapia	CG5 CG14 CG15 CE20 CE21 CE35 CE38 CE39 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Contidos	
Tema	
PROGRAMA TEÓRICO I. CINESITERAPIA.	I.1. Concepto de cinesiterapia. Concepto de repouso e relaxación I.2. Recordo histórico da cinesiterapia. I.3. Axentes cinéticos. Bases físicas do movemento. I.4. Principios xerais de aplicación da cinesiterapia. I.5. Posicións fundamentais, derivadas e anexas. I.6. Clasificación de cinesiterapia: Pasiva e Activa.Hidrocinesitarapia. I.7. Equipos isocinéticos. Introdución.
II. CINESITERAPIA PASIVA	II.1. Concepto. Principios xerais de aplicación de Cinesiterapia pasiva. II.2. Integración de clasificacións da Cinesiterapia pasiva: Clasificación clásica. Clasificación segundo a escola francesa. II.3. Cinesiterapia pasiva: relaxada e forzada. II.3.1. Cinesiterapia pasiva relaxada: analítica simple e funcional ou global II.3.2. Cinesiterapia pasiva forzada: mantida e momentánea. II.3.2.1 Cinesiterapia pasiva forzada mantida: cinesiterapia analítica específica. Traccións articulares. Posturas osteoarticulares. Estiramentos musculares. II.3.2.2. cinesiterapia pasiva forzada momentánea: manipulacións. II.4. Modalidades de aplicación da Cinesiterapia pasiva: manual, instrumental e autopasiva. II.6. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións xerais da Cinesiterapia pasiva. Contraindicacións xerais da Cinesiterapia pasiva.
III. CINESITERAPIA ACTIVA	III.1. Concepto. Tipos de motilidade: reflexa, automática e voluntaria. III.2. Elaboración do movemento voluntario. Diferentes tipos de contracción muscular. III.3. Principios xerais da cinesiterapia activa III.4. Clasificación da Cinesiterapia activa: - Cinesiterapia activa asistida. - Cinesiterapia activa resistida. - Cinesiterapia activa libre. III.5. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
IV. CINESITERAPIA ACTIVA ASISTIDA	IV.1. Concepto. Principios xerais. IV.2. Clasificación: Cinesiterapia Activa asistida manual. Cinesiterapia activa asistida instrumental. IV.3. Técnicas específicas: IV.3.1. Suspensionterapia: concepto. Tipos de suspensión. IV.3.2. Poleoterapia asistida: principios xerais de aplicación. IV.3.3. Combinación de suspensión e poleoterapia.

V. CINESITERAPIA ACTIVA RESISTIDA	1. Concepto. Factores condicionantes do desenvolvemento muscular. V.2. Clasificación: Cinesiterapia activa resistida manual. Cinesiterapia activa resistida instrumental. V.3. Métodos dinámicos de cargas crecentes directas: método de Delorme e método Dotte. V.4. Método dinámico de cargas crecentes indirectas: método Rocher. V.5. Métodos dinámicos de cargas decrecentes directas: método de Mac Govern e Luscombe e método de Zinovieff. V.6. Métodos estáticos: método de Hettinger e Muller. V.7. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
VI. CINESITERAPIA ACTIVA LIBRE.	VI.1. Conceptualización do exercicio terapéutico. Principios xerais. VI.2. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos. VI.3. Indicacións e contraindicacións VI.1. Pautas para a realización de exercicio terapéutico VI.2. Introdución a métodos específicos: estiramentos miotendinosos. Propiocepción.
VII. HIDROCINESITERAPIA. XENERALIDADES	VII.1. Introdución. Concepto e recordo histórico. VII.2. Clasificación da hidrocinesiterapia. VII.3. Implicacións hidrodinámicas en hidrocinesiterapia. VII.3.1. Factores inherentes ao medio acuático. VII.3.2. Factores inherentes ao corpo en movemento. VII.4. Movemento na auga. VII.5. Principios xerais en hidrocinesiterapia. VII.6. Equipo accesorio. VII.7. Progresión do exercicio na auga.
VIII. MÉTODOS DE TRABALLO EN HIDROCINESITERAPIA	VIII.1. Métodos de traballo en hidrocinesiterapia. VIII.1.1. Hidrocinesiterapia pasiva. VIII.1.2. Hidrocinesiterapia activa. VIII.2. Desenvolvemento de circuítos dentro da auga. VIII.3. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos da hidrocinesiterapia. Indicacións e contraindicacións.
IX. MECANOTERAPIA	IX.1. Concepto e indicacións. IX.2. Equipos especiais: aparatos de tracción, bicicleta cinética, roda de ombro, mesa de man, espaleiras, bancos de cinesiterapia activa-resistida, paralelas, escaleiras, rampla, escaleiras de dedos, táboa e prato de Boheler, táboa balancín de Dotte e gaiola de Rocher.
PROGRAMA PRÁCTICO: I. CINESITERAPIA PASIVA	Cinesiterapia pasiva manual I.1. Técnica xeral. Altura da padiola. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. I.2. Cinesiterapia pasiva funcional aplicada manualmente a: I.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.2.2. Membro superior. I.2.3. Cintura pelviana. I.2.4. Membro inferior. I.2.5. Columna vertebral. I.3. Cinesiterapia pasiva analítica simple e Cinesiterapia pasiva analítica específica aplicada manualmente a: I.3.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.3.2. Membro superior. I.3.3. Cintura pelviana. I.3.4. Membro inferior. I.3.5. Columna vertebral. I.4. Técnicas específicas de cinesiterapia pasiva manual. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas de: I.4.1. Traccións articulares manuais. I.4.2. Posturas osteoarticulares. I.4.3. Estiramentos musculares. I.5. Cinesiterapia autopasiva. Aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia pasiva instrumental. I.6. Cinesiterapia pasiva relaxada instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7. Cinesiterapia pasiva forzada. I.7.1. Tracción articular instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7.2. Tracción articular instrumental aplicada a: I.7.2.1. Columna cervical. I.7.2.2. Columna dorsal. I.7.2.3. Columna lumbar. I.7.3. Posturas osteoarticulares.

II. CINESITERAPIA ACTIVA	Cinesiterapia activa asistida e activa resistida manual. II.1. Técnica xeral. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. II.2. Cinesiterapia activa-asistida e Cinesiterapia activa-resitida aplicada manualmente a: II.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.2.2. Membro superior. II.2.3. Cintura pelviana. II.2.4. Membro inferior. II.2.5. Columna vertebral. Cinesiterapia activa asistida r activa resistida instrumental. II.3. Suspensionterapia: técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. II.4. Suspensionterapia pendular, axial concéntrica e axial excéntrica aplicada a: II.4.1. Complexo articular do ombro e membro superior. II.4.2. Membro inferior. II.2.3. Columna vertebral. II.5. Poleoterapia. Técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. Montaxe dun circuíto de poleas. Colocación da primeira polea. Colocación da segunda polea. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6. Métodos de fortalecemento.Técnica xeral. Cálculo da resistencia máxima (RM)e a 10ªRM. II.6.1. Aplicación do método de Delorme. Método de Dotte. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.2. Método de Mac Govern e Luscombe. Método Zinovieff. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.3. Método de Hettinguer e Muller. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia activa libre. II.7. Cinesiterapia activa libre aplicada a: II.7.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.7.2. Membro superior. II.7.3. Cintura pelviana. II.7.4. Membro inferior. II.7.5. Columna vertebral.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	32	70	102
Traballo tutelado	0	17	17
Prácticas de laboratorio	40	56	96
Presentación	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	0	1
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As clases serán teórico-participativas nas que o profesor impartira os contidos sobre a materia involucrando o alumnado a participar activamente durante as clases. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases e se utilizará a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Traballo tutelado	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo elaborado sobre unha modalidade de Cinesiterapia que deberán demostrar na práctica.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia, describir o obxetivo da mesma, o desenvolvemento dos contidos e do traballo, asi como as probas e criterios de avaliación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Lección maxistral	Además da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén aos estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxetivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.
Traballo tutelado	Además da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxetivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que asi o soliciten.
Prácticas de laboratorio	Además da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxetivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que asi o soliciten.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas de desenvolvemento relacionadas cos contidos teóricos da asignatura.	50	CG1 CG2 CG3 CE7 CE9 CE16 CE18

Traballo tutelado	A realización e exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e análise crítica.	5	CG5 CG14 CG15 CE20 CE21 CE35 CE38 CE39 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 5 preguntas relacionadas cos contidos prácticos da asignatura.	40	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Presentación	Valorarase a presentación, exposición e a defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatoria realizar, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia. Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independiente.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G, Kinesiterapia., 3ªed., Médica Panamericana, 2002, Madrid

Neiger, Henri, Estiramientos analíticos manuales. Técnicas pasivas, 3ªed., Panamericana, 1998, Madrid

Bibliografía Complementaria

Lapierre A, La reeducación física. Tomo I,II,III, 6ª ed., CIE. Dossat, 2000, Madrid

Kaltenborn FM., Fisioterapia manual, 10ªed., McGraw-Hill Interamericana, 2004, Madrid

Jose Luis Martinez Gil, Poleas y Suspensiones en la actividad fisica, 1ª ed, Aran Ediciones, 2008, Madrid

Susan L. Edmond, Joint Mobilization/Manipulation: Extremity and Spinal Techniques, 3ªed, Elselvier, 2016, St Louis, Missouri

Michael Higgings, Therapeutic Exercise From Theory to Practice, 1ªed, FAD, 2011, Philadelphia

Robert A. Donatelli, Michael J. Wooden, Orthopaedic Physical Therapy, 4ªed, Churchill Livingstone, 2009, St Louis, Missouri

Manske, Robert C., Lehecka, Brian , Reiman, Michael, Loudon, Janice, Orthopedic Joint Mobilization and Manipulation: An Evidence-Based Approach, 1ª, Human Kinetics, 2018, EE.UU

Darlene Hertling, Randolph M. Kessler, Management of Common Musculoskeletal Disorders: Physical Therapy Principles ..., 1ª, Lippincott Williams & Williams, 2006, Baltimore

Houglum, Peggy A., Therapeutic Exercise for Musculoskeletal Injuries, 4ªed, Human Kinetics, 2016, Philadelphia

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402
Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01802
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01804
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01805
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01806

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia xeral				
Materia	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Estevez Guisantes, Isabel Rodríguez Fuentes, Gustavo Soto González, María Mercedes			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudios como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que implican a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer

CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa confortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	• saber facer • Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a masoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da masoterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as manobras básicas da masoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e aplicar unha masaxe	CG15 CG19 CE38 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT27 CT28 CT29
Definir a hidroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da hidroterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar as distintas técnicas de tratamento empregadas na hidroterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a termoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da termoterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar as distintas modalidades de termoterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Definir a fototerapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da fototerapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar as distintas modalidades de fototerapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a magnetoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da magnetoterapia	CG2 CG3 CE7

Demostrar practicamente unha aplicación de magnetoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar artigos sobre un tema da materia en grupo, sintetizar a información dos mesmos, interpretar os seus datos e defendelos diante doutros grupos de alumn@s	CG19 CE21 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
□ Masoterapia clásica.	Principios xerais da aplicación da masaxe clásica.
□ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia
□ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
□ Termoterapia	Termoterapia
	Crioterapia.

□ Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia. Modalidades de aplicación da Hidroterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
□ Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
□ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia.
□ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
□ Termoterapia.	Termoterapia
	Crioterapia.
□ Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas.
	Aplicación das técnicas hidrocinéticas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	27	60	87
Aprendizaxe colaborativa	2	0	2
Prácticas de laboratorio	44	66	110
Presentación	3	18	21
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	0	1
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomente a participación activa do alumnado (emprego de metodoloxías coma a técnica de puzle, análise de vídeo educativo, estudo de casos,...). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm).
Aprendizaxe colaborativa	Actividade empregando a metodoloxía de quebracabezas de Aronson.
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentación	O estudante elaborará en grupo a análise de dous artigos científicos sobre unha das modalidades terapéuticas de que consta a materia, así como a valoración da análise feita por outros grupos. Empregarase a plataforma Tem@ para o seu desenvolvemento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia. Esta atención personalizada farase tanto presencialmente, no horario oficial de titorías, como a través de correo-e (indicando en asunto Titoría), agás o día anterior aos exames da materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Presentación	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solución de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Práctica de laboratorio	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 5 supostos (sesenta minutos de duración; deses sesenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 40% da cualificación final no exame práctico, o 25% á pregunta de hidroterapia, o 15% a de fototerapia/magnetoterapia, o 10% a de termoterapia/crioterapia e outro 10% a pregunta curta de masaxe. Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningún dos dous bloques de que se compoña o exame práctico (por unha parte as preguntas de masaxe e pola outra o resto) poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.	50	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG15 CG19 CE14 CE18 CE35 CE36 CE38 CE39 CE41 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT13 CT16 CT17 CT28 CT29 CT30

Traballo	Á hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluirá a valoración do propio traballo entregado por cada grupo (50% da puntuación neste apartado), así como a análise feita dos dous grupos que se teña que valorar (25%) e a presentación realizada (25%). A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	10	CG15 CG19 CE18 CE21 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT30
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame teórico de 10 preguntas curtas (duración máxima de 2 horas). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). Quen non faga a actividade de quebracabezas ao inicio da materia, terá que facer unha pregunta máis no exame teórico sobre os contidos que se traten en dita actividade. En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,6 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto dos bloques.	40	CG2 CG3 CG5 CG6 CG19 CE7 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE36 CE42 CT1 CT15

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Albornoz Cabello M, Maya Martín J, Toledo Marhuenda JV., Electroterapia práctica: avances en investigación clínica., Elsevier, 2016, Barcelona

Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J., Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia., Elsevier España, 2012, Barcelona

Cameron MH., Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica., 4, Elsevier España, 2013, Barcelona

Plaja Masip, J., Analgesia por medios físicos., McGraw-Hill/Interamericana, 2002, Madrid
Torres M, Salvat I., Guía de masoterapia para fisioterapeutas., Médica Panamericana, 2006, Madrid

Bibliografía Complementaria

Agne JE., Electrotermofototerapia, O Autor, 2013, Santa Maria, RS
Agne JE., Eletrotermoterapia. Teoria e prática., Orium, 2004, Santa Maria, RS
Agne JE., Eu sei eletroterapia..., Palloti, 2009, Santa Maria, RS
Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C., Electroterapia, termoterapia e hidroterapia., Síntesis, 1998, Madrid
Arnould-Taylor W., Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy., 4, Stanley Thornes, 1997, London
Bachmann RM, Schleinkofer GM., Guía práctica de la hidroterapia Kneipp. Las aplicaciones curativas del agua, paso a paso., Integral, 1998, Barcelona
Basas García Á, Fernández de las Peñas C, Martín Urrialde JA., Tratamiento fisioterápico de la rodilla., McGraw-Hill/Interamericana, 2003, Madrid
Bates A, Hanson N., Aquatic exercise therapy., Saunders Company, 1996, Philadelphia
Becker BE, Cole AJ., Comprehensive aquatic therapy., 2, Butterworth-Heinemann, 2004, Boston
Braun MB, Simonson SJ., Introduction to massage therapy., Lippincott Williams & Wilkins, 2005, Philadelphia
Canamasas S., Técnicas manuales: Masoterapia., 2, Ediciones científicas y técnicas, 1993, Barcelona
Cassar MP., Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional., McGraw-Hill/Interamericana de España, 2001, Madrid
Clay JH, Pounds DM., Masaje terapeútico básico: integración de anatomía y tratamiento., Walters Kluwer-Lippincott Williams & Wilkins, 2009, Barcelona
Clay JH, Pounds DM., Masoterapia clínica básica. Integración terapéutica-anatómica., McGraw-Hill/Interamericana de España, 2004, Madrid
Castillo Montes FJ., Fisioterapia acuática., Formación Alcalá, 2012, Jaén
Chaitow L, Fritz S., Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales., Elsevier, 2008, Barcelona
Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J., Masaje deportivo., Síntesis, 2012, Madrid
Crépon F., Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle., 3, Frison-Roche, 2002, Paris
Davies B, Harrison R., Hydrotherapy in Practice., Churchill Livingstone, 1998, Edinburgh
de la Torre Iborra JF., Técnicas de hidroterapia y balneoterapia., Formación Alcalá, 2013, Alcalá la Real
Domenico G, Wood EC., Masaje. Técnica de Beard., 4, Harcourt Brace de España, 1998, Madrid
Duffield MH., Ejercicios en el agua., Jims, 1984, Barcelona
Ellsworth A, Altman P., Anatomía del masaje., Tutor, 2010, Madrid
Esnault M., Rééducation dans l'eau. Étiremets et renforcement musculaire du tronc et des membres., Masson, 1991, Paris
Fernández EF., Masoterapia Profunda: manual de terapia neuromuscular., Elsevier Doyma, 2008, Barcelona
Ferrer Anglada J., Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando., Elsevier-Masson, 2011, Barcelona
Findlay S., Guía ilustrada del masaje deportivo., Tutor, 2011, Madrid
Fodor L, Ullmann Y, Elman M., Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa., AMOLCA, 2012, Caracas
Fox J, Kitchen Sh., Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application., Elsevier Churchill Livingstone, 2007, London
Fritz S., Fundamentos del masaje terapéutico., 3, Elsevier, 2005, Madrid
Gallego T., Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia., Médica Panamericana, 2007, Madrid
Gourlaquen C, Roulex JL., Aquagym: la gimnasia en el agua., Tutor, 1994, Madrid
Güeita Rodríguez J, Alonso Fraile M, Fernández de las Peñas C., Terapia acuática. Abordaje desde la Fisioterapia y la Terapia Ocupacional., Elsevier, 2015, Barcelona
Hérisson Ch, Simon L., Hydrothérapie et kinébalnéothérapie., Masson, 1987, Paris
Hoffa-Gocht-Stor-Lüdke., Técnica del masaje., Jims, 1987, Barcelona
Holey E, Cook E., Evidence-based therapeutic massage: a practical guide for therapists., 2, Churchill Livingstone, 2003, Edinburgh
Hruza G, Avram M., Laserterapia, Elsevier, 2013, Barcelona
Jardí Pinyol C., Movernos en el agua., 2, Paidotribo, 1998, Barcelona
Johnson J., El masaje deportivo., Martínez Roca, 1996, Barcelona
Kitchen Sh., Electrotherapy: evidence-based practice., 12, Elsevier Churchill Livingstone, 2008, London
Knight KL., Crioterapia, Bellaterra, 1996, Barcelona
Kotthe FJ y Lehmann JF., Medicina física y rehabilitación., 4, Médica Panamericana, 1997, Madrid
Koury JM., Programa de fisioterapia aquática: um guia para a reabilitação ortopédica., Manole, 2000, São Paulo
Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W., Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación., Paidotribo, 2005, Barcelona
Loving JE., Massage therapy: theory and practice., Appleton & Lange, 1999, Connecticut
Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C., Natación terapéutica., 2, Paidotribo, 1995, Barcelona
Martín Cordero JE., Agentes físicos terapéuticos., ECIMED, 2008, La Habana
Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F., Manual de Medicina Física., Harcourt Brace de España, 1998, Madrid
Muscolino JE, Manual de palpación ósea y muscular. Con puntos gatillo, patrones de referencia y estiramientos, 2, Médica Panamericana, 2017, Madrid
Orihuela Fernández JC., Masaje y reflexoterapia., Logoss, 2007, Jaén

Pérez Fernández MR, coord., Principios de hidroterapia y balneoterapia., McGraw-Hill/Interamericana, 2005, Madrid
Pilat A., Terapias miofasciales: inducción miofascial., McGraw-Hill/Interamericana, 2003, Madrid
Prentice WE., Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva., 4, Paidotribo, 2009, Badalona
Reid Campion M., Hydrotherapy in Pediatrics., 2, Butterworth-Heinemann, 1991, Oxford
Reid Campion M., Hydrotherapy: principles and practice., Butterworth-Heinemann, 1997, Oxford
Richter P, Hegben E., Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual., Paidotribo, 2010, Badalona
Riggs A., Masaje de los tejidos profundos: guía visual de las técnicas., 2, Paidotribo, 2010, Badalona
Robertson V, Ward A, Low J, Reed A., Electrotherapy explained. Principles and practice., 4, Butterworth Heinemann Elsevier, 2006, London
Rodríguez Martín JMª., Electroterapia en fisioterapia., 3, Médica Panamericana, 2014, Madrid
Sagrera Ferrándiz J., Masaje en estiramiento y "técnicas complementarias"., Mandala, 2000, Madrid
San José Arango C., Hidrología médica y terapia complementarias., Universidad de Sevilla, Secretariado de Publicacio, 2012, Sevilla
Seco Calvo J, dir., Métodos específicos de intervención en Fisioterapia., Médica Panamericana, 2016, Madrid
Sinclair M., Pediatric massage therapy., 2, Lippincott Williams & Wilkins, 2005, Philadelphia
Soares MP., Hidroterapia no tratamento da osteoporose., Sprint, 1999, Rio de Janeiro
Soares MP., Hidroterapia. Patologias do joelho., Sprint, 2000, Rio de Janeiro
Torre Iborra JF., Técnicas de hidroterapia y balneoterapia., Formación Alcalá, 2013, Alcalá la Real
Vázquez Gallego J., Manual profesional del masaje: guía práctica., Paidotribo, 2009, Badalona
Watson T., Electroterapia. Práctica basada en la evidencia., 12, Elsevier España, 2009, Barcelona
Wessinghage T., Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad., Paidotribo, 2008, Badalona
Yamaguchi Ch., Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual. Vol. II, AMOLCA, 2012, Caracas
Zaragoza JR, Rodrigo P., Electroestética y fisioestética., Nueva Estética, 1995, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Radioloxía/P05G170V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Outros comentarios

Sería conveniente:
- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarase por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Electroterapia e ultrasonoterapia				
Materia	Electroterapia e ultrasonoterapia			
Código	P05G170V01401			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico das correntes eléctricas e dos ultrasóns e as súas modalidades. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudios como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que implican a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer

CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa confortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	• saber facer • Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a electroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da electroterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as distintas correntes eléctricas empregadas na Fisioterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a ultrasonoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da ultrasonoterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar distintas técnicas de tratamento empregando os ultrasóns e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar un caso clínico, formular e sintetizar un protocolo de tratamento empregando unha modalidade de corrente ou ultrasón, explicar e xustificar a elección feita, e valorar os protocolos dos outros alumn@s	CG15 CG19 CE21 CE38 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT29 CT30

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Tema 1. Electroterapia: xeneralidades.	Introdución. Definición. Bases físicas e fundamentos. Clasificación da electroterapia. O equipo de correntes. O paciente.
Tema 2. Corrente galvánica.	Introdución. Efectos polares. Efectos interpolares. Indicacións. Protocolo de aplicación. Precaucións e contraindicacións. Baño galvánico. Iontoforese.

Tema 3. Correntes de baixa frecuencia.	Introdución. Efecto excitomotor. Corrente de Träbert ou Ultra-Reiz. Correntes diadinámicas ou de Bernard. TENS. Microcorrentes. Correntes de alto voltaxe. Electrovaloración neuromuscular. Electroestimulación neuromuscular. Contraindicacións xerais. Outras modalidades de correntes de baixa frecuencia.
Tema 4. Correntes de media frecuencia.	Introdución. Correntes interferenciais ou de Nemec. AMF. Consideracións na aplicación de interferenciais, efectos fisiolóxicos, indicacións e contraindicacións. Correntes rusas ou de Kots. Outras correntes de media frecuencia.
Tema 5. Correntes de alta frecuencia.	Onda Corta: bases físicas, métodos de tratamento, efectos fisiolóxicos, consideracións na súa aplicación, indicacións, perigos e contraindicacións. Onda Corta Pulsada. Microondas: bases físicas, consideracións na súa aplicación, indicacións e contraindicacións. Outras modalidades de correntes de alta frecuencia.
Tema 6. Ultrasonoterapia.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións xerais na súa aplicación e contraindicacións. Ultrasonoforesis. Terapia combinada.
Tema 7. Ondas de choque.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións na súa aplicación e contraindicacións.
TEMARIO PRÁCTICO	
Bases no uso dos equipos de electroterapia.	
Exemplos prácticos no uso de corrente galvánica continua.	
Exemplos prácticos no uso de corrente de Träbert.	
Exemplos prácticos no uso de correntes diadinámicas.	
Exemplos prácticos no uso de corrente tipo TENS.	
Exemplos prácticos no uso de microcorrentes	
Exemplos prácticos no uso de correntes de alto voltaxe	
Busca de puntos motores.	
Realización de curvas I/t, A/t.	
Exemplos prácticos no uso de corrente de electroestimulación neuromuscular.	
Exemplos prácticos no uso de correntes interferenciales.	
Exemplos prácticos no uso de correntes de Kots.	
Exemplos prácticos no uso de ondas curtas.	
Exemplos prácticos no uso de microondas.	
Exemplos prácticos no uso de ultrasóns.	
Exemplos prácticos no uso de ultrasóns combinados con corrente eléctrica.	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	0.5	0	0.5
Lección maxistral	17.5	35	52.5
Prácticas de laboratorio	32	48	80
Traballo tutelado	0	12.5	12.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Práctica de laboratorio	1.5	0	1.5
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Lección maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomente e se motive a participación activa do alumnado, xunto co estudio de casos. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm).

Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor proporá casos clínicos específicos para situar as aplicacións, empregando as distintas correntes que se vaian vendo na teoría ou os ultrasóns terapéuticos e seguindo un protocolo de aplicación específico. Serán, polo tanto, prácticas guiadas e buscarase a integración dos coñecementos teóricos na práctica mediante o uso de casos clínicos. Tras a explicación e demostración do profesor, os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Tódolos casos presentaranse de xeito que se poidan cubrir unhas fichas de prácticas.
Traballo tutelado	O traballo a elaborar polo alumnado da materia será un protocolo de aplicación dos ultrasóns ou das distintas correntes vistas na materia en determinados casos clínicos. Os casos clínicos serán a proposta do profesor. A elaboración do traballo será individual, aínda que varias persoas traballarán sobre o mesmo caso clínico. Posteriormente, todos aqueles que traballaron sobre o mesmo caso clínico, deberán analizar as propostas de protocolo feitas polos compañeiros. Cada un entregará un comentario sobre a análise feita de cada uno dos traballos ao profesor o día da defensa en grupo. Empregarase a plataforma Tem@ para o seu desenvolvemento. Ademais, aqueles alumnos que así o queiran, e a elaborar en pequeno grupo (non mais de 6 persoas), poderán elixir facer un traballo de aplicación práctica en vez do protocolo clínico. Este traballo consistirá en facer un pequeno estudio piloto do emprego nunha situación clínica práctica cunha das modalidades de correntes ou ultrasóns que compoñen o temario da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia. Esta atención personalizada farase tanto presencialmente, no horario oficial de titorías, como a través de correo-e (indicando en asunto Titoría), agás o día anterior aos exames da materia.
Traballo tutelado	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solucionar de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame teórico de 9 preguntas cortas (duración máxima dunha hora e media). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.	45	CG2 CG3 CG5 CG6 CG19 CE7 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE36 CE42 CT1 CT15

Práctica de laboratorio	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 4 supostos (corenta minutos de duración). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos. Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno dará comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame práctico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.	45	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG15 CG19 CE14 CE18 CE35 CE36 CE38 CE39 CE41 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT13 CT16 CT17 CT28 CT29 CT30

Traballo	A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. En canto ao seminario no que se faga o estudo de casos (protocolo de aplicación, o punto que se pode acadar distribuirase do seguinte xeito: 0,25 puntos dependerá da valoración feita polos propios compañeiros que participan no seminario, 0,25 puntos polo traballo desenvolvido como avaliador dos protocolos dos compañeiros e 0,5 puntos estará en función da valoración que faga o profesor do protocolo presentado. En canto á modalidade de traballo optativo, o traballo de aplicación práctica, terá un valor do 20% da nota final (o que implica que os exames teórico e práctico terán un valor do 40% en lugar do 45%). Eses dous puntos que supoñen da cualificación global distribuiranse do seguinte xeito: 1,25 puntos dependerá do traballo escrito; 0,50 puntos dependerá da parte gráfica de apoio ao texto escrito; e 0,25 puntos á actuación persoal de cada membro do grupo. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos na modalidade de protocolo clínico ou 1 punto no caso do traballo de aplicación práctica (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 e 0,8 puntos respectivamente (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Calquera que sexa a modalidade de traballo, este terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos.	10	CG15 CG19 CE18 CE21 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Albornoz Cabello M, Maya Martín J, Toledo Marhuenda JV., Electroterapia práctica: avances en investigación clínica., Elsevier, 2016, Barcelona

Cameron MH., Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica., 4, Elsevier España, 2013, Barcelona

Plaja Masip, J., Analgesia por medios físicos., McGraw-Hill/Interamericana, 2002, Madrid

Rodríguez Martín JMª., Electroterapia en fisioterapia., 3, Médica Panamericana, 2014, Madrid

Watson T., Electroterapia. Práctica basada en la evidencia., 12, Elsevier España, 2009, Barcelona

Bibliografía Complementaria

Agne JE., Electrotermofototerapia, O Autor, 2013, Santa Maria, RS

Agne JE., Eletrotermoterapia. Teoria e prática., Orium, 2004, Santa Maria, RS

Agne JE., Eu sei eletroterapia..., Palloti, 2009, Santa Maria, RS

Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C., Electroterapia, termoterapia e hidroterapia., Síntesis, 1998, Madrid

Arnould-Taylor W., Arnould-Taylor□s Principles and Practice of Physical Therapy., 4, Stanley Thornes, 1997, London

Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL, editors., Pelvic floor re-education. Principles and practice., 2, Springer-Verlag, 2008, London

Bélanger AY., Evidence-Based Guide to Therapeutic Physical Agents., Lippincott Williams & Wilkins, 2002, Philadelphia

Bisschop G, Dumoulin J., Neurostimulation électrique transcutanée antalgique et excito-motrice., Masson, 1991, Paris

Bisschop G, Dumolin J, Aaron Cl., Électrothérapie appliquée en kinésithérapie et rééducation, en rhumatologie et médecine du sport., 3, Masson, 1994, Paris

Bjordal JM, Johnson MI, Couppè C., Clinical Electrotherapy. Your Guide fo Optimal Treatment., HoyxkoleForlaget, 2001, Kristiansand

Boada JJ., Manual práctico de electroterapia., EUNIBAR, 1982, Barcelona

Buceta J, Koroutcheva E, Pastor JM., Temas de Biofísica., UNED, 2006, Madrid

Crépon F., Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle., 3, Frison-Roche, 2002, Paris

Cromer AH., Física para las ciencias de la vida., 2, Reverté, 1985, Barcelona

Fodor L, Ullmann Y, Elman M., Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa., AMOLCA, 2012, Caracas

Fox J, Kitchen Sh., Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application., Elsevier Churchill Livingstone, 2007, London
Gutiérrez-Rivas E, Jiménez Hernández MD, Pardo Fernández J, Romero Acebal M., Manual de electromiografía básica para neurólogos., Ergon, 2012, Madrid
Hernando Grande A, Úbeda Maeso A., Radiofrecuencias y salud., CSIC, 2010, Madrid
Khan J., Principios y práctica de electroterapia., Jims, 1991, Barcelona
Kitchen Sh (coordinadora)., Electrotherapy: evidence-based practice., 12, Elsevier Churchill Livingstone, 2008, London
Krussen FH, Kotthe FJ, Lehmann JF., Medicina física y rehabilitación., 4, Médica Panamericana, 1997, Madrid
López Miedes JL., Electroestética aplicada a estética integral., Videocinco, 2005, Madrid
Martín Cordero JE., Agentes físicos terapéuticos., ECIMED, 2008, La Habana
Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F., Manual de Medicina Física., Harcourt Brace de España, 1998, Madrid
Maya Martín J, Albornoz Cabello M., Estimulación eléctrica transcutánea y neuromuscular., Elsevier España, 2010, Barcelona
Nalty T., Electrotherapy clinical procedures manual., McGraw-Hill, 2001, New York
Nanda BK., Electrotherapy Simplified., Jaypee Brothers Medical Publishers, 2008, New Delhi
Nelson RM, Hayes KW, Currier DP (coordinadores)., Clinical electrotherapy., 3, Appleton & Lange, 1999, Connecticut
Nicolau MC, Burcet J, Rial RV., Manual de técnicas en electrofisiología clínica., Universitat de les Illes Balears, 1995, Palma
Pombo Fernández M, Rodríguez Barnada J, Brunet Pàmies X, Requena Sánchez B., Electroestimulación: entrenamiento y periodización. Aplicación práctica al fútbol y 45 deportes., Paidotribo, 2004, Barcelona
Plaja J., Manual de ultrasonoterapia., Masson, 1988, Barcelona
Prentice WE., Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva., 4, Paidotribo, 2009, Barcelona
Robertson V, Ward A, Low J, Reed A., Electrotherapy explained. Principles and practice., 4, Butterworth Heinemann Elsevier, 2006, London
Robinson AJ, Snyder-Mackler L., Clinical electrophysiology: electrotherapy and electrophysiologic testing., 3, Wolters Kluwer Health-Lippincott Williams & Wi, 2008, Philadelphia
Schmid F., Aplicación de corrientes estimulantes., Jims, 1987, Barcelona
Seco Calvo J., Métodos específicos de intervención en Fisioterapia., Médica Panamericana, 2016, Madrid
Simpson BA (coordinador)., Pain Research and Clinical Management (volume 15). Electrical Stimulation and the Relief of Pain., Elsevier, 2003, Amsterdam
Valera Garrido F, Minaya Muñoz F., Fisioterapia invasiva., Elsevier, 2013, Madrid
Walsh DM., TENS: Clinical applications and related theory., Churchill Livingstone, 1997, New York
Yamaguchi Ch., Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual., AMOLCA, 2012, Caracas
Zaragoza JR., Física e instrumentación médicas., Masson-Salvat Medicina, 1992, Barcelona
Zaragoza JR, Rodrigo P., Electroestética y fisioestética., Nueva Estética, 1995, Barcelona
Zauner A., Recientes avances en Fisioterapia., Jims, 1993, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Fisioterapia xeral/P05G170V01304
Radioloxía/P05G170V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Outros comentarios

Sería conveniente:
- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarase por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia manipulativa articular				
Materia	Fisioterapia manipulativa articular			
Código	P05G170V01402			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío			
Correo-e	rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber

CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Explicar o concepto de Terapia Manual	CG2 CG3 CE7 CE19
Realizar a clasificación e descripción das técnicas de Terapia manual	CG3 CE19 CE20
Indentificar as indicacions e contraindicacions das técnicas de Terapia Manual	CG1 CE7 CE16
Explicar o concepto de disfunción somática e as teorias que a sustentan	CG1 CG2 CE7

Identificar as diferencias entre síndrome radicular e pseudorradicular, asi como as súas manifestacións e tratamentos	CG1 CG3 CG5 CE7 CE16 CE19 CE20 CT2 CT4 CT5 CT12
Describir as lesións sacroilicas e iliosacras e as restriccións da columna	CG2 CE7
Describir os protocolos de valoración das restriccións a nivel da pelvis e da columna	CG7 CG15 CE37
Describir os protocolos de manipulación con impulso, lumar roll, dog tecnic e manipulación cervical en decúbito supino e en sedestación	CG7 CG15 CE37
Realizar a valoración da pelvis, interpretar os resultados, determinar e aplicar o tratamento con tecnicas de Mitchell, avaliar os resultados	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Realizar a valoración da vertixe, Insuficiencia vertebrobasilar e pares cranais e interpretar os resultados	CG5 CG7 CE35 CE37 CE49 CE52 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29
Realizar a valoración da columna lumbar dorsal e cervical, interpretar os resultados e aplicar o tratamento de manipulación con impulso. Avaliar os resultados do tratamento.	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Extraer información relevante de artículos científicos sobre a terapia manual, expoñendo e defendendo o resultado	CG2 CG3 CG14 CG15 CG19 CE16 CE19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
TEMA 1: TERAPIA MANUAL	1.1.Terapia manual. Concepto. 1.2.Principios biomecánicos, leis de Freette, eixos teóricos da pelve.
TEMA 2: DISFUNCIÓN SOMÁTICA	2.1. Disfunción somática. Concepto. 2.1.2. Receptores sensitivos capsuloligamentosos. 2.1.3. Inervación da cápsula articular. 2.1.4. Interacción central dos mecanorreceptores e os impulsos nociceptivos. 2.1.5. Facilitación medular. 2.2. Teoría do mecanismo lesional. 2.2.1. Mecanismo dos receptores capsuloligamentosos. 2.2.2. Mecanismo dos fusos neuromusculares. 2.3. Tipos de disfuncións, características. 2.3.1. Disfunción primaria e disfunción secundaria. 2.4. Repercusións das disfuncións somáticas. 2.5. Acción das manipulacións. Acción mecánica e acción reflexa.
TEMA 3: CLASIFICACIÓN E DESCRIPCIÓN DAS TÉCNICAS. INDICACIÓNS.	3.1.Clasificación e descrición das técnicas de terapia manual. 3.1.2. Técnicas estruturais. 3.1.3. Técnicas funcionais. 3.2 Indicacións e contraindicacións.
TEMA 4: AVALiACIÓN DO PACIENTE	4.1. Anamnese. Valoración estática. Palpación. Valoración dinámica. Exame neurolóxico.
TEMA 5: TERAPIA MANUAL EN PELVE.	5.1. Exploración. Test para descartar patoloxías. 5.1.1. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado. Lesións de pube, valoración e tratamento. 5.1.2. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral.
TEMA 6: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA LUMBAR.	6.1. Introdución. 6.1.1. Fixacións articulares e hipermovilidade do raque lumbar. 6.1.2. Lesións discais. 6.2.Exploración da columna lumbar. Probas especificas. 6.3. Protocolo de manipulación lumbar. 6.3.1 Lumbar roll. 6.3.2. Técnica semidirecta en sedestación. 6.3.3. Técnica en decúbito supino para zona dorso lumbar.

TEMA 7: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA DORSAL.	7.1. Introdución. 7.2. Exploración da columna dorsal. Probas especificas. 7.3. Protocolo de tratamento. 7.3.1. Dog- tecnic. 7.3.2. Técnica Lift. 7.3.3. Técnica para números altas. Decúbito prono e sedestación. 7.4. Lesións costais. Valoración e tratamento.
TEMA 8: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA CERVICAL	8.1. Introdución. 8.2. Exploración. Probas específicas. 8.2.1. Valoración da vertixe. 8.2.2. Insuficiencia vertebrobasilar. 8.2.3. Valoración pares craniais. 8.3. Protocolo de tratamento. 8.3.1. Técnica en decúbito supino. 8.3.2. Técnica en sedestación.
TEMA 9: TERAPIA MANUAL NA SINDROME RADICULAR E PSEUDORRADICULAR	9.1. Características do Síndrome radicular e pseudorradicular ou espondíleo. Diferenzas entre a dor radicular e pseudoradicular. 9.2. Síndrome pseudorradicular segundo Brúgger. Síndrome espondíleo reflexo. 9.3. Dor referido. Punto doloroso. Punto gatillo miofascial. Características e tratamento.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 1	Localizar en sedestación EIPS Localizar en decúbito prono EIPS, AIL, Surco Sacro, Lig. Iliolumbares, Cóccix, Lig. Sacrococcígeos y Tuberosidad isquiática
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 2	Localizar en Bipedestación: EIPS. En Decúbito Supino: EIAS y Tubérculos púbicos. Localizar Apófisis en Columna Repaso de localizac. en Pelvis
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 3	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 4	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 5	Valoración e tratamento de piramidal e psoas. Realizar os test de: compresión de ás ilíacas. Rotes Querolle, Gaenslen, Patrick. Test de flexión en bipedestación e en sedestación. Test de cadeira de Gillet.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 6	Test de flexión en bipedestación. Test de flexión en sedestación. Localizar lesións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 7	Realizar protocolo de tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado, pube superior, pube inferior.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 8	Realizar protocolo de tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral. Técnica do fusilado.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 9	Localizar lesións na pelve e tratar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 10	Repaso de todos os protocolos de valoración e tratamento de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 11	Columna lumbar: protocolos de valoración e tratamento (lumbar roll). Repaso: protocolos de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 12	Columna lumbar: Protocolos de valoración e tratamento (Lumbar roll). Repaso: Protocolos de Pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 13	Columna dorsal media-baixa: protocolos de valoración e tratamento. (Dog Technique). Repaso: protocolos de C. Lumbar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 14	Repaso protocolos de pelve, C. Lumbar e C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 15	Columna dorsal alta: protoclo de valoración e tratamento en decúbito prono. Repaso: protocolos de C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 17	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. protocolo de tratamento en decúbito supino. Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 16	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en sedestación. Repaso de protocolo de C. Número alta en decúbito prono.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 18	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. Protocolo de tratamento en decúbito supino (Técnica de Ashmore) Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 19	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 20	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).

PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 21	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 22	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	44	54	98
Traballo tutelado	1	23	24
Lección maxistral	30	69.5	99.5
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Práctica de laboratorio	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O/a profesor/a fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os/as alumnos/as realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra banda a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno/a que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumnado.
Traballo tutelado	O alumnado deberá elaborar, expor e defender un traballo. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación especifica. Utilizarase a plataforma Tema.
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado na realización do traballo. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.
Lección maxistral	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado sobre a materia. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado sobre a materia. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo tutelado	Valorarase a exposición e defensa, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10	CG2 CG3 CG14 CG15 CG19 CE16 CE19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Lección maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas de desenvolvemento	45	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE35 CE37 CT2 CT4 CT5 CT12

Prácticas de laboratorio	Exame práctico: Realizar o protocolo de valoración de pelve e o seu tratamento. O protocolo de valoración e tratamento en columna.	45	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo será obrigatoria para superar a materia. Así como a súa presentación e defensa na data establecida na programación.

Para poder presentarse ao exame práctico o/a alumno/a debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia débense ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Ao alumnado que non supere a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Hoppenfeld S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades, El Manual Moderno, 1997, México

Parsons J, Marcer N., Osteopatía. Modelos de diagnóstico, tratamiento y práctica, Elsevier, 2007, Barcelona

Ricard F, Salle JL., Tratado de osteopatía, 3ª ed., Panamericana, 2003, Madrid

Gibbons P, Tehan P., Manipulación de la columna, el torax y la pelvis, Mc Graw-Hill Interamericana, 2002, Madrid

Le Corre F, Rageot E., Manipulaciones vertebrales, 2ª ed., Masson, 1995, Barcelona

Chaitow L, Fritz S., Guía de masaje para terapeutas: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales, Eselvier, 2008, Barcelona
Petty N, Moore A., Exploración y evaluación neuromusculoesquelética: un manual para terapeutas, 2ªed., McGraw-Hill Interamericana, 2003, Madrid

Bibliografía Complementaria

Dvorak J, Dvorak V., Medicina manual. Diagnóstico, Scriba, 1993, Barcelona
Meadows J., Diagnóstico diferencial en Fisioterapia., Mc Graw-Hill, 2000, Madrid
Torres Cueco R., La Columna Cervical síndromes clínicos y su tratamiento manipulativo, Medica Panamericana, 2008, Madrid
Seco J. [Dir.], Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-Esquelético, Volumen I., Panamericana, 2016, Madrid

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Cinesiterapia/P05G170V01303

Outros comentarios

O alumnado debe de darse de alta en Faitic e é conveniente actualizar os datos de teléfono e dirección de correo electrónico. Ademais de subir unha foto no perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Radioloxía				
Materia	Radioloxía			
Código	P05G170V01403			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	García Pomar, Dionisio			
Profesorado	García Pomar, Dionisio			
Correo-e	radioloxia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE2	Coñecer a estrutura do corpo humano dende o punto de vista dos medios de diagnóstico por imaxe	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	• saber facer • Saber estar / ser
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as diferentes bases físicas nas que se fundamentan as técnicas de diagnóstico pola imaxe e dos tratamentos de intervencionismo guiados pola imaxe. Describir as nocións básicas (propiedades, principios, interacción, efectos biolóxicos) coas distintas aplicacións clínicas de diagnóstico.	CG1 CE14 CE21 CT15
Explicar a validez dun test diagnóstico nos termos de sensibilidade e especificidade. Definir os binomios risco/beneficio e coste/eficacia que sirven de base para establecer os criterios para as indicacións das diversas técnicas de diagnóstico pola imaxe.	CG5 CE14 CE21 CE45 CT2 CT15
Coñecer o entorno clínico dos servizos de diagnóstico pola imaxe e de radioloxía intervencionista nos diferentes ámbitos asistenciais.	CG19 CE14 CE20 CT7 CT11 CT20 CT25 CT30
Manexar, tras a sistemática da historia clínica e a exploración física, a incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento evolutivo. Coñecer como plantexar hipótesis no proceso diagnóstico. Valorar o impacto dos resultados das técnicas de diagnóstico pola imaxe no plan de intervención sobre o paciente.	CG5 CG19 CE14 CE35 CE36 CE45 CE49 CE50 CT2 CT3 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer as posibilidades e limitacións das técnicas radiolóxicas básicas e as súas indicacións fundamentais.	CG5 CE14 CT2 CT5 CT15 CT17 CT19
Coñecer os efectos biolóxicos e os riscos derivados do uso das radiacións ionizantes. Coñecer os principios e procedementos básicos da protección radiolóxica do paciente. Valorar a xustificación de someter ao paciente a procedimientos radiolóxicos.	CG1 CE21 CE35 CE36 CE49 CE50 CT6 CT12 CT23
Recoñecer, ante unha imaxe radiolóxica, a técnica empregada, as características de proxección ou corte, a utilización de contrastes e procesados básicos da imaxe. Identificar as estruturas anatómicas observables nestas imaxes. Valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais.	CG1 CG5 CE2 CE35 CE36 CE57 CT2 CT3 CT15
Coñecer a terminoloxía radiolóxica habitual. Diferenciar, seguindo análise semiolóxico aportado polo especialista, a existencia de alteracións na forma, estrutura ou relacions de alguns elementos que indican a existencia de patoloxía.	CG19 CE14 CE20 CE36 CE57 CT12

Comprender como se plantexan outras opcións terapeúticas en función da patoloxía diagnósticada que complementan ou están asociadas aos tratamentos da fisioterapia.	CG19 CE2 CE14 CE16 CE57 CT5 CT6 CT18
Elaborar e exponer un traballo sobre un caso clínico no que se demostre a consecución das habilidades citadas e discutir os resultados.	CG5 CE2 CE14 CE21 CE36 CE45 CT6 CT7 CT18 CT19
Adquirir a sensibilidade humana e o sentido deontolóxico preceptivos para a relación co paciente e os seus familiares, respecto á utilización de técnicas diagnósticas incluidas na Radioloxía.	CG1 CG5 CG19 CE36 CT1 CT6 CT11 CT13 CT20 CT23

Contidos
Tema

Contido Teórico I: Tema 1.- Introdución á Radioloxía Tema 2.- O diagnóstico. Ámbito clínico dun servizo de diagnóstico pola imaxe. Tema 3.- A radiación electromagnética. Conceptos básicos. Tema 4.- Interacción da radiación co organismo humano. Tema 5.- Detección e medida da radiación. Radioprotección. Xustificación dunha exploración. Tema 6.- A imaxe radiolóxica. Medios de contraste. Técnicas radiolóxicas. Tema 7.- Interpretación radiolóxica. Semioloxía básica. Tema 8.- Ecografia. Xeneralidades. Instrumentación. Modalidades. Tema 9.- Ultrasonografía Döppler: tipos. Semiología e indicacións. Tema 10.- Tomografía Axial Computerizada. Bases do TAC. Tipos. Tema 11.- Tomografía Axial Computerizada. Semioloxía básica e indicacións. Tema 12.- Resonancia Magnética (RM): Xeneralidades. Tema 13.- Resonancia Magnética. Semioloxía básica e indicacións. Tema 14.- Medicamento Nuclear. Radiotrazadores e radiofármacos. Tema 15.- Medicamento Nuclear. Estudos morfolóxicos e funcionais con isótopos dos principais órganos e aparellos. Tema 16.- Medicamento Nuclear. Estudos isotópicos. SPECT, PET e outras técnicas. Indicacións e semioloxía básica. Tema 17.- Densitometría ósea. Tema 18.- Radioloxía intervencionista.	SUBTEMA 1: Plan global da materia: Obxectivos da materia Radioloxía na Titulación de Fisioterapia, contidos, metodoloxía docente, bibliografía, links recomendables na web, elaboración dun traballo, datas de exames, sistemas de avaliación e criterios. Aproximación conceptual á Radioloxía e Medicamento Físico no ámbito docente e asistencial. SUBTEMA 2: Localización da Radioloxía na contorna clínica, Exploracións instrumentais, Técnicas de diagnóstico pola imaxe, Estratexia en diagnóstico pola imaxe, O servizo de diagnóstico pola imaxe, Axencias de avaliación tecnolóxica, Avaliación das técnicas de diagnóstico por imaxe. SUBTEMAS 3 e 4: Os RAIOS X, Natureza, Orixe, Propiedades, Produción. O equipo xerador de raios X. Interacción dos electróns coa diana, Espectro Continuo, Espectro característico. Parámetros que inflúen no espectro. Interacción dos RAIOS X coa materia viva.- Atenuación. Efecto fotoeléctrico. Dispersión Compton. A imaxe radiolóxica de proxección. Xeometría da imaxe. Concepto Radiodiagnóstico e de contraste na imaxe. Desenvolvemento das aplicacións médicas dos raios X. SUBTEMA 5: Utilidade das Radiacións ionizantes. Valoración do índice beneficio / risco. A Protección Radiolóxica: orixe e desenvolvemento. Obxectivo da Protección Radiolóxica. Criterios de Protección Radiolóxica. Radiobioloxía. Recomendacións xerais para a redución de dose ao paciente. Control de Calidade en Radiodiagnóstico. Xustificación da indicación dun test radiolóxico. SUBTEMAS 6 e 7: A imaxe radiolóxica nas técnicas de proxección. Evolución sistemas de imaxe, Clasificación xeral das imaxes radiolóxicas respecto da súa xénese, Sistemas de soportes de imaxe. Formato *DICOM (Dixital Imaging and Comunicatión in Medicine). Parámetros de calidade da imaxe. A imaxe como portadora de información. O proceso de interpretación da imaxe. Semioloxía básica. SUBTEMAS 8 e 9: Os ultrasóns en diagnóstico pola imaxe, Ecografía, desenvolvemento. Fundamentos da Ecografía, Ecografía modo A, modo B, modo T-M. Eco-3D, Ecografía de Alta resolución. Ecografía endoluminal. Fundamento Doppler, Ultrasonografía-Doppler cor, Power -Doppler, Vantaxes da ecografía diagnóstica, semioloxía, indicacións. SUBTEMAS 10 e 11: Fundamentos físicos e obtención de imaxe. Xeracións de unidades TAC, A unidade de TAC, Estudos con contraste, Novas técnicas de estudos diagnósticos mediante TAC multicorte. Indicacións. SUBTEMAS 12 e 13: Fundamentos físicos da resonancia magnética nuclear, Os valores de relaxación, A relaxación lonxitudinal ou T1, A relaxación transversal ou T2, Técnica de adquisición de imaxe, Compoñentes dunha unidade de resonancia para diagnóstico clínico, Contrastes paramagnéticos, Estudos vasculares, as imaxes en RM, RM funcional, Vantaxes e inconvenientes. Indicacións. SUBTEMAS 14, 15 e 16: Fundamento do Medicamento Nuclear, Isótopos radioactivos, Radiofármacos, Sistemas de detección e obtención de imaxe, Tipos de estudos en MN, Exemplos de exploracións, Tomografía por Emisión de Positrones (PET). Expansión actual da PET e aplicacións clínicas. SUBTEMA 17: Carácter da Enfermidade. Impacto actual e predición a 50 anos. Contorna social do Problema. Actuacións específicas en Osteoporoses. Osteopenia. Osteoporose. Diagnóstico e seguimento da Osteoporose. Estudo da Masa ósea. Métodos de avaliación da Masa ósea. SUBTEMA 18: Técnicas de Radioloxía Intervencionista. Impacto asistencial da Radioloxía Intervencionista. Previsión de expansión das técnicas de Radioloxía Intervencionista. Técnicas e Procedementos: Endovascular, Extravascular, Oncolóxica. Protección Radiolóxica na Radioloxía Intervencionista.

Contido Teórico II: Tema 19.- Estudos de imaxe no tórax: técnicas, indicacións, semioloxía básica Tema 20.- Estudos de imaxe no abdome e aparello dixestivo: técnicas, indicacións, semioloxía básica Tema 21.- Estudos de imaxe no aparello locomotor: técnicas, indicacións, semioloxía básica. Tema 22.- Estudos de imaxe no aparello locomotor: semioloxía básica. Tema 23.- Estudos de imaxe no ril e vías urinarias: técnicas, indicacións, semioloxía básica. Tema 24.- Estudos de imaxe no sistema nervioso: técnicas, indicacións, semioloxía básica. Tema 25.- Estudos de imaxe no sistema circulatorio: Técnicas, indicacións, semioloxía básica.	SUBTEMAS 19 e 20: Técnicas básicas de imaxe de proxección, Técnicas complementarias. Indicacións básicas das placas simples. Exame radioloxico de urxencias. Constituíntes da imaxe radiolóxica. Semiología básica. SUBTEMAS 21 e 22: Anamnesis osteoarticular. Indicacións de probas de imaxe: Radioloxía simple, Tomografía axial computerizada, Resonancia Nuclear Magnética, Gammagrafía ósea, Ecografía. Estudos de imaxe en traumatismos. Estudos de imaxe en articulacións. Tumores. SUBTEMAS 23, 24 e 25: Estudos de radioloxía simple, Tomografía axial computerizada, Resonancia Nuclear Magnética, Gammagrafía ósea, Ecografía. Semioloxía básica.
Contido Práctico: Práctica 1.- Xeneralidades. A imaxe como portadora de información. Práctica 2.- A radiación ionizante. Uso de equipos para a detección e medida da radiación. Práctica 3.- Radioloxía simple. Formatos de radiografías. Práctica 4.- Radiografía dixital. Práctica 5.- Análise e identificación de imaxes ecografícas. Práctica 6.- Análise e identificación de imaxes de TAC Práctica 7.- Análise e identificación de imaxes de RM Práctica 8.- Análise e identificación de imaxes de Medicamento nuclear Práctico 9.- Análise e identificación de imaxe en tórax e abdome. Práctica 10.- Análise e identificación de imaxe en aparello locomotor, sistema nervioso e circulatorio	SUBTEMA Práctica 1: Impacto da información no diagnóstico e posterior manexo do paciente. SUBTEMA Práctica 2: Utilización de diversos equipos para a detección e medida da radiación. Práctica con blindaxes. SUBTEMA Práctica 3: Visualización de diversos formatos de radiografías no negatoscopio. SUBTEMA Práctica 4: Distribución e explicación de titoriais TAC e RMN en CD. SUBTEMAS Prácticas 5, 6, 7, 8, 9 e 10: Exposición de imaxes, observación e análise segundo técnicas de adquisición e procesado.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	27	44	71
Prácticas de laboratorio	18	40	58
Presentación	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	5	5
Actividades introdutorias	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias.
Prácticas de laboratorio	O profesor presenta as imaxes, guía na observación, apoia co ámbito clínico, axuda na valoración. O alumno observa, valora, participa, asimila e elabora un catálogo de casos estudados.
Presentación	O profesor proporciona instrucións, asesora na elección dun tema, facilita bibliografía, realiza un seguimento individualizado, aclara dúbidas, valora resultados. O alumno afonda nun tema, realiza revisión bibliográfica en publicacións clínicas, prepara un resumo e expono en PWP.
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor proporciona tres programas de bancos de imaxes radiolóxicas normais que permiten ao alumno interaccionar coa orientación espacial e as referencias de radioanatomía. Explica o seu funcionamento. O alumno usa os programas no seu ordenador persoal.

Actividades introdutorias	Expóñense os contidos da materia distribuídos en seis bloques: -Introdución xeral. -Bases da Radioloxía. -Diagnóstico por imaxe segundo os diversos procedementos radiolóxicos. -Radioloxía aplicada a Fisioterapia. -Radiobioloxía e Protección radiolóxica. -Radioterapia. Os obxectivos establecidos. Os créditos asignados e a súa distribución. A bibliografía dispoñible. A forma de avaliación final e a súa ponderación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Alta na plataforma TEMA para o seguimento da materia. Titorías de orientación e seguimento individual en horario de titoría. Resolución de dúbidas respecto ao funcionamento dos titoriais multimedia que se facilitan en formato CD ou dispoñibles na web.
Presentación	Titorías de orientación no alcance e contidos do traballo. Tutela e revisión do traballo individual, durante a súa elaboración.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Un exame escrito de desenvolvemento de 6-10 preguntas do temario. Un exame tipo «test» con 30-40 preguntas de catro opcións das cales só unha é válida. As respostas erróneas restan 1/3.	60	CG1 CG5 CE2 CE14 CE16 CE20 CE21 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT24 CT30

Prácticas de laboratorio	Control de asistencia. Prácticas autónomas a través de TIC Control seguimento de casos. Exame: descrición de 6 imaxes de diversas técnicas radiolóxicas sen patoloxía, que se explicaron en prácticas e nos programas de TIC.	30	CE2 CE35 CE36 CE49 CE50 CE57 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT20 CT23 CT24 CT25
Presentación	Valoración do traballo do alumno realizado sobre a revisión dun tema, a súa revisión bibliográfica, a calidade das imaxes, a súa descrición, a discusión sobre os resultados, a calidade da súa exposición en PWP.	10	CG1 CG5 CG19 CE2 CE14 CE16 CE35 CE36 CE45 CE49 CE50 CE57 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT12 CT18 CT19 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación de xullo se compón de:

A) Avaliación do traballo do alumno.

B) Un examen sobre 10-14 temas.

C) Descripción de 6 imaxes radiolóxicas sin patoloxía.

A ponderación para a calificación sobre un rango de 10 es: A=1, B=7 C=2.

(Non se prepara unha batería de test específica para uns poucos alumnos).

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
José Luis del Cura, Radiología Esencial, Editorial Panamericana,, 2010
Adam Greenspan, Radiología de huesos y articulaciones, MARBAN Libros S.L., 4ª edición, 2006
Nigel Raby, Laurance Berman, Gerald de Lacey, Radiología de Urgencias y Emergencias, Manual de supervivencia, Elsevier, Madrid, 2ª edición, 2006
Fleckenstein P., Tranum-Jensen J., Bases anatómicas del diagnóstico por imagen, Harcourt, ELSEVIER Madrid España, 2006
González J., Delabat R.G., Tecnología radiológica, Paraninfo, Madrid, 1996
Monnier J.P., Manual de Radiodiagnóstico, Masson, S.A. Barcelona 3ª edición, 1994

Recomendacións

Outros comentarios

É fundamental un coñecemento da estrutura e función do corpo humano como punto de partida para poder valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais. É necesario un coñecemento de patoloxía xeral en fisioterapia para guiar a identificación polo alumno das alteracións estruturais e funcionais que se reflicten nas imaxes radiolóxicas. É desexable que o alumno estea introducido na sistemática da historia clínica e no ámbito da incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento para que poida valorar o impacto dos resultados das técnicas radiolóxicas no plan de intervención sobre o paciente.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Saúde pública e fisioterapia comunitaria				
Materia	Saúde pública e fisioterapia comunitaria			
Código	P05G170V01404			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	• saber • saber facer
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	• saber • saber facer
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	• saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos traballo	• saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	• saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	• saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional	• saber
CE28	Coñecer e comprender os factores que interveñen nos problemas de desigualdade social e nas necesidades de saúde dos diferentes grupos sociais	• saber
CE29	Coñecer e comprender as condicións éticas, legais e profesionais que conforman a práctica da Fisioterapia	• saber
CE30	Coñecer e comprender os códigos deontolóxicos da profesión	• saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional	• saber
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser

CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	• saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Recoñecer os determinantes da saúde da poboación, tanto os dependentes do estilo de vida, como os demográficos, xenéticos, ambientais, sociais, económicos, psicolóxicos e culturais.	CG12 CG14 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27

Describir e analizar os indicadores de mortalidade, enfermidade, lesións e discapacidade na comunidade.	CG12 CG14 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27
Recoñecer o seu papel, tanto a nivel individual como en equipos multiprofesionais, en accións de promoción e protección da saúde, e de prevención de enfermidades, así como de diagnóstico, tratamento e rehabilitación, de cara a manter a saúde a nivel individual e comunitario.	CG12 CG14 CE12 CE13 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27

Coñecer as organizacións internacionais de saúde e o marco xeral no que se desenvolven as intervencións orientadas á mellora da saúde da poboación.	CG12 CG14 CE12 CE13 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27
Coñecer os programas de saúde na atención primaria e a tarefa dos fisioterapeutas no desenvolvemento destes.	CG12 CG15 CE13 CE27 CE28 CE29 CT16 CT28 CT29
Coñecer os protocolos de fisioterapia en atención primaria.	CG12 CG15 CE13 CE25 CT2 CT3 CT4 CT10 CT28
Coñecer o marco lexislativo en atención primaria.	CG14 CG15 CG18 CE23 CE25 CE26 CE27 CE29 CE30 CE31 CT9
Saber como se xestiona un servizo de fisioterapia en atención primaria.	CG12 CG15 CG18 CE23 CE24 CE25 CE26 CE31 CT3 CT19 CT20 CT30

A promoción da saúde e prevención da enfermidade na atención primaria dende o punto de vista da fisioterapia.	CG12 CE12 CE13 CE27 CE42 CT9 CT17 CT18 CT24 CT25 CT28

Contidos	
Tema	
Unidade I:	SAÚDE PÚBLICA
Concepto de saúde.	Evolución histórica. Determinantes da saúde. Historia natural da enfermidade; niveis de prevención.
Saude pública.	Concepto e evolución histórica.
Sistema sanitario.	Índices e indicadores. Sistemas de Información Sanitaria. Planificación e xestión sanitaria. Diagnóstico de saúde. Estudos sobre a saúde da poboación.
Educación para a saúde (EpS). Promoción da saúde.	Concepto de EpS. Modelo de aprendizaxe do comportamento. Medición dos fenómenos de saúde e enfermidade. Promoción da saúde.
Dereitos fundamentais e de igualdade. Dereito á saúde.	Determinantes sociais da saúde. Desigualdades en saúde. Valores propios dunha cultura de paz e democracia. Organismos sanitarios internacionais. Organizacións non gobernamentais e saúde.
Unidade II:	FISIOTERAPIA COMUNITARIA
A Fisioterapia no sistema sanitario español.	A fisioterapia no ámbito da atención primaria, hospitalaria e saúde laboral. Programas de saúde. Protocolos de Fisioterapia na Atención Primaria.
Marco lexislativo da Fisioterapia na atención primaria.	Marco lexislativo da fisioterapia na atención primaria en España.
Xestión dun servicio de Fisioterapia.	Organización e xestión.
Calidade asistencial.	Criterios de calidade.
SEMINARIOS de Saúde Pública:	Técnicas cualitativas de planificación. Medición dos fenómenos de saúde e enfermidade.
SEMINARIOS de Fisioterapia Comunitaria:	A consulta de Fisioterapia en Atención Primaria.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	10	10	20
Traballo tutelado	2	30	32
Presentación	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	60	105	165
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	O alumnado, dividido en grupos, elaborará un documento sobre unha temática da materia, baixo as directrices e supervisión do profesorado. É unha actividade autónoma que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción..., etc., e posterior exposición del ante os seus compañeiros e profesorado da materia.
Presentación	Exposición con medios audiovisuais, por parte dos grupos de alumnado, ante os seus compañeiros e profesorado da materia, do traballo tutelado realizado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Titorías: Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Seminario	Titorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Traballo tutelado	Titorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Presentación	Titorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Unidade de Saúde Pública: Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta). Unidade de Fisioterapia Comunitaria: Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Non se pode deixar ningunha pregunta sen contestación efectiva. Durante estas sesións maxistrais, poderán desenvolverse exercicios que, de ser superados polo alumnado, desgravarán materia nas probas de avaliación.	80	CG12 CG14 CG15 CE12 CE13 CE21 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE42 CT2 CT4 CT9 CT12 CT15 CT16 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT29

Seminario	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG12 CG14 CG15 CG18 CE12 CE13 CE21 CE25 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballo tutelado	A asistencia ás titorias, realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG12 CG15 CG18 CE12 CE21 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Presentación	Valorarase a presentación do traballo con medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.	5	CG12 CG15 CG18 CE12 CE21 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame teórico, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios e realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Saúde Pública e Unidade II: Fisioterapia Comunitaria. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, ás titorías do traballo, e realizar, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica, seminarios e práctica, tamén independentemente).

A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Louro González A, Serrano Peña J, González Guitian C., Guías para la consulta de atención primaria. Gestión de la información y el conocimiento en el punto de atención., 3ª ed. A Coruña: Casitérides;, 2008.

Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J., Compendio de Atención Primaria: conceptos, organización y práctica clínica., 8ª ed. Madrid: Elsevier;, 2014.

Martínez Navarro F, Antó JM, Castellanos PL, Gili M, Marset P, Navarro V., Salud Pública., Madrid: MacGraw Hill / Interamericana;, 1998.

Medina F., Bases para la incorporación de fisioterapia en los equipos de atención primaria., Fisioterapia. 14: 125 - 153, 1992.

Pineault R, Daveluy C., La planificación sanitaria. Conceptos, métodos y estrategias., 2ª ed, 3ª reimp. Barcelona: SG / Masson;, 1994.

Salleras Sanmartí L., Educación Sanitaria. Principios, métodos y aplicaciones., 1ª ed, 2ª reimp. Madrid: Díaz de Santos;, 1990.

Sierra A, Sáenz MC, Fernández-Crehuet J, Salleras Ll, Cueto A, Gestal JJ, Domínguez V, et al., Piédrola Gil. Medicina Preventiva y Salud Pública., 12ª ed. Barcelona: Masson;, 2015.

Varela J, Galego P., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud., Santiago de Compostela: Xunta de Galicia;, 2000.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia neurolóxica e especial				
Materia	Fisioterapia neurolóxica e especial			
Código	P05G170V01501			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Machado de Oliveira, Iris			
Profesorado	González González, Yoana Machado de Oliveira, Iris			
Correo-e	irismacoli@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta é unha materia impartida no primeiro cuadrimestre de terceiro curso do título de grao en fisioterapia onde se abordan contidos teóricos e prácticos acerca de métodos de tratamento e estratexias de valoración en alteracións neurolóxicas, alteracións da raque e doutras estruturas apendiculares.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Coñecer e describir os principios básicos de funcionamento do sistema nervioso.	CG2 CE20 CT2 CT4 CT24
Coñecer e describir os principios biomecánicos implicados nas alteracións do raquis	CG2 CE20 CT2 CT4 CT24
Describir os principios fisiolóxicos do sistema propioceptivo e aplicar diferentes formas de intervención en alteracións do sistema propioceptivo	CG2 CE20 CE52 CT2 CT4 CT16 CT18 CT24
Coñecer, executar e rexistrar a valoración de pacientes con trastornos do sistema nervioso e alteracións do raquis	CG5 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE44 CE49 CE52 CT6 CT13 CT16 CT18 CT24 CT27 CT29
Nomear e aplicar técnicas terapéuticas para o tratamento de afeccións do sistema nervioso e alteracións do raquis	CG8 CG14 CG19 CE20 CE38 CE44 CE49 CE52 CT6 CT13 CT16 CT18 CT24 CT27 CT29
Relatar as bases fisiológicas e terapéuticas de diferentes métodos de fisioterapia usadas no tratamento de trastornos do sistema nervioso e alteracións do raquis	CG19 CE20 CE49 CT2 CT4 CT16 CT24

Realizar, expoñer e defender, en grupo, un traballo sobre un tema relacionado cos contidos da materia	CG14 CG19 CE20 CE38 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29

Contidos
Tema
FACILITACIÓN NEUROMUSCULAR PROPIOCEPTIVA.
MÉTODOS DE FISIOTERAPIA EN ALTERACIÓNS DA RAQUE.
MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NO TRATAMENTO DAS PATOLOXÍAS DO SISTEMA NERVIOSO.
PROPIOCEPCIÓN.
TÉCNICAS DE RELAXACIÓN.
INTRODUCIÓN AOS TRASTORNOS DO DESENVOLVEMENTO.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	25	60	85
Traballo tutelado	2	30	32
Prácticas de laboratorio	45	60	105
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomente e motive a participación activa do alumnado. Poderanse desenvolver actividades en grupo relacionadas co temario da materia.
Traballo tutelado	Desenvolvemento dun traballo teórico nunha temática relacionada cos contidos da materia. Os grupos de traballo determinaranse por temática ao principio do cuadrimestre polas docentes da materia. O traballo constará dunha parte escrita e unha presentación. As datas de entrega das distintas partes do traballo publicaranse a principio do cuadrimestre na Plataforma virtual da materia (Faitic).
Prácticas de laboratorio	Seguirase unha metodoloxía demostrativa, buscando a integración dos coñecementos teóricos na práctica. O alumnado realizará a práctica, sendo corrixidos polo docente e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención personalizada estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o realizado polo alumnado.
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	A realización do traballo da materia e telo superado é obrigatorio para superar a materia. O traballo considerásese superado se alcanza, polo menos, 0,5 puntos. O traballo será entregado en soporte dixital empregando a Plataforma virtual da materia (Faitic).	10	CG14 CG19 CE20 CE38 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29
Práctica de laboratorio	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico diferentes preguntas. Estes supostos prácticos son elixidos ao azar. Para optar a superar o exame práctico, o alumno non debe ter en ningunha das preguntas unha puntuación de "0". Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico.	45	CG2 CG5 CG8 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT13 CT16 CT18 CT24 CT27 CT29
Exame de preguntas de desenvolvemento	Consta de preguntas de desenvolver sobre o temario da materia. Todas as preguntas terán o mesmo valor.	45	CG2 CG19 CE20 CE49 CE52 CT2 CT4 CT16 CT18 CT24

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia o alumno debe ter aprobado cada parte por separado (teoría, práctica e traballo).

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano

académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
De la Cuerda C, Piédrola M, Page M, Control y aprendizaje motor, Primera edición, Panamericana, 2017, España
López-Cubas C, Neurodinámica en la práctica clínica, Primera edición, Zerapi, 2016, España
Rotger AF, Rehabilitación de las enfermedades neuromusculares en la infancia, Primera edición, Panamericana, 2015, España
Levitt S, Tratamiento de la paralisis cerebral y del retraso motor, Quinta edición, Panamericana, 2013, España
Wilson-Pauwels L, Stewart PA, Akesson EJ, Spacey SD, Nervios craneales: en la salud y la enfermedad, Tercera edición, Panamericana, 2013, México
De la Cuerda RC & Collado Vázquez S, Neurorrehabilitación: métodos específicos de valoración y tratamiento, Primera edición, Panamericana, 2012, España
Vojta V & Schweizer E, El descubrimiento de la motricidad ideal, Primera edición, Morata, 2011, España
Whiting WC & Zernicke RF, Biomecânica funcional, Segunda edição, Guanabara Koogan, 2009, Brasil
Calais-Germain B, Anatomía para el movimiento, Segunda edición, La Liebre de Marzo, 2005, España
Butler DS, Movilización del sistema nervioso, Primera edición, Paidotribo, 2002, España
Paeth, Bettina, Experiencias en el concepto Bobath, Primera edición, Panamericana, 2001, España
Davies, Patricia M., Steps to follow: The comprehensive treatment of patients with hemiplegia, Second edition, Springer, 2000, Germany
Adler SS, Beckers D, Buck M, PNF Facilitação neuromuscular proprioceptiva, Primeira edição, Manole, 1999, Brasil
Hamill J, Knutzen KM, Bases biomecânicas do movimento humano, Primeira edição, Manole, 1999, Brasil

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801
Materias que se recomenda cursar simultáneamente
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Cinesiterapia/P05G170V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial				
Materia	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial			
Código	P05G170V01502			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Cuña Carrera, Iria da Estevez Guisantes, Isabel Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	• saber • saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer

CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Definir a Fisioterapia Respiratoria e identificar seus antecedentes.	CG2 CE20
Enunciar os principios básicos da mecánica respiratoria	CG1 CE16
Analizar, executar e rexistrar a valoración do paciente respiratorio	CG1 CG2 CG5 CG9 CE7 CE16 CE20 CE35 CE36 CE39
Coñecer e aplicar ejercicios terapéuticos, métodos especias para as enfermidades e lesións cardiorespiratorias.	CG3 CG7 CG8 CE19 CE38 CE52 CT9 CT16 CT18 CT23 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e analizar o plan de intervención de fisioterapia respiratoria.	CG7 CG14 CG15 CE36 CE37 CE44 CE45 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT23
Definir e describir as bases fisiolóxicas e terapéuticas dos métodos de masoterapia especial: Ciriax, maxase do texido conxuntivo, Drenaje linfático manual.	CG1 CG2 CG3 CE19
Executar as maniobras dos métodos de masoterapia especial: Ciriax, maxase do texido conxuntivo, Drenaje linfático manual.	CG8 CE7 CE38 CE52 CT13 CT23 CT27 CT28 CT29

Desenvolver, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia.	CG19 CE21 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT16 CT17 CT19 CT20 CT24 CT25

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	Introdución á Fisioterapia respiratoria.
	Valoración do paciente respiratorio.
	Métodos de fisioterapia respiratoria: - Técnicas de permeabilización da vía aérea: Técnicas basadas en vibracións. Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo. Técnicas de presión positiva espiratoria. Técnicas de aerosolterapia. - Reeducación do patrón ventilatorio. - Técnicas de reacondicionamento muscular: Específicas. Xeralizadas.
UNIDADE II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Métodos especiais de Masoterapia: - Masaxe tranversa profunda. - Drenaxe linfática manual. - Masaxe de tecido conxuntivo.
TEMARIO PRÁCTICO	
UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	
Valoración física	Práctica 1: Valoración física do paciente respiratorio.
	Práctica 2: Valoración dos ruidos respiratorios.
	Práctica 3: Exploración funcional respiratoria en reposo.
	Práctica 4: Exploración funcional respiratoria durante o exercicio.
Técnicas de permeabilización da vía aérea.	Práctica 5: Técnicas basadas en vibracións. Utilización de Flutter, R.C. Cornet, Acapella. chaleco vibratorio (smartbest)
	Práctica 6: Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo: - AFE e EI. - ELTGOL, ELPr, EDIC. - Ciclo activo de técnicas respiratorias. - Reeducación da tos e expectoración asistida (Ambú e Cough assist).
	Práctica 7: Técnicas Basadas en presión positiva espiratoria.
	Práctica 8: Aerosolterapia.
Reeducación patrón ventilatorio	Práctica 9: Ventilación dirigida
Reacondicionamiento muscular	Práctica 10: Protocolo de adestramento muscular (Treshold, P-flex e cicloergómetro).
UNIDAD II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Práctica 11: Masaxe transversa profunda.
	Práctica 12: Drenaxe linfática manual.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	27	58	85
Prácticas de laboratorio	44	59	103
Traballo tutelado	1	16	17
Presentación	3	0	3
Actividades introdutorias	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Clases teórico-participativas, onde se fomente a participación activa do alumnado. Utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Traballo tutelado	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre unha temática da materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... Utilizarase a plataforma tem@.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Traballo tutelado	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	1. Exame teórico. Non se poderá deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE36 CE37 CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12 CT15

Prácticas de laboratorio	2. Un exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 2-3 supostos. Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de métodos de valoración e técnicas de tratamento que se fixeron ao longo do curso. Sacarase un listado no seu momento co horario de exame de cada alumno matriculado na materia. Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno ten que presentarse primeiro ao exame teórico.	50	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE44 CE49 CE52 CT1 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballo tutelado	3. Valorarase a participación nas títorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG14 CG19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT16 CT20 CT23 CT25 CT30
Presentación	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CG14 CE19 CE20 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT16 CT17 CT20 CT23 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

A realización do traballo é obrigatorio e a súa valoración farase a través de titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

O sistema de cualificacións expresarase mediante cualificación numérica de acordo co establecido no art.5 do Real Decreto 1125/2003 de 5 de Setembro (BOE 18 de Setembro).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Giménez,M. , Servera, E., Vergara, P., Prevención y Rehabilitación en Patología Respiratoria Crónica. Fisioterapia, entrenamiento y cuidados respiratorios., Médica Panamericana.2ª Edic., 2001

Postiaux, G., Fisioterapia respiratoria en el niño., McGraw-Hill/Interamericana de España., 1999

Leduc, A. Leduc, O., Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson ., 2006

Seco, J., Sistema Respiratorio Métodos, fisioterapia clínica y afecciones para fisioterapeutas, 1ª edición, panamericana, 2018, 2018

Pleguezuelos,E; Miranda G; Gómez, A; Capellas L., Rehabilitación integral en el paciente con enfermedad pulmonar obstructiva crónica, Panamericana, 2007

West, Jonh B. ; Luks Andrew M., Fisiopatología pulmonar. Fundamentos, 9º Edición, wolters Kluwer, 2017, 2017

Bibliografía Complementaria

www.separ.es,

Asociación Española de Fisioterapeutas, Fisioterapia. Monográfico 2 Masaje., Volumen 21., 1999

Ferrandez Jean-Claude., El Sistema linfático., Panamericana., 2006

Antonello M, Delplanque D., Fisioterapia respiratoria: del diagnóstico al proyecto terapéutico., Masson. Barcelona., 2002

Calderon, F.J., Fisiología Humana. Aplicación a la actividad física, Madrid: Médica Panamericana., 2012

Millán Casas, Laura, Linfedema : estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012

Giraldo Estrada, Horacio, EPOC Diagnóstico y tratamiento integral, Panamericana, 2008

Seco, Jesús, Sistema Cardiovascular Métodos, fisioterapia clínica y afecciones para fisioterapeutas, 1º Edición, panamericana, 2018, 2018

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Outros comentarios

Para un correcto seguimiento de la materia es necesario estar dado de alta en la plataforma tema.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde				
Materia	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01701			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	1c
Lingua impartición	#EnglishFriendly Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Novegil Souto, José Vicente			
Profesorado	González Represas, Alicia Novegil Souto, José Vicente			
Correo-e	vnovegil@gmail.com			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia ten un marcado carácter instrumental estando moi ligada ao proxecto fin de grao. A súa situación no plano de estudos favorece este obxectivo. Os Métodos de Investigación en Fisioterapia son unha materia básica para o exercicio profesional no que respecta á análise cuantitativa e cualitativa da información. Así mesmo como ferramenta para comprender aspectos de investigación en Fisioterapia. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ó profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber • saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser

CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e identificar os distintos métodos e modelos de Investigación cualitativa e cuantitativa	CE21 CE22 CE45 CE46 CT3 CT4 CT12 CT15
Saber analizar de forma crítica a evidencia científica actualizada	CG15 CE21 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT13 CT16 CT17 CT24
Saber realizar unha revisión da literatura científica sobre un tema de saúde	CG15 CG19 CE21 CE22 CE45 CE46 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT16 CT17 CT23 CT24 CT25 CT30
Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia	CG14 CE22 CE45 CE46 CE49 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT13 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30

Contidos
Tema

Tema 1: Método de investigación científica en Ciencias da saúde.	Subtema 1.1 Deseños de investigación. Clasificación dos tipos de estudo Estudos experimentais Estudos de cohortes Estudos de casos e controis Estudos descritivos Revisions Sistemáticas e Metaanálises
Tema 2. Elaboración do marco de investigación.	Subtema 2.1 O marco teórico Definición e alcance da investigación: formulación de hipóteses e fases do deseño Subtema 2.2 As fontes de documentación Búsquedas e recuperación de información científica.
Tema 3. Métodos e Modelos de Investigación Cualitativa	Subtema 3.1 Metodoloxía cualitativa en Ciencias da Saúde Subtema 3.2 Deseño de Estudos Cualitativos: Os Cuestionarios
Tema 4. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa I: Tratamento Descritivo de Datos	Subtema 4.1 Deseño da mostra e Recolección de datos: variáveis e registros Tratamento Descritivo de distintos tipos de datos: tabelas, gráficos e medidas descritivas Subtema 4.2 Relacions entre variáveis Cualitativas. Relacions entre variáveis Cuantitativas Subtema 4.3 Relacions entre variáveis Cuantitativas e Cualitativas.
Tema 5. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa II: Tratamento Inferencial de Datos	Subtema 5.1 Inferencia Paramétrica: Intervalos de Confianza e Contrastes de Hipóteses Potencia dun Estudo. Sesgos. Inferencia causal. Subtema 5.2 Modelos Experimentais
Tema 6. Elaboración do informe de investigación. O informe de investigación científica	Subtema.1. Informe de Investigación: partes e características.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	32	64	96
Traballo tutelado	0	21	21
Lección maxistral	43	60	103
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Traballo	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor dirixe, orienta e resolve dúbidas. O alumno resolve exercicios prácticos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Traballo tutelado	O profesor titoriza, orienta, resolve dúbidas e valora. O alumno elabora un traballo en grupos pequenos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Lección maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. Resolve dúbidas. Avalía. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias. Examínase. Aprendizaxe baseada en proxectos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais
Lección maxistral	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais
Traballo tutelado	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais
Probas	Descrición
Práctica de laboratorio	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumno fará unha demostración práctica de estratexia de busqueda en diferentes bases de datos sobre un tema de ciencias da saúde asignado aleatoriamente.	15	CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT15
Exame de preguntas obxectivas	Exame final: 30 preguntas obxectivas correspondentes aos contidos teóricos traballados na sesión maxistral.	45	CG15 CE21 CE22 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT24

Traballo	Defensa do traballo de aplicación práctica sobre Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde aplicado a un caso concreto de revisión bibliográfica. Utilizarase un sistema de rúbricas para a avaliación por pares e polo profesor do traballo realizado en grupo.	10	CG14 CG15 CG19 CE22 CE45 CE46 CE49 CT1 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30
Práctica de laboratorio	Exame final Análise de Datos: o alumno fará un examen práctico de análise estatística de datos en Ciencias da Saúde con utilización do software EPIDAT	30	CE45 CE46 CT1 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT16

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios e avaliación de xuño/xullo

Para superar a materia deberá ser superada cada parte de forma independente. A nota final, unha vez superada cada parte con un mínimo de 5 sobre 10, será un promedio ponderado segundo as percentaxes indicadas.

A docencia se desenvolverá biaxo unha Metodoloxía Didáctica de Aula Inversa (Flipped Classroom) a cual inclúe gamificación e avaliación continuada.

O modelo de gamificación que se considera é un PBL (Points, Badges and Leadership) con puntos de Mérito, de Karma e de Experiencia. Os ptos. de Mérito recoñecen o bon desempeño persoal (tests, tarefas entregables, avaliación por pares) en cada Tema teórico e en cada Práctica e se contabilizan na avaliación continuada. Os ptos. de Karma, recoñecen la colaboración-axuda a outros compañeiros (axuda en foros, avaliación por pares) e permiten ao alumno obter recompensas: repetir tests, mellorar nota. Os puntos de experiencia recoñecen a interacción coa plataforma (acceso e consulta dos diferentes recursos)

A metodoloxía de Aula Inversa recoñece, también o traballo fora da aula así como o traballo presencial, nun sistema de Avaliación Continua que o alumno pode realizar segundo considere. Isto permite ter en conta o traballo non presencial de alumnos Erasmus e CAG.

Para superar a materia a través da Avaliación Continua é requisito que o alumno teña conseguido 80% os ptos. das Actividades de Mérito propostas nos diferentes temas, prácticas e traballo de grupo nos prazos indicados para cada actividade Se establece un sistema de recompensas por puntos de Karma e de Experiencia que facilitarán a realización de Tareas Bonus de Mérito con puntos acumulables extra.

Se utilizará un Entorno Persoal de Aprendizaxe (Personal Learning Environment): recursos, ferramentas e conexións

A Proba de Buscas en Bases de Datos non se considera no esquema de avaliación continuada e deberá superarse por si mesma e de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
Argimón Pallás, J.M. y Jiménez Villa, J., Métodos de Investigación, 2nd, Ed. Harcourt S.A., 2000, Barcelona
Dawson-Sauders, B. y Trapp, R.G., Bíoestadística Médica, Ed. Manual Moderno, 1993,
Castro Rey, H., Recursos de Información para Fisioterapeutas, 2019, http://www.netvibes.com/referenciapo#Principal
Hulley, S.B. y Cummings, S.R. et al., Design Clinical Research, 4th, Ed. Harcourt S.A., 2013,
Novegil Souto, J.V. (2009), Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, 2019, http://faitic.uvigo.es/
William, J.V, Statistics in Kinesiology, Ed. Human Kinetics, 2005,
Berenguera A, Fernández de Sanmamed MJ, Pons M, Pujol E, Rodríguez D,, Escuchar, observar y comprender. Recuperando la narrativa en las, Institut Universitari d□Investigació en Atenció Pr, 2014, Barcelona: https://saludcomunitaria.files.wordpress.com/2014/12/escucharobservarcomprender.pdf
Héctor Bayarre Vea. Rubén Hosford Saing, Métodos y Técnicas Aplicadas a la Investigación en Atención Primaria de Salud., 2019, Accesible en: http://files.sld.cu/prevemi/files/2016/11/bayarre_y_hosford_2005.pdf

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Traballo de Fin de Grao/P05G170V01991

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01801			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	42	OB	4	An
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	• saber • saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	• saber • saber facer
CG10	Elaborar o informe de alta dos coidados de Fisioterapia unha vez cubertos os obxectivos propostos.	• saber facer
CG11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.	• saber facer • Saber estar / ser
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber facer
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	• saber facer • Saber estar / ser
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	• saber facer
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	• saber • Saber estar / ser
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	• saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	• saber • saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	• saber facer
CE40	Elaborar o informe ao alta de Fisioterapia. Cando considere que se cubriron os obxectivos propostos, ben por curación do proceso ou ben porque se esgotaron as posibilidades de recuperación coas medidas terapéuticas ao alcance, propoñerase a alta de Fisioterapia e elaborarase o informe pertinente	• saber • saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa confortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	• saber facer • Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber facer
CE43	Relacionarse de forma efectiva con todo o equipo pluridisciplinar. Iso inclúe: establecer os obxectivos de Fisioterapia no seo do equipo; recoller, escoitar e valorar as reflexións do resto do equipo pluridisciplinar cara ás súas actuacións; aceptar e respectar a diversidade de criterios do resto dos membros do equipo; recoñecer as competencias, habilidades e coñecementos do resto dos profesionais sanitarios; participar e integrarse nos traballos do equipo nas súas vertentes científicas e profesionais, así como de relación cos familiares, grupos de interese e institucións; facer da comunicación e o respecto aos profesionais as ferramentas de superación dos conflitos interprofesionais e de competencias	• saber facer • Saber estar / ser
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber • saber facer
CE47	Desenvolver actividades de planificación xestión e control dos servizos de Fisioterapia	• saber facer

CE48	Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe	• saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	
CT8	Comunicación a persoal cualificado como a non cualificado	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT14	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar	• saber facer • Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	• saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	• Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT26	Colaborar e cooperar con outros profesionais	• saber facer • Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Valorar o estado funcional do paciente en todos os seus aspectos, establecendo un diagnóstico dos coidados de fisioterapia	CG1 CG4 CG5 CG6 CG14 CG17 CG19 CE34 CE35 CE36 CE44 CE49 CE50 CE52 CE57 CT1 CT2 CT5 CT6 CT8 CT9 CT11 CT12 CT13 CT19 CT21 CT27 CT29

Diseñar o plan de intervención en fisioterapia	CG1 CG3 CG4 CG7 CG12 CG13 CG14 CG15 CG17 CG18 CG19 CE13 CE18 CE19 CE20 CE25 CE34 CE37 CE42 CE43 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT26 CT28 CT29 CT30

Executar o plan de intervención	CG3 CG4 CG8 CG11 CG12 CG13 CG14 CG16 CG19 CE18 CE19 CE38 CE41 CE42 CE43 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT14 CT17 CT18 CT21 CT23 CT25 CT26 CT27 CT29 CT30
Avaliar os resultados do plan de intervención	CG1 CG3 CG4 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE34 CE35 CE39 CE44 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT11 CT12 CT13 CT19 CT21 CT27 CT29

Elaborar informes.	CG10 CG13 CG14 CG19 CE34 CE40 CE44 CE46 CE47 CE48 CT1 CT2 CT4 CT6 CT7 CT8 CT9 CT12 CT16 CT23 CT26 CT27 CT29

Contidos
Tema
Fisioterapia neurolóxica adultos
Fisioterapia neurolóxica infantil
Fisioterapia osteoarticular
Fisioterapia noutras especialidades

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	18	49	67
Estudo de casos	54	98	152
Prácticas clínicas	596	190	786
Cartafol/dossier	24	15	39
Práctica de laboratorio	3	3	6
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos	Análise dun caso clínico, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e marcar obxectivos e o plan de tratamento.
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve actividades nun contexto clínico relacionado co exercicio profesional do fisioterapeuta.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 2 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.
Seminario	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.
Estudo de casos	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.

Avaliación		
	Descrición	CualificaciónCompetencias Avaliadas

Prácticas clínicas	Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste, baseándose en condutas e en criterios operativos.	49	CG1 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CG19 CE13 CE18 CE19 CE20 CE25 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE43 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52 CE57 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT14 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT26 CT27 CT28 CT29 CT30

Seminario	Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste.	5	CG3 CG15 CE45 CT4 CT10 CT15 CT24
Estudo de casos	Valorarase a análise realizada sobre a base do diagnóstico, obxectivos e o plan de tratamento, así como a exposición e defensa do mesmo.	20	CG3 CG17 CG19 CE20 CE25 CE34 CE45 CE46 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT24 CT25 CT27 CT29
Cartafol/dossier	O estudante recolle información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación das estancias clínicas.	5	CG19 CE20 CT1 CT2 CT9 CT27

Práctica de laboratorio	O alumno realizará a valoración, sobre a base desta marcará os obxectivos, o plan de tratamento, e executará o tratamento.	21	CG1 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CG19 CE13 CE18 CE19 CE20 CE25 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE43 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52 CE57 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT14 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT26 CT27 CT28 CT29 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tal e como se indica no Regulamento das Prácticas Académicas Externas, Artigo 4. e) Proceso para a avaliación e cualificación das Estancias Clínicas. A nota final da materia Estancias Clínicas estará formada por un 70% de Prácticum clínico, un 20% de sesións clínicas e un 10% de seminarios e portafolio.
- Prácticum clínico: realizarase unha valoración sistemática do alumno onde o profesor recollerá datos sobre a participación deste, tendo en conta as actitudes e aptitudes adquiridas, tendo un valor do 70% da nota do practicum clínico (49% do total). Ademais, realizarase unha proba práctica ao final de cada rotatorio na que debe realizar a valoración, marcar os obxectivos, establecer o plan de tratamento e executalo, tendo un valor do 30% da nota do Prácticum clínico (21% do total). O profesor indicará ao alumno ao final do rotatorio a súa avaliación continua e do exame, incidindo sobre os puntos fortes e febles desta valoración co propósito de que o alumno reflexione e nos seguintes rotatorios poida mellorar os seus puntos febles.- Sesións clínicas: valorase, por unha parte, a exposición dos casos clínicos tendo en conta a valoración diagnóstica, obxectivos e plan de tratamento, claridade expositiva e a utilización de medios audiovisuais, e, por outra banda, a participación nun debate dos casos clínicos dos seus compañeiros. Ten un valor do 20 % das Estancias Clínicas.- Seminarios e portafolio: realizar unha valoración sistemática sobre a participación e interese do alumno no desenvolvemento do seminario e a realización do portafolio. Ten un valor do 10% das Estancias Clínicas .
Además, indícase que na Guía docente de cada ano académico establécense os requisitos que o alumno debe cumprir para superar a materia de Estancias clínicas que son os seguintes:

CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA: Para superar a materia o alumno debe realizar as Prácticas clínicas, Seminarios, Sesións clínicas e o Portafolio.

Realizarase control de asistencia mediante sinatura nas Prácticas Clínicas. Por cada falta de asistencia sen xustificar restarase 2 puntos na nota final das Estancias Clínicas.

Nos Seminarios e Sesións clínicas pasarase lista.

O alumno que suspenda dous ou máis probas prácticas terá opción de recuperalas na segunda convocatoria do mesmo ano académico conservando as notas das outras partes da materia.

DEBERÁ CURSAR DE NOVO A MATERIA:

- Se ten máis dun 15% de faltas nos rotatorios debidamente xustificadas.

- Se ten 3 faltas nos rotatorios sen xustificar.

- Se ten máis dun 15% de faltas nos Seminarios e Sesións clínicas.

- Se ten dous ou máis observacións sistemáticas non superadas.

- Se ten o Portafolio de dous ou máis rotatorios sen entregar.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Meadows, JT., Diagnostico diferencial en Fisioterapia, Madrid: Interamericana. Mc Graw-Hill; 2000,

Porter S., Tidy. Fisioterapia., 14 Ed. Barcelona: Elsevier;2009,

Enciclopedia Medicoquirúrgica. Fisioterapia, Elsevier France; 2003,

Seco J.[Dir.], Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-esquelético. Volúmen I, Madrid: Ed. Panamericana; 2015,

Seco J. [Dir.], Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen II, Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

Seco J. [Dir.], Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen III., Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303
Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402
Saúde pública e fisioterapia comunitaria/P05G170V01404
Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Outros comentarios

Para poder matricularse de Estancias clínicas, o alumno ten que ter cursado previamente as materias de Fisioterapia en especialidades clínicas I e Fisioterapia en especialidades clínicas II.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01802			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	An
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Cartafol/dossier	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Cartafol/dossier	

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01803			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01804			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	21	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01805			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	30	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01806			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	33	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	evalantaron@uvigo.es rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	Tipoloxía

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Contidos
Tema

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Atención personalizada

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía do exercicio e do esforzo				
Materia	Fisioloxía do exercicio e do esforzo			
Código	P05G170V01901			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Taboada Iglesias, Yaiza			
Profesorado	Taboada Iglesias, Yaiza			
Correo-e	yaitaboada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Fundamentos da fisioloxía do esforzo; respostas e adaptacións dos diferentes sistemas ao exercicio físico; probas de esforzo.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	• saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	• saber
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	• saber
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	• saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	• saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	• saber • saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	• saber • saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CT4	Capacidade de xestión da información	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT5	Resolución de problemas	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT6	Toma de decisións	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT9	Compromiso ético	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT20	Liderado	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1D Coñecer e comprender a anatomía e fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparello locomotor e os sistemas nervioso e *cardiorrespiratorio.	CB1 CG1 CG19 CE1 CE4 CE21 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12

4D Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións.	CB1 CG1 CE4 CE8 CE21 CE53 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17
8D Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na *biomecánica e na *electrofisiología.	CB2 CG1 CE8 CE20 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT17
12*P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	CB4 CE21 CE45 CE53 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
16*P Afrontar a tensión, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión.	CB4 CE49 CT1 CT2 CT3 CT5 CT9

20*P Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental.	CB1 CE21 CE53 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT10 CT12 CT17
21*P Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas.	CB1 CE1 CE21 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12
1A Traballar con responsabilidade.	CB2 CT2 CT3 CT5 CT9 CT10 CT11 CT16 CT18
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	CB1 CT4
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	CB4 CT3
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	CT1
2TI Capacidade de análise e síntese.	CT2
3TI Capacidade de organización e planificación.	CT3
4TI Capacidade de xestión da información.	CT4
5TI Resolución de problemas.	CT5
6TI Toma de decisións.	CT6
7*T1 Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	CT7
1*TP Compromiso ético.	CT9
2*TP Traballo en equipo.	CT9
3*TP Habilidades nas relacións interpersoais.	CT10 CT11
4*TP Razoamento crítico.	CT12
5*TP Recoñecemento á diversidade e a *multiculturalidad.	CT13
1TS Aprendizaxe autónoma.	CT15
2TS Motivación pola calidade.	CT16
3TS Adaptación a novas situacións.	CT17
4TS Creatividade.	CT18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	CG19 CT19
6TS Liderado.	CT20

Contidos

Tema	
PROGRAMA TEÓRICO	SUBTEMAS
1. Introdución á fisioloxía do exercicio e do esforzo.	1.1. Orixe e primeiros estudos. 1.2. Escolas: USA e países nórdicos.

2. Nutrición e enerxía	2.1. Macronutrientes e micronutrientes. 2.2. Enerxía dos alimentos. 2.3. Suplementos nutricionais para a mellora do rendemento físico.
3. Transferencia de enerxía	3.1. Fundamentos da transferencia de enerxía durante o exercicio. 3.2. Avaliación da potencia e capacidade dos sistemas bioenerxéticos. 3.3. Gasto enerxético.
4. Sistemas fisiolóxicos de apoio: respostas e adaptacións	4.1. Sistema respiratorio e exercicio. 4.2. Sistema cardiovascular e exercicio. 4.3. Sistema neuromuscular e exercicio. 4.4. Sistema endocrino e exercicio.
5. Probas de esforzo	5.1. Test de campo. 5.2. Probas de laboratorio.
PROGRAMA PRÁCTICO	SUBTEMAS
1. Avaliación da resistencia	1.1. Índice CV 1.2. VO2 máximo 1.3. Zona de transición aeróbica-anaeróbica. 1.4. Drif CV 1.5. VAM 1.6. Potencia anaeróbica máxima.
2. Avaliación da forza	2.1. Repeticións máximas. 2.2. Potencia óptima e máxima. 2.3. Probas de salto.
3. Composición corporal	3.1. Dimensións corporais. 3.2. Porcentaxe de graxa corporal. 3.3. Masa muscular esquelética.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	24	30	54
Prácticas de laboratorio	16	32	48
Presentación	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	9	10
Informe de prácticas	1	9	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	9	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios, aulas informáticas, *etc).
Presentación	Presentación en público dos resultados do traballo feito polos alumnos/as

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Aclaración de dúbidas xurdidas durante desenvolvemento dos contidos prácticos e apoio para a confección da memoria de prácticas.
Lección maxistral	Aclaración de dúbidas xurdidas durante as exposicións en clase.
Presentación	Feedback o término da exposición.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Presentación	Entrega e presentación en público (ata 10 min) dun traballo de revisión ou investigación sobre un tema acordado co profesor e relacionado coa fisioloxía do exercicio.	20	CB2 CB4 CG1 CG19 CE21 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT12 CT15 CT16 CT18
Exame de preguntas obxectivas	Proba de elección múltiple e resposta única.	50	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15
Informe de prácticas	Documento que presente obxectivos, método, análise de datos e resultados de cada unha das prácticas realizadas.	20	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT17
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba específica de resolución de problemas relativos os contidos prácticos.	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda e seguintes convocatorias teranse en conta os mesmos criterios que na primeira convocatoria para aprobar a materia. As prácticas aprobadas conservaranse durante dúas convocatorias. A asistencia ás prácticas é obrigatoria, soamente permítese un 10% de faltas xustificadas durante curso.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Calderón Montero F., Fisiología Humana aplicada a la actividad física., 1º, Editorial Médica Panamericana, 2012, Madrid
Mac. Ardle y F. Katz, Fundamentos de Fisiología del ejercicio., 4º, Editorial Médica Panamericana, 2015, Madrid
Kenney, Wilmore y Costill, Fisiología del deporte y ejercicio, 5º, Editorial Médica Panamericana, 2014, Madrid

Bibliografía Complementaria

López Chicharro J., Fisiología del entrenamiento aeróbico, 1º, Editorial Médica Panamericana, 2013, Madrid
Viru A. y Viru M., Análisis y control del rendimiento deportivo, 2º, Editorial paidotribo, 2011, barcelona

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia ergonómica				
Materia	Fisioterapia ergonómica			
Código	P05G170V01902			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	• saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber

CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Realizar en grupo, ou individualmente, expoñer e defender un traballo sobre un tema relacionado coa ergonomía no campo das ciencias da saúde.	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CG14 CE6 CE9 CE20 CE21 CE22 CE35 CE37 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT12 CT13 CT17 CT18 CT20 CT29
Definir as bases elementais da ergonomía e a súa relación coa biomecánica.	CG2 CE6 CE9 CE20 CE45 CT12

Describir e diferenciar as principais alteración e particularidades dun ambiente de traballo, deportivo e domiciliario que poidan levar a alteracións ergonómicas.	CG1 CG2 CG5 CE6 CE9 CE20 CE22 CE35 CE42 CT2 CT5 CT12 CT15 CT16 CT17
Describir os principais recursos existentes (intrumental, temporal, actitudinal) para a modificación dun ambiente de cara a promover a ergonomía.	CG2 CG7 CG12 CG14 CE6 CE9 CE20 CE21 CE37 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT13 CT19 CT30
Plantexar e describir a abordaxe mais adecuada en situacións individuais ou grupais de cara a promover a ergonomia nun determinado ambiente (profesional, domiciliar ou deportiva).	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG19 CE6 CE9 CE20 CE21 CE37 CE38 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT24 CT25 CT29 CT30

Describir e diferenciar as principais formas de avaliación das modificacións realizadas e dos efectos logrados nun determinado ambiente de cara a promoción da saúde.	CG2 CG5 CG12 CG14 CG18 CG19 CE9 CE20 CE35 CE42 CE49 CE51 CT1 CT4 CT9 CT11 CT12 CT13 CT16 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Contidos	
Tema	
Introdución á ergonomia.	Concepto de ergonomía e obxectivos xerais da ergonomía.
Antropometria	Deseño dimensional de postos de traballo, asentos,...
Metodoloxía ergonómica.	Evaluación e abordaxe de transtornos músculo-esqueléticos (movementos repetitivos, movemento de cargas, posturas forzadas)
Hixiene Postural	Hixiene postural no ambito laboral, escolar e actividades da vida diaria
Ergonomía no uso das pantallas de visualización de datos	Recomendacións no deseño de actividades con ordenador, traballos en sedestación,...
Autoprevención	Ergonomía aplicada a profesión de fisioterapia e outras profesións sanitarias. Prevención de lesións músculo -esqueléticas na profesión.
Patoloxías músculo-esqueléticas máis frecuentes no ámbito da ergonomía	Estudo das patoloxías músculo-esqueléticas que se evalúan e preveñen no ámbito da ergonomía (movementos repetitivos, manexo de cargas, posturas forzadas,...)
Fisioterapia laboral	A profesión do fisioterapeuta no ambito da empresa e da ergonomía
Avaliación da carga física de actividades laborais, deportivas, da vida diaria,...	Métodos de avaliación

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	41	70	111
Traballo tutelado	4	23	27
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballo	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	9	10
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Durante estas sesións maxistrais, poderanse desenrolar exercicios, que de ser superados polo alumno, desgravarán materia nas probas de avaliación.
Traballo tutelado	O alumno realizará un traballo relacionado co temario da materia. Este poderá ser individual ou en grupo e debe ser pactado co profesor. O alumnado realizará exposición do traballo ante o docente e os demais compañeiros do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Tutelarase a elaboración do traballo
Lección maxistral	Abordaranse os contidos necesarios para a elaboración do traballo. Abordaranse os contidos das probas de avaliación.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	A realización, asistencia a titorias, exposición e defensa do traballo en clase é obrigatoria para superar a materia. Valoraranse a participación nas titorías do traballo, a formulación e a análise realizada, así como a redacción e a utilización de fontes bibliográficas. Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais e a súa exposición e defensa.	20	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CG14 CE6 CE9 CE20 CE21 CE22 CE35 CE37 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT12 CT13 CT17 CT18 CT20 CT29

Lección maxistral	O exame consistirá en preguntas con resposta de desenvolvemento. Os alumnos que participen e superen as actividades levadas a cabo durante as sesión maxistrais ao longo do curso, desgravarán esos contidos da materia desta proba.	80	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE6 CE9 CE20 CE21 CE22 CE35 CE37 CE38 CE42 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame teórico é obrigatorio realizar, asistir ás titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao inicio da docencia da materia.

Para poder superar a materia é obrigatorio ter superado nun 50% cada bloque da avaliación, traballo por unha banda e exame teórico pola outra.

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Llaneza Álvarez, J., Ergonomía y psicosociología aplicada: manual para la formación del especialista., 12, Lex Nova, 2009, Valladolid

Falzón, P., Manual de Ergonomía, 1, Modus Laborandi, 2009, Madrid

Azcuenaga Linaza, L.M., Accidentes laborales y enfermedades profesionales: análisis, riesgos y medidas preventivas., 1, Fund. Confemetal, 2012, Madrid

Llorca Rubio, J.L., Manual de ergonomía aplicada a la prevención de riesgos laborales., 1, Piramide, 2015, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Cinesiterapia/P05G170V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia na discapacidade e dependencia				
Materia	Fisioterapia na discapacidade e dependencia			
Código	P05G170V01903			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer

CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o concepto de minusvalía e dependencia, ademais do seu contexto actual na sociedade.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE15 CE20 CT4 CT13 CT15
Describir o proceso natural do desenvolvemento psicomotor e en distintas situacións patolóxicas, as cales levan a unha alteración do proceso natural de desenvolvemento psicomotor.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE35 CE36 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15
Describir o proceso natural do envellecemento e as distintas situacións patolóxicas que concurren con esa etapa da vida.	CG1 CG5 CG6 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15 CT24

Describir as principais abordaxes de fisioterapia para a intervención con pacientes con algún tipo de minusvalía ou situación de dependencia.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CE3 CE7 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE45 CE52 CT1 CT2 CT4 CT5 CT7 CT12 CT13 CT15 CT24 CT25
Describir e diferenciar os principais recursos de axuda técnica dispoñibles para persoas con distintos graos de dependencia e minusvalía para facilitar as súas tarefas diarias, profesionais ou deportivas.	CG1 CG2 CG5 CG6 CG7 CG15 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE42 CE45 CE52 CT1 CT2 CT4 CT5 CT7 CT12 CT13 CT15 CT17 CT24 CT25 CT29

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir cun protocolo de estimulación psicomotriz en poboación infantil.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG15 CG18 CG19 CE3 CE7 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir con un programa de reeducación psicomotriz en poboación maior.	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT24 CT28 CT29

Realizar, expoñer e defender un traballo en grupo ou individual acerca dun tema relacionado cos contidos da materia.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE22 CE42 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT30

Contidos	
Tema	
Minusvalía e dependencia.	A minusvalía e dependencia no contexto actual.
Proceso de desenvolvemento e envellecemento.	Proceso de desenvolvemento psicomotriz. Proceso de envellecemento.
Fisioterapia e dependencia.	Abordaxe fisioterapéutico na dependencia.
Fisioterapia e minusvalía.	Abordaxe fisioterapéutico na minusvalía.
Contido práctico	Programas de revitalización na dependencia Reeducación psicomotriz

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22	52	74
Prácticas de laboratorio	16	35	51
Traballo tutelado	2	20	22

Actividades introdutorias	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballo tutelado	O alumno realizará un traballo en grupo o individual relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas, favorecendo a participación personalizada.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Traballo tutelado	Cada alumno deberá, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo, dentro de un grupo . Este traballo será sobre un tema determinado pactado co profesor.

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Lección maxistral	Proba de resposta longa, de desenvolvemento. Non se deberá deixar ningunha pregunta sen contestación efectiva.	50	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG15 CE3 CE7 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE42 CE45 CE52 CT1 CT2 CT4 CT5 CT7 CT12 CT13 CT15 CT17 CT24 CT25 CT29

Prácticas de laboratorio	A avaliación efectuarase de forma continuada con asistencia ás sesións prácticas e entrega de informes cando sexan requiridos. En caso de non cumprir cos requisitos para a avaliación continuada, o alumno deberá responder (explicación e demostración práctica) a dúas preguntas prácticas elixidas o azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas segundo calendario de exames.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE3 CE7 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29

Traballo tutelado	A realización, asistencia a titorias, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, a redacción e utilización de fontes bibliográficas, así como a exposición e defensa do traballo.	10	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE22 CE42 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir ás titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
Timiras P., Bases fisiologicas del envejecimiento y geriatria, Barcelona: Masson, 1997
Mishara B L., El proceso de envejecimiento, Madrid: Morata, 2000
INSERSO, Atencion a las personas en situacion de dependencia en España. Libro blanco, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid, 2005
Alcantud Marin J., Discapacidad, envejecimiento y dependencia: el papel de las tecnologias, Universitat de Valencia, 2009
Sanchez Fierro J. et al, Libro Verde sobre la Dependencia en España, Madrid: Fundación AstraZeneca, 2004
Querejeta González M., Discapacidad/dependencia: unificación de criterios de valoración y clasificación., Madrid:Inserso, 2004
Technosite | Fundación ONCE, Discapnet, Technosite | Fundación ONCE, 2012
Centro Estatal de Autonomía Personal y Ayudas Técnicas (CEAPAT), Catálogo de Ayudas Técnicas, IMSERSO / Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 2015

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906 Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Materias que se recomenda cursar simultáneamente
Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101 Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103 Afeccións médicas/P05G170V01302 Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301 Cinesiterapia/P05G170V01303 Radioloxía/P05G170V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Inglés para ciencias da saúde				
Materia	Inglés para ciencias da saúde			
Código	P05G170V01904			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	García de la Puerta, Marta			
Profesorado	García de la Puerta, Marta			
Correo-e	mpuerta@uvigo.es			
Web	http://Faitic			
Descrición xeral	1. Desenvolvemento da comprensión e expresión orais en inglés para as Ciencias da saúde. Adquisición dos coñecementos e utilización práctica dos termos, expresións e estruturas gramaticais específicas, esenciais, para o/a futuro/a fisioterapeuta na súa relación co/a paciente de fala inglesa. Adquirir competencia en comunicación non verbal coa fin de saber interpretar mensaxes non verbais na comunicación cara a cara. 2. Adquisición de destreza oral para expresar en lingua inglesa, mediante a axuda de medios tecnolóxicos, traballos previamente elaborados. Mediante a utilización completa e fluída dos recursos lingüísticos adquiridos, o/a futuro/a fisioterapeuta terá unha maior e mellor competencia lingüística oral en inglés para a súa utilización práctica en situacións directamente relacionadas coas prestación de coidados fisioterapéuticos a pacientes estranxeiros. Deste modo, entenderaos cando necesite información sobre a súa saúde, minusvalía ou problema físico, informaraos concisa claramente acerca do tratamento e aplicación de medios físicos e técnicas manuais, e atenderaos, facendo uso, segundo cada caso, de ordes, instrucións, peticións amables e expresións de alento e ánimo. 3. Adquisición da destreza lectora que lle permita ampliar os seus coñecementos, coñecer os avances da investigación no estranxeiro, consultar bibliografía especializada no seu campo de estudo, acceder a documentación en xornais, artigos, revistas especializadas e libros de texto específicos, así como facilitar o manexo de equipos de alta tecnoloxía. Buscar e extraer información de textos en inglés para as ciencias da saúde. 4. Adquisición da destreza escrita de carácter científico, co obxecto de utilizala na elaboración de artigos e resumos destes («abstracts»), para a súa publicación en revistas especializadas. 5. Adquisición da destreza escrita de carácter epistolar, para a redacción de cartas formais, solicitudes de traballo, inscricións en cursos especializados, peticións de admisión de comunicacións ou conferencias en congresos, así como de cartas informais, coa fin de manter contacto con colegas ou profesionais foráneos. 6. Abordar aspectos interculturais relacionados coas Ciencias da saúde. 7. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, empresas e institucións estranxeiras relacionadas co ámbito das ciencias da saúde. Estas destrezas adquiridas, xunto cunha revisión das estruturas esenciais da comunicación oral en inglés, permitiranlle, igualmente acceder a bolsas, ampliar estudos de posgrao, así como asistir a conferencias, cursos e congresos no estranxeiro.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE33	Coñecer o vocabulario Inglés imprescindible para poder entender e realizar textos no ámbito de Ciencias da Saúde	• saber
CE58	Comprender e redactar textos en inglés no ámbito de Ciencias da Saúde	• saber • saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer

CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Desenvolver as destrezas de comprensión oral e escrita, así como as destrezas de expresión oral e escrita en Inglés para as Ciencias da Saúde a nivel intermedio.	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT15 CT18
2. Fomentar o desenvolvemento da lingua inglesa no ámbito das Ciencias da Saúde co fin de aplicala en situacións profesionais e, particularmente, durante unha consulta.	CG19 CE20 CE33 CT3 CT4 CT6 CT7 CT10 CT11 CT13 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30
3. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, institucións e centros de fisioterapia nacionais e estranxeiros relacionados co ámbito das Ciencias da Saúde.	CG19 CE20 CE33 CE58 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11 CT13 CT17 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
1. Introduction to communication	Recognising the different elements that make up communication (verbal communication, non-verbal communication, etc.). Understanding how good communication benefits the patient interview. Numerals.
2. Developing language and communications skills for the patient encounter	Receiving the patient. The presenting complaint. Past medical and family history. The social history and telephone consultations.
3. Taking past medical history, family history and carrying out the physical examination	Giving results. Planning treatment and closing the interview. Dealing with sensitive issues. Breaking bad news.
4. Interviewing different patient categories	Communicating with challenging patients. Communicating with the elderly. Communicating with children and adolescents
5. Professional Presentations	Key features of an effective presentation. Making a good introduction: Introducing yourself and your talk. Rapport building. Smooth structure: Identifying ways of organizing a presentation. Linking the parts. Non-verbal communication: Illustrating the importance of body language and voice power. Visual aids: Designing visual aids. Closing: Signalling the end, summarizing, thanking, Q&A session.
6. Writing Skills for the Health Professional.	Medical spelling. Writing the patient note. Standard medical abbreviations.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminario	22	47	69
Aprendizaxe baseado en proxectos	22	48	70
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
Traballo	1	4	5
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia: obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación etc. Realización dunha enquisa de análise de necesidades para detectar os coñecementos previos de inglés e descubrir os intereses e motivacións do alumnado.
Seminario	Fomentarase a competencia comunicativa do alumnado mediante a posta en práctica das catro destrezas lingüísticas. Formulación, análise, resolución e debate de exercicios relacionados coa materia. Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo relacionado coa materia. Utilización de vídeos e gravacións relacionados cos temas tratados como recurso metodolóxico importante. Actividades a través das TIC na aula de informática: busca de información en Internet, enciclopedias informáticas etc.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Polas características da materia, as clases teóricas e prácticas non se imparten por separado e van integradas no transcurso da clase. Por medio de textos relacionados coas súas materias curriculares e explicacións do profesor, o alumno adquire a terminoloxía específica e a base lingüística en lingua inglesa. A metodoloxía da materia consiste nun enfoque eminentemente comunicativo e interactivo, que permite manexar as destrezas lingüísticas básicas do inglés no futuro ámbito profesional do alumno.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Seminario	A atención personalizada, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Seminario	Recolleranse os resultados de traballos e actividades realizadas polo estudante ao longo do curso.	10	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT11 CT12 CT15 CT17 CT18 CT20 CT23
Resolución de problemas e/ou exercicios	Análise e resolución de exercicios prácticos relacionados coa materia.	50	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Traballo	O/a alumno/a realizará a exposición oral en inglés dun traballo individual ou en grupo.	40	CG19 CE20 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT15 CT19 CT23 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Existen dous sistemas de avaliación. A elección dun sistema exclúe ao outro.

Para poder acollerse ao sistema de avaliación continua é necesario asistir ao 80% das horas presenciais con aproveitamento e participación. No caso de non acadar este mínimo, a cualificación máxima a que poderá aspirar é 8 puntos sobre 10.

Os alumnos que se acollan á avaliación continua se lles computará un 50% da cualificación final con traballos e probas do curso, e un 50% cunha proba final.

A nota final calcularase como media ponderada das diferentes partes, debendo obter un mínimo dun 30% da puntuación máxima en calquera delas; no caso de non acadar o 30% nalgunha das partes, a nota final será como máximo do 45%.

No primeiro 50% anteriormente citado, valorarase a participación nas actividades de clase, realización de exercicios prácticos, preparación e entrega de traballos para completar a unidade didáctica abordada, exposicións orais e outros traballos. Os traballos solicitados deberán entregarse ou presentarse nos prazos e datas marcados. Os traballos non realizados e entregados en prazo computaranse cunha cualificación de 0,0 puntos.

A avaliación única (avaliación non continua) consistirá nunha proba global final que se realizará na mesma data que a proba oficial do alumnado que se acolla á avaliacion continua. Consistirá nunha proba escrita (50%) e unha exposición oral (50%). A exposición oral terá lugar a continuación da proba escrita. Igualmente, para superar a materia, deberá acadarse un mínimo do 30% da nota máxima de cada unha das partes, quedando noutro caso a nota final nun máximo do 45%.

No caso de non superar a materia na convocatoria de decembro, na convocatoria de xullo considerarase, para cada una das partes, a nota máis alta das acadadas nas dúas oportunidades.

Compromiso ético: espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plagio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, por exemplo), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia e nese caso a cualificación global será de suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

McCullagh, M., Good Practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner. Student's Book., Cambridge University Press, 2008, Cambridge

Bibliografía Complementaria

Black, A. & C., Check your English Vocabulary for Medicine., 3rd edition, A&C Black Publishing, 2006, London
Glendinning, E.H. y B.A.S. HOLMSTÖM., English in Medicine., Cambridge University Press, 2005, Cambridge
Glendinning, E.H., Professional English in Use. Medicine., Cambridge University Press, 2007, Cambridge
Goodman, N.W. y M.B. Edwards, Medical writing: A prescription for clarity., Cambridge University Press, 2006, Cambridge
Hull, M., Basic English for Health Care Workers., Clyton International Consulting and Educational, 2005, Canada
HULL, M., Dialogues and readings: an English language workbook for nurses and medical personnel., Clyton International Consulting and Educational, 2003, Canada
LONGMORE, Murray et al., Oxford Handbook of Clinical Medicine., Oxford University Press, 2007, Oxford
MEIER PENN, E., Anatomy and physiology for English Language Learners., Pearson Longman, 2006, New York
MILNER, M., English for Health Sciences., Thomson Paraninfo, S.A., 2007,
Parkinson, J., Manual of English for the Overseas Doctor., Churchill Livingstone, 1999, Edinburgh
Pohl, A., est your professional English., Penguin English, 2007, England
Ribes, R. y Ros, P., Medical English, Springer EDT, 2006, USA
Villemaire, D. y Villemaire, L., Grammar and writing skills for the Health Professional., Delmar/Thomson Learning, 2005, New York
Garrido, J.A., Diccionario de terminología médica inglés-español/español-inglés. Dictionary of medical terminology English-Spanish/Spanish-English, 4ª, Escpaxs, 2006, Barcelona
McElroy, O.H., Spanish-English-Spanish Medical Dictionary for PDA. Diccionario médico español-inglés-español para PDA, 3ª, Lippincot Williams & Wilkins, 2006, Philadelphia
Nolte-Schlegel, I., Medical Dictionary: English-Spanish-Portuguese. Diccionario de medicina: Inglés-Español-Portugués., Springer Verlag, 2004, New York
Rogers, G.T., English-Spanish, Spanish-English medical dictionary. Diccionario médico inglés-español, español-inglés., 3ª, McGraw-Hill, 2007, New York
Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2ª, Cambridge University Press, 2005, Cambridge
Gran Diccionario Oxford. Español-Inglés/Inglés-Español., 3ª, Oxford University Press, 2007, Oxford
http://www.thefreedictionary.com,
http://www.englishmed.com,
http://www.englishclub.com/english-for-work/medical.htm,

Recomendacións

Outros comentarios

É conveniente que o alumno teña uns coñecementos previos de inglés equivalentes a un nivel intermedio de inglés (A2/B1 dentro do Marco Europeo de Referencia para as Linguas).
Lémbrase que é obrigatorio o Manual de Texto que aparece no apartado de bibliografía básica.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Rehabilitación cardíaca				
Materia	Rehabilitación cardíaca			
Código	P05G170V01905			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	As enfermedades cardiovasculares constituen o principal problema de saude nos países desarrollados. O obxetivo da asignatura e lograr que os alumnos acaden os coñecementos necesarios para formar parte do equipo multidisciplinar dos programas de Rehabilitación Cardiaca. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ó profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer

CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• saber facer • Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto da Rehabilitación Cardiaca	CG2 CG12
Describir a estructura dos programas de Rehabilitación Cardiaca	CG2 CG12 CG18
Describir a anatomía do corazón e dos grandes vasos	CG1
Explicar a fisiopatoloxía das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardiaca	CG1
Describir os tratamentos médico-cirúrxicos das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardiaca	CE15
Describir e explicar os principais signos e síntomas das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardiaca	CG5 CE14
Describir as probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardiaca	CG5 CE14
Analizar e interpretar os resultados das principais probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardiaca	CG5
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos do exercicio nas cardiopatias máis frecuentes nos programas de rehabilitación cardiaca	CG3 CE7 CE16
Diseñar un programa de exercicio nas cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardiaca	CG3 CG7 CE18 CE19 CE37
Describir extratexias de prevención cardiovascular	CG3 CG12 CE42
Executar o protocolo de reanimación cardiorespiratoria	CG12
Executar o procedemento de valoración cardiovascular	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29
Executar un programa de exercicio en Rehabilitación Cardiaca	CG8 CG19 CT27 CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo de Rehabilitación Cardiaca	CG5 CG14 CG15 CG18 CG19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE38 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
Temario téorico I. Introdución á rehabilitación cardíaca.	I.1. Concepto de rehabilitación cardíaca. Indicacións e aplicacións da rehabilitación cardíaca I.2.Anatomía, fisioloxía e patoloxía cardíaca. I.2.1.Patoloxía cardíaca
II. Procedementos de exploración - valoración cardiovascular.	II.1. Obxectivo da exploración cardíaca e de grandes vasos II.2. Métodos e técnicas de exploración cardíaca e de grandes vasos.
III. Tratamentos en patoloxía cardíaca	III.1. Tratamentos médico - cirúrxicos. III.2. Tratamentos farmacolóxicos. III.3. Fisioterapia no preoperatorio e postoperatorio.
IV. Recoñecemento físico orientado aos programas de exercicio terapéutico para a súa prescrición e seguimento.	IV. Protocolos de exploración cardíaca e interpretación das probas para o deseño de programas de exercicio terapéutico.
V. Programas de rehabilitación en patoloxía cardíaca.	V.1. Programas de rehabilitación cardíaca en fase I. V.2. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase II. V.3. Programas de rehabilitación en fase III.
VI. Programas de prevención de patoloxía cardíaca	VI.1. Estratexias para prevención de patoloxías cardíacas.
Temario Práctico I. Protocolos de exploración.	I.1. Realización de diferentes probas de exploración cardíaca. I.2. Interpretación de probas de exploración cardíaca.
II. Programas de rehabilitación cardíaca	II.1. Deseño de programas de rehabilitación cardíaca axustados aos parámetros de avaliación ou exploración cardíaca.
III. Parada cardiorespiratoria e reanimación cardiopulmonar	III.1. Actuación en caso de parada cardiorrespiratoria. Protocolo de reanimación cardiopulmonar.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballo tutelado	0	16	16
Presentación	2	0	2

Prácticas de laboratorio	14	29	43
Lección maxistral	24	60	84
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Traballo	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén aos estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.
Traballo tutelado	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén aos estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.
Prácticas de laboratorio	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén aos estudiantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas de desenvolvemento relacionadas cos contidos teóricos da asignatura.	50	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE37 CE42

Traballo tutelado	A realización e exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e análise crítica.	5	CG5 CG14 CG15 CG18 CG19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE44 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentación	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25

Prácticas de laboratorio	No exame o alumno deberá explicar o significado e facer unha interpretación clínica dos datos dunha valoración cardiaca asi como deseñar un programa de exercicio axustado a valoración dun caso clinico para un programa de rehabilitación cardíaca.	40	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir ás titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Amercian College of Sports Medicine, Manual ACSM para valoración y prescripción del ejercicio, 2ª, Paidotribo, 2007, Barcelona

Juan Salvador Espinosa, Rehabilitación Cardiaca y Atención primaria, 1ª, Panamericana, 2002, Madrid

Jesus Seco Calvo, Sistema Cardiovascular Métodos, fisioterapia clínica y afecciones para fisioterapeutas, 1ª, Panamericana, 2018, Madrid

Bibliografía Complementaria

Antoni Bayes de Luna, Cardiología Clínica, 1ª, Masson, 2002, Barcelona

Ricard Serra Grime, Prescripción de ejercicio físico para la salud, 1ª, Paidotribo, 2004, Barcelona

Sociedad Española de Cardiologia, Revista Española de Cardiología online, www.revespcardiol.org,

Frank G. Yanowitz; Paul S. Fardy, Rehabilitación Cardíaca. La forma física del adulto y las pruebas de esfuerzo, 1ª, Paidotribo, 2003, Barcelona

Paul S. Fardy, Insuficiencia Cardiaca, 1ª, Panamericana, 2007, Madrid

Juan Jose Rufilanchas Sanchez; Eduardo Otero Coto, Riesgo y complicaciones de Cirugía Cardiaca, 1ª, Panamericana, 2004, Madrid

Josef Niebauer, Cardiac Rehabilitation Manual, 1ª, Springer, 2011, Austria, Salzburg

Julian Bath, Gail Bohin, Christine Jones, Eve Scarle, Cardiac Rehabilitation: A Workbook for use with Group Programmes, 1ª, Wiley, 2009, United Kingdon

American Association of Cardiovascular & Pulmonary Rehabilitation, AACVPR Cardiac Rehabilitation Resource Manual, 1ª, Human Kinetics, 2006, EE.UU

Peter L. Thompson, Coronary Care Manual, 2ªed, Elselvier, 2011, Australia

Nathan Wong, Ezra Amsterdam, ASPC Manual of Preventive Cardiology, 1ª, Demosmedical, 2015, New York

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01803
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01802
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01804
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01806

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en especialidades clínicas I				
Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas I			
Código	P05G170V01906			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González González, Yoana			
Profesorado	González González, Yoana			
Correo-e	yoana@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	• saber • saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	• saber • saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber • saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser

CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos neurolóxicos do Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades neurodexenerativas, lesións medulares e enfermidades pediátricas susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia.	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12

Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixe neurolóxico relacionadas co Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades Neurodexenerativas, Lesións medulares, e Enfermidades Pediátricas.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE44 CE50 CE52 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT13 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguimento como o informe de alta do paciente.	CG5 CG6 CG12 CG18 CG19 CE16 CE20 CE34 CE35 CE36 CT1 CT2 CT4 CT11

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a promoción e prevención da saúde, así como expoñer e defender o mesmo.	CG12 CG19 CE20 CE21 CE42 CE46 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT24

Contidos	
Tema	
Temario teórico. -Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso central. -Métodos de Fisioterapia no tratamento das patoloxías pediátricas. -Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso periférico. -Fisioterapia nas lesións medulares. -Fisioterapia nos procesos neuromusculares. -Fisioterapia en oncoloxía. -Fisioterapia nos procesos dexenerativos (parkinson, esclerose múltiple, ELA...)	Sen subtemas
Temario práctico. -Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento e corrixiranse os erros e as dúbidas.	Sen subtemas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	34	60	94
Prácticas de laboratorio	40	60	100
Presentación	2	24	26
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Demostración práctica de distintos supostos clínicos e repetición destes cos compañeiros.
Presentación	Exposición con medios audiovisuias por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia

Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado.
Actividades introdutorias	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Exame teórico: Tipo pregunta, larga e curta	45	CG1
			CG2
			CG3
			CG5
			CG6
			CG7
			CG8
			CG18
			CG19
			CE7
			CE14
			CE15
			CE16
			CE18
			CE19
			CE20
			CE21
			CE34
			CE35
			CE36
			CE37
			CE38
			CE42
			CE44
			CE49
			CE50
			CT1
			CT2
			CT3
			CT5

Prácticas de laboratorio	O alumno desenvolve supostos prácticos elixidos ao azar.	45	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29
Presentación	A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase o texto escrito, a presentación do traballo en medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.	10	CG19 CE20 CE21 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.
Para superar a materia o alumno debe ter superados o traballo, o exame teórico e o exame práctico de forma independente.
Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Shumway-Cook, A. Woollacott, M., MOTOR CONTROL. TRANSLATING RESEARCH INTO CLINICAL PRACTICE (INTERNATIONAL EDITION), Ed. LIPPINCOT 4ª ed, febrero 2011.

Wilson-Pauwels, L. Akesson, E. Stewart, P. Spacey, S., NERVIOS CRANEALES. En la salud y la enfermedad, Editorial Medica Panamericana 3ª ed, sept 2013

Stokes, M. Stack, E., FISIOTEAPIA EN LA REHABILITACIÓN NEUROLOGICA, Ed. Elsevier 3ª ed., junio 2013

Levitt, S., TRATAMIENTO DE LA PARALISIS CEREBRAL Y DEL RETRASO MOTOR, Editorial Medica Panamericana 5ª ed, Octubre 2012

Paeth, B., EXPERIENCIAS CON EL CONCEPTO BOBATH. Fundamentos, tratamientos y casos, Editorial Medica Panamericana 2ª, abril 2012

Bisbe Santoyo Segarra, FISIOTERAPIA EN ENUROLOGIA. Procedimientos para resolver la capacidad funcional, Editorial Medica Panamericana 1º, febrero 2012

Cano, r. Colado, S., NEURORREHABILITACIÓN.Métodos específicos de valoración y tratamiento., Editorial Medica Panamericana 1º ed, febrero 2012

Haines, D., NEUROANATOMIA. ATLAS DE ESTRUCTURAS, SECCIONES Y SISTEMAS, Ed. LIPPINCOTT. 8ª ., nov 2011

Barker, R. Barasi, S., NEUROCIENCIA EN ESQUEMAS, Ed. AKADIA 3ª, dec 2012.

Harvey, L., TRATAMIENTO DE LA LESION MEDULAR. GUIA PARA FISIOTERAPEUTAS, Ed. Elsevier 1ª, marzo 2010

Calero, M., ACTUACIÓN DEL FISIOTERAPEUTA EN ESCLEROSIS MULTIPLE, Ed. Formación Alcala 2ª ed, febrero 2007

Recomendacións

Outros comentarios

É obrigatorio terse matriculado desta materia para poder cursar a materia de Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en especialidades clínicas II				
Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas II			
Código	P05G170V01907			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Estevez Guisantes, Isabel Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	• saber • saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber • saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	• saber • saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber • saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber facer • Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	• saber facer • Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber facer • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser

CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos musculo esqueléticos, reumatoloxícos, ortopédicos,uroxinecoloxícose dermatoloxícos susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12

Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixen musculo esqueletico, reumatoloxíco, ortopédico,uroxinecoloxíco e dermatoloxíco	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE44 CE50 CE52 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT13 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguemento como o informe de alta do paciente	CG5 CG6 CG12 CG18 CG19 CE16 CE20 CE34 CE35 CE36 CT1 CT2 CT4 CT11

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a prevencion e a promoción da saude, asi como expoñer e defender o mesmo.	CG12 CG19 CE20 CE21 CE42 CE45 CE46 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT24

Contidos
Tema
Unidade 1: Fisioterapia nos procesos traumáticos e óseos.
Unidade 2: Fisioterapia nos procesos ortopédicos e en amputados.
Unidade 3: Fisioterapia en reumatoloxía.
Unidade 4: Fisioterapia en dermatoloxía.
Unidade 5: Fisioterapia nos procesos uro-xinecolóxicos e obstétricos.
Unidade 6: Fisioterapia, actividade física e patoloxía.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballo tutelado	1	20	21
Lección maxistral	34	64	98
Prácticas de laboratorio	40	60	100
Presentación	2	1	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Lección maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento, corrixiranse os erros e as dúbidas.
Presentación	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo titorizado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía, previa solicitude ao profesor para unha mellor organización. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.

Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Presentación	Realizaranse na data que figure na programación da materia
Traballo tutelado	Titorías de grupo pequeno. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Exame teórico: Tipo pregunta curta.	45	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT5

Prácticas de laboratorio	Dúas preguntas a sorteo. Para aprobar o exame práctico, as dúas preguntas deben ter unha cualificación de aprobado e despois farase a media entre as dúas. Se nunha pregunta o alumno non obtén esta cualificación, a cualificación será de suspenso. O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer, senón tamén a execución das manobras oportunas, téndose en conta igualmente a postura na que se coloque tanto o alumno que simula ser paciente como do que asume o papel de fisioterapeuta. A realización dalgunha contraindicación tanto absoluta coma relativa suporá o suspenso directo deste exame.	45	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29

Presentación	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5	CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25
Traballo tutelado	A realización, asistencia titorias e exposición e defensa do traballo e obligatoria . Valorarase a participación nas titorias do traballo, o plantexamento e analisis realizado asi como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT18 CT19 CT23 CT25 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo e obrigatoria e a sua valoración farase a traves das titorias establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

As cualificacións expoñeranse no taboleiro de anuncios logo do consentimento do alumno, e tamén na páxina web da Universidade. A data de revisión e o lugar desta expoñeranse no taboleiro de anuncios.

Datas de exame:
A que figure no calendario oficial de exames da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Alegre, C., Fisioterapia en reumatología, Alcalá de Henares: Asetip, 2001

Goodyer, Paul, Compendio de técnicas en rehabilitación musculoesqueletica, Madrid: McGraw-Hill. Interamericana, 2003

Jesús Seco Calvo, Fisioterapia en Especialidades Clínicas, Editorial Médica Panamericana, 2016

Haarer-Becker, R.; Schoer, Manual de técnicas de fisioterapia: (aplicación en traumatología y ortopedia)., Barcelona: Editorial Paidotribo, 2001

Miralles Marrero R, Miralles-Rull l., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson, 2007

Walker, C., Fisioterapia en obstetricia y uroginecología., Barcelona: Masson, 2006

Sthephenson, R. G., Fisioterapia en obstetricia y ginecologia., Madrid: Mc Graw Hill-Interamericana, 2003

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303
Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Fisioterapia xeral/P05G170V01304
Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402
Radioloxía/P05G170V01403
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Outros comentarios

É obrigatorio terse matriculado desta materia para poder cursar a materia Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía				
Materia	Farmacoloxía			
Código	P05G170V01908			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	• saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional	• saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser

CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as características farmacocinéticas e farmacodinámicas dos principais grupos de fármacos, e comprender os seus mecanismo de acción, dosis, interaccións, contraindicacións e efectos adversos.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29
Coñecer as formas medicamentosas, as pautas de administración de medicamentos e as principais vías de administración de fármacos, sobre todo as que teñen lugar a través da pel.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29
Detectar e analizar as posibles interaccións entre o tratamento fisioterapéutico e a toma de medicamentos, e prever as consecuencias do uso de fármacos no tratamento fisioterapéutico. Programar as sesións de fisioterapia segundo a pauta farmacolóxica prescrita no paciente, para optimizar os efectos da fisioterapia.	CG12 CG14 CE21 CE22 CE27 CE31 CE38 CE46 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT13 CT19 CT20

Detectar e identificar problemas que poidan aparecer por incorrecta utilización de fármacos por parte do usuarios, orientalos cara a un uso adecuado, facendo educación para a saúde, e informalos sobre os aspectos da prescripción de fármacos que poden mellorar o tratamiento fisioterapéutico.	CG12 CG14 CE21 CE22 CE27 CE31 CE38 CE46 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT13 CT19 CT20

Contidos	
Tema	
Tema 1: Principios Xerais	Principios xerais de farmacocinética e farmacodinamia. Vías de administración de medicamentos, vía transdérmica. Reaccións adversas e interaccións. Factores fisiolóxicos e patolóxicos que modifican a acción dos fármacos.
Tema 2: Farmacoloxía do sistema nervioso autónomo	Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos. Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Fármacos anestésicos locais.
Tema 3: Farmacoloxía da dor e inflamación	Fármacos analxésicos-antitérmicos e antiinflamatorios non esteroideos (AINE). Fármacos antirreumáticos. Fármacos hipouricemiantes e antigotosos. Analxésicos opioides. Agonistas e antagonistas opioides.
Tema 4: Farmacoloxía do Sistema Nervioso Central	Fármacos antiepilépticos. Fármacos antiparkinsoniano. Fármacos ansiolíticos. Fármacos hipnóticos e sedantes. Fármacos antidepresivos. Anestésicos xerais.
Tema 5: Farmacoloxía do Sistema Cardiovascular e Renal.	Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca e das arritmias. Fármacos utilizados no tratamento da hipertensión arterial. Fármacos utilizados na profilaxe e tratamento da arteriosclerose. Diurese.
Tema 6: Farmacoloxía do Sistema Hematopoiético	Fármacos utilizados no tratamento das anemias. Fármacos utilizados nos trastornos da coagulación sanguínea.
Tema 7: Farmacoloxía do Aparello Respiratorio	Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes. Terapéutica antiasmática.
Tema 8: Farmacoloxía do Aparello Dixestivo	Fármacos utilizados para inhibir ou neutralizar a secreción ácida gástrica. Fármacos laxantes, antidiarreicos e antieméticos.
Tema 9: Farmacoloxía do Sistema Endocrino	Insulina e hipoglicemiantes orais. Fármacos glucocorticoides
Tema 10: Quimioterapia antiinfecciosa	Principios xerais da utilización de antiinfecciosos. Antisépticos xerais e locais. Antibióticos. Farmacoloxía das infeccións por micobacterias. Fármacos antivíricos. Fármacos antifúnxicos e antiparasitarios.
Tema 11: Quimioterapia Antineoplástica e inmunosupresora	Fármacos antineoplásicos. Terapia inmunomoduladora
Tema 12: Exercicio físico e deporte	Fármacos e deporte. Drogodependencias, sustancias que modifican o rendemento deportivo.
Tema 13: Farmacoloxía en masoterapia	Facilitación. Modificación.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	42	106	148
Actividades introdutorias	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.
Lección maxistral	Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Exame de preguntas obxectivas	Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).	100	CG1 CG12 CG14 CE3 CE7 CE15 CE21 CE22 CE27 CE31 CE35 CE38 CE42 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT27 CT29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Azanza JR., Farmacología Clínica para profesionales de la salud., 2ª ed. Pamplona: Eunate;, 2004.

Betés M, Durán M, Mestres C, Nogues MR., Farmacología para Fisioterapeutas., Madrid: Panamericana;, 2008.

Brunton LL, Lazo JS, Parker KL. Goodman & Gilman., Las Bases Farmacológicas de la Terapéutica., 11ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Castell S, Hernández M., Farmacología en enfermería., 2ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2007.

De Ahumada JI, Santana ML, Serrano JS., Farmacología práctica. Para las diplomaturas en Ciencias de la Salud., Madrid: Díaz de Santos;, 2002.

Florez J, Armijo JA, Mediavilla A., Farmacología humana., 5ªed. Barcelona: Elsevier/Masson;, 2008.

Lüllmann H, Mohr K, Ziegler A., Atlas de Farmacología., Barcelona: Masson / Salvat;, 1992.

Rang HP, Dale MM, et al., Farmacología., 7ª ed. Barcelona: Elsevier / Churchill Livingstone;, 2012.

Yassin, G., Lo esencial en Farmacología., 3ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2011.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia				
Materia	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia			
Código	P05G170V01909			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber

CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido da xinecoloxía e obstetricia e outros ámbitos dá fisioterapia	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG14 CG18 CG19 CE7 CE14 CE20 CE21 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT30
Identificar e valorar cada unha das estruturas anatómicas do chan pélvico asi como a súa función	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CE7 CE14 CE15 CE16 CE36 CE37 CE38 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT16 CT23 CT27 CT28

Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento da disfunción do chan pélvico	CG1 CG3 CG5 CG6 CG12 CG15 CE14 CE15 CE16 CE19 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE45 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT16 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29
Coñecer o manexo dous recursos (aparatos) necesarios para a exploración e tratamento xinecolóxico e obstétrico	CG1 CG3 CG6 CG7 CG8 CG12 CE7 CE18 CE19 CE20 CE21 CE36 CE37 CE38 CE44 CE45 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT28 CT29

Ser capaz da valoración da disfunción do chan pelvico	CG1 CG3 CG5 CG6 CG14 CE18 CE19 CE21 CE36 CE37 CE38 CE44 CE45 CE49 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT16 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29
Identificar e resolver as causas que producen incontinencia urinaria e as disfuncións sexuais	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG15 CE14 CE15 CE16 CE36 CE37 CE38 CE51 CE52 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT16 CT28 CT29

Coñecer e aplicar os diferentes programas de psicoprofilaxe obstétrica (preparto, durante e posparto)	CG1 CG2 CG3 CG6 CG7 CG12 CG15 CG18 CG19 CE14 CE15 CE16 CE36 CE37 CE38 CE51 CE52 CT1 CT5 CT6 CT11 CT12 CT28 CT29
Coñecer e aplicar o programa na etapa da menopausia	CG1 CG2 CG3 CG6 CG7 CG12 CG15 CG18 CG19 CE16 CE19 CE36 CE37 CE38 CE51 CE52 CT1 CT2 CT5 CT6 CT11 CT12 CT28 CT29

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO TEÓRICO
TEMA 1 - BASES DA FISIOTERAPIA EN XINECOLOXÍA E OBSTETRICIA	Fundamentos de Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia. Papel da Fisioterapia. Consideracións anatómicas e fisiolóxicas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Fisioterapia preparto. Coidados de Fisioterapia durante o parto. Fisioterapia postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Incontinencia urinaria. Disfuncións sexuais.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Deseño de programas de fisioterapia na menopausa.
TEMARIO PRÁCTICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO PRÁCTICO
TEMA 1 - BASES ANATÓMICAS	Recoñecemento de estruturas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Programas de Fisioterapia preparto e postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Valoración e tratamento das disfuncións.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Programas de Fisioterapia na menopausa.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1

Traballo tutelado	1	19	20
Prácticas de laboratorio	16	40	56
Presentación	1	4	5
Lección maxistral	22	44	66
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e redacción.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental e a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e o adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, corrixindo o profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentación	Exposición e defensa do traballo con apoio audiovisual.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	A orientación e asesoramento para a exposición e presentación dos traballos, realizarase en titoría de grupo grande
Lección maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. As titorías de orientación e asesoramento académico levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS.
Traballo tutelado	As titorías de orientación e asesoramento realizaranse en grupo pequeno, de 4 a 6 alumnos, e nas horas establecidas na programación semanal da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Prácticas de laboratorio	O alumno deberá executar dúas probas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG14 CG15 CG18 CG19 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE36 CE37 CE38 CE45 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT15 CT16 CT17 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Presentación	Terase en conta o contido, presentación, claridade de contidos e a exposición	5	CG3 CG12 CG18 CG19 CE20 CE21 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT4 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT17 CT18

Lección maxistral	Exame teórico de resposta longa non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva. Poderanse realizar probas ao longo das sesións maxistrais que se terán en conta na cualificación final desta parte. Os alumnos que as realicen correctamente faráselle media co exame teórico. Os que non as realicen valoraráselle só o exame teórico.	50	CG1 CG2 CG3 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballo tutelado	A realización, asistencia a titorias exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas	5	CG1 CG2 CG3 CG7 CG8 CG12 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT18 CT23 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo e obrigatoria e a sua valoración farase a traves das titorias establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe realizar o exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

http://www.icsoffice.org/ASPNET_Membership/Membership/Documents/Documents.aspx,

Walker, C., Fisioterapia en obstetricia y uroginecología., 2, Masson, 2013, Barcelona

Stephenson, R. ; O`Connor L., Fisioterapia en obstetricia y ginecología., 2ª, McGraw-Hill, 2003, Barcelona

Mantle J, Haslam J, Barton S., Obstetric and Gynecologic care in Physical Therapy, 2ª, McGraw-Hill, 2003, Madrid

Espuña M, Salinas J., Tratado de Uroginecología, Ars Médica, 2004, Barcelona

Sapsford R, Bullock-Saxton J, Markwell S., Women´s Health, W.B. Saunders, 1999, London

Ramírez I, Blanco L, Kauffmann S., Rehailitación del Suelo Pélvico Femenino, Médica Panamericana, 2013, Madrid

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Cinesiterapia/P05G170V01303
Fisioterapia xeral/P05G170V01304
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en deporte e en actividade física				
Materia	Fisioterapia en deporte e en actividade física			
Código	P05G170V01910			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer

CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido do deporte e outros ámbitos da fisioterapia	CG1 CG3 CG15 CG18 CE6 CE15 CE42 CE44 CE45 CE46 CE51 CT1 CT6 CT7 CT9 CT10 CT13 CT15 CT23 CT25 CT27 CT30
Identificar e elixir as pautas axeitadas para a exploración e valoración do deportista	CG1 CG3 CG5 CG6 CG8 CE6 CE14 CE15 CE16 CE35 CE36 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT11 CT12 CT16 CT17 CT24 CT28

Modificar as malas condicións do equipamento deportivo	CG1 CG3 CG5 CG6 CG12 CG15 CG19 CE6 CE14 CE15 CE16 CE18 CE22 CE37 CE38 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT11 CT12 CT18 CT19 CT24 CT28 CT29
Identificar e resolver as causas que producen a patoloxía deportiva	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CE6 CE14 CE15 CE16 CE18 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT16

Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento das lesións deportivas	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CE6 CE14 CE15 CE38 CE42 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT11 CT12 CT17 CT23 CT24 CT25
Coñecer e identificar cando se deben aplicar os diferentes métodos de estiramentos musculares	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CE6 CE14 CE15 CE16 CE22 CE35 CE37 CE38 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT16 CT19 CT24 CT25 CT29 CT30

Elexir e aplicar o tipo de vendaxe e ortesis axeitada a cada necesidade do deportista	CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG15 CE6 CE14 CE15 CE16 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT29
Identificar e elexir a técnica de masoterapia que se debe de aplicar en cada momento do ámbito deportivo	CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG18 CE6 CE14 CE15 CE16 CE18 CE35 CE36 CE37 CE38 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT16 CT27 CT28 CT29

Distinguir e resolver qué técnica pasiva ou activa se pode aplicar non ámbito da actividade física e do deporte	CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG18 CE6 CE14 CE15 CE16 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT16 CT17 CT23 CT28

Contidos	
Tema	
Xeneralidades.	Papel do fisioterapeuta no ámbito deportivo. Psicoloxía do deportista.
Adaptación fisiolóxica ao exercicio físico e deporte.	Cambios e adaptacións á tensión física e psicolóxica.
Avaliación de Fisioterapia previa á práctica deportiva.	Valoración do deportista.
Causas da patoloxía deportiva.	Patomecánica e xesto deportivo nas lesións deportivas.
Xeneralidades da prevención de lesións deportivas.	
Tratamento das lesións deportivas. Papel da Fisioterapia na reincorporación á práctica deportiva.	
Profundización nos tipos de vendaxes funcionais no deporte.	Técnicas de aplicación. Orteses no deporte.
Estiradas musculares. Xeneralidades.	Tipos de estiradas.
Criomasaxe.	Indicacións e contraindicacións. Método cricer.
Masoterapia no deporte.	Masaxe pre e postcompetición. Técnicas especiais.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballo tutelado	1	30	31
Presentación	1	2	3
Lección maxistral	43	70	113
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Traballo	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentación	Exposición con medios audiovisuias por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Lección maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas, favorecendo a participación personalizada.
Traballo tutelado	Cada alumno deberá, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo, dentro de un grupo . Este traballo será sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentación	Exposición con medios audiovisuias por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Constará de 5 a 7 preguntas nas que o alumno demostrará os seus coñecementos teóricos razoados sobre aspectos fundamentais da materia.	80	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG15 CE6 CE14 CE15 CE16 CE18 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE45 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT16 CT17 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballo tutelado	A realización, asistencia a titorias exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas...	10	CG1 CG3 CG12 CG15 CG18 CG19 CE18 CE22 CE35 CE36 CE37 CE44 CE45 CE46 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT30

Presentación	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	10	CG1 CG3 CG12 CG18 CG19 CE37 CE44 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao examen teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir ás titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Ballesteros Massó R., Traumatología y medicina deportiva, Ed. Paraninfo. Madrid 2002.,

Baker Champ L., Manual de campo de Medicina del Deporte de la Hughston Clinic, Panameriaca. Madrid 1998.,

Arnheim D., Fisioterapia y entrenamiento atlético, Mosby/Doyma. Madrid 1994.,

Boyer Th., Patología del aparato locomotor en el deporte, Ed. Masson. Barcelona 1991.,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia no linfedema				
Materia	Fisioterapia no linfedema			
Código	P05G170V01911			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Cuña Carrera, Iria da			
Profesorado	Cuña Carrera, Iria da			
Correo-e	Iriadc@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	• saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	• saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	• saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	• saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber

CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT20	Liderado	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer la fisioloxía e fisiopatoloxía linfática e describir as bases da Drenaxe línfático Manual y da Terapia Desconxestiva Complexa	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE16 CE18 CE19 CE20 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45
Identificar a fisiopatología en oncoloxía, en cirugía plástica, reparadora e estética susceptible de tratamiento de linfedema.	CG1 CG2 CG3 CE7 CE15 CE20
Aplicar as distintas técnicas da Terapia Desconxestiva Complexa.	CG5 CG8 CG14 CG19 CE7 CE16 CE20 CE22 CE35 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29

Realizar un protocolo de cinesiterapia aplicado a un paciente con linfedema	CG15 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Fisioterapia do linfedema en cirurxía plástica, reparadora e estética.	Introdución ao sistema linfático. Fisioloxía linfática. Fisiopatoloxía linfática. Bases da drenaxe linfática manual. Anatomía do sistema linfático. Valoración e tipos de edemas. Profilaxis do edema. Indicacións e contraindicacións do DLM.
Fisioterapia do linfedema en Oncoloxía.	Fisioterapia desconxestiva complexa. Drenaxe linfática manual en pacientes oncolóxicos. Vendaxe multicapas. Presoterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
Drenaxe linfática manual.	Práctica de manobras de chamada en coxa. Prácticas de manobras de chamada en perna e pé. Práctica de manobras de chamada en brazo. Práctica de manobras de chamada en antebrazo e man. Protocolo de tratamento en membros inferiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores sen afectación axilar. Protocolo de tratamento en membros inferiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores con afectación axilar. Protocolo de tratamento en edemas en abdome e mama. Protocolo de tratamento en edema de cara.
Vendaxe multicapa.	Práctica de vendaxe multicapa para edemas linfáticos.
Presoterapia.	Práctica de presoterapia.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	25	29	54
Traballo tutelado	1	15	16
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentación	2	0	2
Lección maxistral	12	30	42
Práctica de laboratorio	1	15	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	18	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballo tutelado	Os alumnos deberán elaborar,asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Utilizarase a Plataforma Tem@.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tem@ apuntamentos que lle servirán de guía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Traballo tutelado	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Presentación	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Lección maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Prácticas de laboratorio	Exame práctico: realizar un suposto práctico. Avaliación continua: O alumno pode acollerse a avaliación continua dos contidos prácticos, neste suposto exisese o 100% de asistencia	50	CG5 CG6 CG7 CG8 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Traballo tutelado	A realización,asistencia a tiorias, exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG2 CG3 CG7 CG14 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE22 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentación	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT6 CT7 CT15 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Lección maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT12

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Avaliación continua: Para acollerse a avaliación continua dos contidos prácticos se exige a asistencia a tódalas prácticas. Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

* Leduc, A. Leduc, O., Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson. Barcelona 2003,
* Ferrandez Jean-Claude., El Sistema linfático, Panamericana. Madrid 2006.,
* Leduc, A. Leduc, O., http://www.lympho.net,
Millán Casas, Laura, Linfedema: estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Pilates aplicado en fisioterapia				
Materia	Pilates aplicado en fisioterapia			
Código	P05G170V01912			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia optativa do 3º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico en Fisioterapia do método Pilates. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía do aparato musculoesquelético, biomecánica e física aplicada, localización de estruturas anatómicas e patoloxía medicocirúrxica. Por outra parte, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para incrementar no alumnado o arsenal terapéutico do que pode dispor para tratar aos doentes, actividade que vai a desenvolver na materia "Estancias Clínicas", de cuarto curso.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	• saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	• saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	• saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	• saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	• saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	• saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	• saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	• saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	• saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	• saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	• saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	• saber • saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	• saber • saber facer

CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	• saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	• saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	• saber • saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	• saber facer • Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	• saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	• saber • Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber • saber facer
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	• saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	• saber facer • Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	• Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	• Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	• Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	• Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	• Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	• saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	• Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o método Pilates e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3
Describir os principios básicos do método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG12 CE6

Diferenciar e aplicar as distintas modalidades de aplicación do método Pilates (con e sen pequenos implementos, en mat ou en máquinas)	CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG19 CE6 CE9 CE11 CE16 CE35 CE36 CE38 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar e demostrar os principios básicos da postura e do movemento implicados no método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG6 CG14 CG19 CE6 CE11 CE16 CE44 CE49 CE52 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT12 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Identificar os principios que rexen a programación dunha clase de Pilates, así como da progresión a efectuar nos exercicios	CG2 CG3 CG5 CE6 CE9 CE38 CE42 CT2

Deseñar en grupo unha clase de Pilates situada (en función dunha patoloxía e das características duns pacientes), demostrala e xustificala diante doutros grupos de alumn@s	CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE6 CE9 CE11 CE16 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Contidos
Tema
PROGRAMA TEÓRICO
1. Historia do método Pilates.
2. Principios básicos de Pilates.
3. Anatomía e biomecánica aplicada ao método Pilates.
4. Ferramentas que facilitan o movemento.
5. Máquinas e accesorios empregados no método Pilates
6. Valoración: análise da postura e do movemento
7. Principios para a progresión nos exercicios.
8. Principios para programar unha clase e dirixila.
9. Indicacións, precaucións e contraindicacións do método Pilates.
10. Consideracións en relación ás medidas de seguridade ao observar ao manexar o material empregado no método Pilates e ao executar os exercicios que o compoñen.

PROGRAMA PRÁCTICO
1. Análise da postura e dos movementos funcionais.
2. Exercicios pre-Pilates en mat (chan).
3. Exercicios de Pilates de nivel básico e intermedio en mat (chan).
4. Apoio e/ou progresión con pequenos implementos (balóns, rulos, bandas elásticas, círculos,□).
5. Clase básica de Pilates para traballar de forma individual ou en pequeno grupo con persoas sen problemas de saúde e en pacientes cunha patoloxía específica.
6. Consideracións básicas na montaxe das máquinas de Pilates (cadillac, reformer, cadeira e barril).
7. Introdución aos exercicios básicos de Pilates con máquinas.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Aprendizaxe colaborativa	21	21	42
Prácticas de laboratorio	22	44	66
Presentación	2	36	38
Cartafol/dossier	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1
Traballo	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Aprendizaxe colaborativa	Nas clases teóricas desenvolverase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa, onde os diferentes temas veranse a través de actividades realizadas en grupo, facilitando o desenvolvemento dunha participación activa do alumnado. Algunha das actividades empregadas serán o quebracabezas, o estudo de casos, o debate sobre un tema ou a técnica do world café. Ademais, o alumno recibirá ao longo do cuadrimestre presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm).
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada dos exercicios que compoñen o método Pilates. O profesor explicará e demostrará cómo se realizan os distintos exercicios, polo que serán prácticas guiadas onde se busque a integración, non só dos coñecementos teóricos da materia, senón tamén dos coñecementos anatómicos, biomecánicos, de localización anatómica e de patoloxía que xa posúan. Tódolos exercicios presentaranse nunhas fichas de prácticas, onde parte da información xa a vai a subministrar o profesor da materia, tendo o alumnado que completala segundo se vaian realizando. Ditas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/).
Presentación	Os traballos implicarán un papel completamente activo por parte do alumnado e serán elaborados en grupo (conformaranse 9 grupos de traballo). Os traballos consistirán en elaborar e impartir unha clase de Pilates enfocada, ben a unha patoloxía prevalente na nosa sociedade, ben a unha poboación cunhas condicións físicas determinadas. Ademais, os grupos deberán entregar un informe da clase proposta no cal se expoñan os obxectivos principais da sesión para aquela patoloxía ou poboación especial, así como a descrición dos exercicios que integran a clase e un vídeo coa representación dos exercicios que integren a clase. Na primeira quincena do mes de febreiro os grupos estarán conformados e cada grupo saberá o seu tema de traballo. A mediados do mes de marzo indicarase o día da súa exposición. O profesor exercerá un papel de orientador e apoio no proceso de elaboración do traballo en cada grupo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.

Presentación	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solucionar de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.
Aprendizaxe colaborativa	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia. Esta atención personalizada farase tanto presencialmente, no horario oficial de titorías, como a través de correo-e (indicando en asunto Titoría), agás o día anterior aos exames da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo	A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. O esquema da clase terá que ser entregado en soporte informático ao profesor. Tamén pode empregarse a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo que o grupo terá na mesma dentro da materia. A metade da puntuación do traballo corresponderá ao informe e o vídeo entregado, e a outra metade corresponderá á clase presentada ao profesor e aos compañeiros. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 1,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 1,2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	30	CG1 CG3 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Práctica de laboratorio	Exame onde o alumno dirixirá 3 exercicios dun xeito práctico (10 minutos por exercicio). Os exercicios serán elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de exercicios que se fixeron ao longo do curso, correspondendo 1 ao apartado de exercicios en máquinas e 2 a exercicios en mat. Se así o desexa a maioría do alumnado, ao rematar as clases de Pilates en máquinas farase o exame práctico desa parte (suprimíndose esa pregunta da data que lle corresponda na convocatoria de maio-xuño). Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos. Para poder presentarse ao exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico e ter feito e exposto o traballo (agás no caso do exame práctico de máquinas, se é que este se adianta ao rematar as clases susoditas). Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico e co traballo, non se pode acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	35	CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG15 CG19 CE35 CE36 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT11 CT13 CT16 CT17 CT24 CT28 CT29 CT30
Cartafol/dossier	Asistencia obrigada a un mínimo do 80% das clases, polo que aqueles que falten máis de 4 horas de clase teórica, deberán superar a parte teórica da materia a través dun exame tipo test descrito no apartado de "outras consideracións". Entrega ao final de cada clase, ou cando se estableza en función da actividade desenvolvida, das evidencias do traballo realizado ao longo da mesma. Haberá 10 actividades distintas, unha por tema dos contidos teóricos, e cada unha delas terá un valor entre 0 e 0,3 puntos. Ao final das clases tipo A (teóricas), cada estudante terá que entregar un documento de avaliación da materia e do traballo desenvolvido, así como unha autoavaliación de sí mismo. Este documento terá como mínimo os seguintes apartados: grao de asistencia ás clases teóricas, grao de cumprimento coas actividades desenvolvidas, as dúas actividades que máis lle gustaron e as dúas que menos, recomendacións para o futuro e autoavaliación persoal (nota que pensa que merece). Esta avaliación terá un valor comprendido entre 0 e 0,5 puntos.	35	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Ao alumnado que non supere a materia, gardaráselle a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

O estudante optará por unha modalidade de desenvolvemento teórico: asistencia e participación activa nas actividades de aprendizaxe colaborativa propostas polos docentes, ou preparación dos contidos coa información dada polos docentes e avaliación a través dun exame final.

O exame final será tipo test. Características do mesmo: 40 preguntas de resposta única (duración máxima de 1 hora); tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o estudante terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico e co traballo, non se podrá obter menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Por outra parte, sinalar que as deixadas en branco non descontarán, pero si o farán as contestacións erradas tal e como se indica na seguinte fórmula: Cualificación = [acertos - (erros/nº opcións-1) / nº preguntas] · 10

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bosco Calvo J., Pilates terapéutico. Para la rehabilitación del aparato locomotor., 1, Médica Panamericana, 2012, Madrid
Isacowitz R., Pilates. Manual completo del método Pilates., Paidotribo, 2009, Badalona
Massey P., Anatomía & Pilates., Paidotribo, 2010, Badalona
Pilates JH., Volver a la vida con la Contrología de Pilates. (Originalmente publicado en 1945 con el título Return to life through Contrology)., Presentation Dynamics, 1998, Incline Village, NV
Stott Pilates., Ejercicios completos de matwork., Merrithew Corporation, 2006, Toronto
Kisner C, Colby LA., Ejercicio terapéutico. Fundamentos y técnicas., 5, Médica Panamericana, 2010, Buenos Aires

Bibliografía Complementaria

Aaronson N, Turo AM., Pilates para la recuperación del cáncer de mama., Tutor, 2016, Madrid
Adamany K., Pilates para el postparto., Paidotribo, 2007, Barcelona
Adamany K, Loigerot D., Pilates: una guía para la mejora del rendimiento., Paidotribo, 2006, Barcelona
Aronovitch J, Taylor M, Craig C., Súbete en el Bosu® Balance Trainer. Ejercicios para desarrollar la fuerza del segmento central (core) y conseguir un cuerpo tonificado., Tutor, 2009, Madrid
Austin D., Pilates para todos. Un programa paso a paso de puesta en forma para reforzar, estirar y tonificar todo su cuerpo en tres semanas., 3, Tutor, 2009, Madrid
Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL (Editors)., Pelvic floor re-education. Principles and practice., 2, Springer-Verlag, 2008, London
Betz SR., PMA Pilates Certification. Cuadernillo de preguntas de práctica., Pilates Method Alliance, 2015,
Betz SR., Prenatal Pilates [dvd]., TheraPilates, 2002, California
Betz SR., The Osteoporosis Exercise Book: Building Better Bones., Osteo Physical Therapy, 1999, California
Bosco Calvo J, Cabral L., Fundamentos del método Pilates. Guía para una prescripción de ejercicios basada en Pilates., Corpora Pilates, 2008, Madrid
Bosco Calvo J, Cabral L., Los fundamentos del método Pilates [vídeo-dvd]: bases para la prescripción de ejercicio con el método Pilates., Corpora Pilates, 2008, Madrid
Brignell R., Pilates: guía para principiantes., Robin Book, 2005, Barcelona
Brotzman SB, Manske RC., Rehabilitación ortopédica clínica. Un enfoque basado en la evidencia., 3, Elsevier España, 2012, Barcelona
Calais-Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo I. Introducción al análisis de las técnicas corporales., La Liebre de Marzo, 1994, Barcelona
Calais-Germain B, Lamotte A., Anatomía para el movimiento. Tomo II. Bases de ejercicios., La Liebre de Marzo, 1991, Barcelona
Calais-Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo III. El periné femenino y el parto. Elementos de anatomía y bases de ejercicios., La Liebre de Marzo, 1998, Barcelona
Calais-Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo IV. El gesto respiratorio., La Liebre de Marzo, 2006, Barcelona
Calais-Germain B, Raison B., Pilates sin riesgo. 8 riesgos del Pilates y cómo evitarlos., La Liebre de Marzo, 2011, Barcelona
Cárceles Moreno R, Cos Morera F., Pilates: manual completo de pilates en suelo., Paidotribo, 2009, Badalona
Carral Hernández M, Sánchez Garrido J., Método Pilates. Manual de suelo., AEFEP, 2011, Madrid
Carral Hernández M, Sánchez Garrido J., Método Pilates. Manual de máquinas., AEFEP, 2012, Madrid
Casimiro Andújar AJ, Muyor Rodríguez JM (Coord)., Columna vertebral, ejercicio físico y salud., INDE, 2010, Barcelona
Clippinger K., Anatomía y cinesiología de la danza., Paidotribo, 2011, Badalona
Clyde M., Pilates para golfistas. Ejercicios paso a paso para afianzar su juego., Tutor, 2008, Madrid
Esnault M., Columna vertebral y stretching., Paidotribo, 2009, Badalona
Feldenkrais M., Autoconciencia por el movimiento., Paidós, 2014, Barcelona
Fernández R, Moral González S, Paredes P., Manual de Pilates suelo con implementos., Paidotribo, 2008, Badalona
Fernández Arranz M, Lambruschini R, Fernández Arranz J., Manual de Pilates aplicado al embarazo., Médica Panamericana, 2016, Madrid
Flett M., Fit-ball. La técnica más divertida para ponerse en forma., RBA Libros, 2005, Barcelona
Franklin E., Dynamic alignment through imagery., 2, Human Kinetics, 2012, Champaign
Geweniger V, Bohlander A., Manual de pilates: ejercicios con colchoneta y aparatos como forma de prevención y rehabilitación., Paidotribo, 2016, Badalona
Herman E., Pilates con accesorios., Paidotribo, 2007, Barcelona
Herman E., Pilates reformer., Paidotribo, 2011, Badalona
Hernando Castañeda G., Nuevas tendencias en entrenamiento personal., Paidotribo, 2009, Badalona
Hessel J., Cadillac Techniques with Jillian Hessel: Handbook., The Well-Tempered Workout, 1998, Beverly Hills
Höfler H., Gimnasia para la zona pélvica., Hispano Europea, 2001, Barcelona
Humanes Balmont R., Pilates. Guía del instructor., 2, ViveLibro, 2014, Madrid
Isacowitz R., Pilates: your complete guide to mat work and apparatus exercises., 2, Human Kinetics, 2014, Illinois
Isacowitz R, Clippinger K., Anatomía del Pilates: guía ilustrada para trabajar la estabilidad del segmento somático central y mejorar el equilibrio., Tutor, 2011, Madrid
Kaplanek BA, Levine B, Jaffe WL., Pilates y rehabilitación para síndromes y artroplastias., Paidotribo, 2014, Badalona
King M, Green Y., El método Pilates para el embarazo: ejercicios de tonificación para la futura madre., Oniro, 2004, Barcelona
Knopf K., Ejercicios con el rodillo de espuma. Foam roller., Tutor, 2015, Madrid
Lessen D., Examen de certificación de Pilates de la PMA. Guía de estudio., Pilates Method Alliance, 2014,
Ling M., Curso básico de... Pilates., Omega, 2013, Barcelona
Lyon D., Pilates completo para hombres., Paidotribo, 2008, Badalona

Marras WS., The working back. A Systems view., John Wiley & Sons, 2008, New Jersey
Marras WS., The working back. A Systems view., John Wiley & Sons, 2008, New Jersey
Matty D, Burdell K., Programa paso a paso de Pilates con círculo mágico [libro+dvd]., Tutor, 2008, Madrid
McAtee RE, Charland J., Estiramientos facilitados. Estiramientos y fortalecimiento con facilitación neuromuscular propioceptiva [libro+dvd]., 3, Médica Panamericana, 2010, Madrid
Menezes A., Guía completa de las técnicas de Joseph H. Pilates. Con especial atención al dolor de espalda y el entrenamiento deportivo., Tutor, 2009, Madrid
Murakami C., Sesiones matinales de Pilates., De Vecchi, 2008, Barcelona
Norris CM., La estabilidad de la espalda. Un enfoque diferente para prevenir y tratar el dolor de espalda., Hispano Europea, 2007, Barcelona
Nyman B, Paarup L., Pilates. Todos los ejercicios de suelo para practicar en casa., Scyla Editores, 2006, Barcelona
Paredes Ortiz P., Manual de Pilates. Suelo básico [libro+dvd]., Paidotribo, 2008, Badalona
Paterson J., Teaching Pilates for postural faults, illness & injury. A practical guide., Elsevier, 2009, Edinburgh
Pedregal Canga M., Tu Pilates. Los primeros pasos., Paidotribo, 2006, Badalona
Pilates JH., Tu salud: un sistema de ejercicios que ha revolucionado el mundo de la educación física., Presentation Dynamics, 1998, Incline Village, NV
Pilates Physicalmind Institute., Osteoporosis exercise protocols. Awareness & Prevention of Osteoporosis using the Method Pilates., Physicalmind Institute, 2005, New York
Pohlman J., Programa paso a paso de Pilates [libro+dvd]., Tutor, 2006, Madrid
Pohlman J., Programa paso a paso de Pilates con balón [libro+dvd]., Tutor, 2008, Madrid
Pohlman J., Segundo programa paso a paso de Pilates [dvd]., Tutor, 2006, Madrid
Pohlman J., Programa paso a paso de Pilates con banda elástica [libro+dvd]., Tutor, 2006, Madrid
Primal Pictures and Pilates World University., Anatomy for Pilates [dvd]., Primal Pictures, 2008, London
Ramírez García I, Blanco Ratto L, Kauffmann S., Rehabilitación del suelo pélvico femenino. Práctica clínica basada en la evidencia., Médica Panamericana, 2014, Madrid
Reyneke D., Pilates Moderno. A perfecta forma física ao seu alcance., Manole, 2009, Barueri
Richardson C, Hodges P, Hides J., Therapeutic exercise for lumbopelvic stabilization. A motor control approach for the treatment and prevention of low back pain., 2, Churchill Livingstone, 2004, Edinburgh
Richardson C, Jull G, Hodges P, Hides J., Therapeutic exercise for spinal segmental stabilization in low back pain., 1, Churchill Livingstone, 1999, London
Royo-Villanova C., Pilates en casa., Temas de Hoy, 2007, Madrid
Savall P., Pilates Reformer, manual de ejercicios., Tecno Sport Condition, 2007, Barcelona
Stanmore T., Pilates para una espalda sana., RBA Libros, 2006, Barcelona
Stott Pilates., Essential Reformer., Merrithew Corporation, 2003, Toronto
Thek Lineback K., Osteopilates para aumentar la densidad ósea, reducir los riesgos de fracturas, mejorar la apariencia física ¡y sentirse maravillosamente!, Kier, 2006, Buenos Aires
Timón V., Enciclopedia de ejercicios de Pilates., Pila Teleña, 2012, Madrid
Ungaro A., La promesa de Pilates., Blume, 2004, Madrid
Vleeming A, Mooney V, Stoeckart R (Dir.)., Movimiento, estabilidad y dolor lumbopélvico. Integración de la investigación con el tratamiento., Elsevier España, 2008, Barcelona
Westlake L., Entrenamiento con balón de ejercicios., Paidotribo, 2008, Badalona
Winsor M., Pilates: el centro de energía: sin necesidad de aparatos., 3, Paidotribo, 2005, Barcelona
Girbau F., Pilates matwork 1-2-3 [dvd]., Paycom, 2000,
Girbau F., Pilates plus [dvd]., Paycom, 1998,
Girbau F., Pure Pilates [dvd]., Paycom, 1998,
Glenn C, Dunphy C., Peak Pilates System I Peak [dvd]., 2005,
Gray K (director)., Pilates con bandas elásticas [dvd]., IMC Vision, 2003, Valladolid
Gray K (director)., Pilates gymball [dvd]., IMC Vision, 2003, Valladolid
Hessel J., Cadillac Techniques. Learn the in□s and out□s of this essential piece of advanced Pilates equipment [dvd]., The Well-Tempered Workout, 1997, Beverly Hills
Martin S., The Scoliosis Series: Part 1. Management & Improvement featuring wall springs [dvd]., Pilates Therapeutics, 2006, Alameda
Martin S., The Scoliosis Series: Part 2. Breathing exercises as part of Scoliosis management [dvd]., Pilates Therapeutics, 2006, Alameda
Martin S., The Upper Core: Living a pain-free life [dvd]., Pilates Therapeutics, 2006, Alameda
Morgan D (director)., Iniciación al método Pilates [dvd]., IMC Vision, 2001, Valladolid
Morgan D (director)., La fuerza del Pilates [dvd]., IMC Vision, 2001, Valladolid
Quick J., Swimalates. Pilates for swimmers [dvd]., Championship Productions, 2003, Ames
Romani-Ruby C, Clark M., Pre/Post Natal Personal Training Video. The fitness approach to Pilates Exercise [VHS]., PowerHouse Pilates, 2002, Pennsylvania
Sichel H (dir.)., Power Pilates Post-Pregnancy Workout 3 [dvd]., Power Pilates, 2004, New York

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303

Outros comentarios

Sería conveniente:
- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarase por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P05G170V01991			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Cuña Carrera, Iria da			
Profesorado	Cuña Carrera, Iria da			
Correo-e	Iriadc@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	• saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	• saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	• saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	• saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	• saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	• saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	• saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	• saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	• saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	• saber facer
CT5	Resolución de problemas	• saber facer
CT6	Toma de decisións	• saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	• saber
CT9	Compromiso ético	• Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	• saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	• saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	• saber facer • Saber estar / ser
CT18	Creatividade	• saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	• saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	• saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Deseñar a metodoloxía dun proxecto en algún ámbito de coñecemento do grao.	CG14 CE20 CE21 CE22 CE45 CT1 CT3 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24
Desenvolver unha búsqueda bibliográfica, analizando e interpretando a información, para elaborar un documento coa información máis relevante, comparando e extraindo conclusións.	CG14 CG15 CG19 CE20 CE21 CE22 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24
Presentar e defender a información e conclusións extraidas do traballo	CG19 CE20 CE22 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT17 CT18 CT23 CT24

Contidos
Tema

Realización dun traballo:	Ámbito das Ciencias da saúde.

Co fin de acadar unha carga de traballo semellante nos Traballos de Fin de Grao (TFG) que deben facer o alumnado ao ser estes titorizados por diversos profesores e a que haberá varios tribunais xulgadores é conveniente establecer unhas pautas para a elaboración de dito traballo e para a valoración dos mesmos.
O TFG será unha revisión bibliográfica sobre calquera tema do ámbito de ciencias da saúde.
Debe constar de :
 Introdución/obxectivo
 Material e Método
 Resultados
 Discusión
 Conclusións
Poderán agruparse os apartados en Resultados/Discusión ou ben en Discusión/Conclusións.
Indicaranse as palabras clave utilizadas según os termos do Medical Subject Headings (MeSH) do Index Medicus.
Extensión mínima de 15 e máxima de 20 páxinas de texto sen incluír o título, resume, bibliografía e anexos e seguindo as normas de maquetación.

Formato:
Para os apartados utlilizaranse maiúsculas e negriña e os subapartados en minúsculas e negriña, letra Arial tamaño 12.
Párrafo, alineación xustificada, sangría en primeira línea de 1.25, interlineado 1.5, espaciado anterior 6 puntos. Fuente, letra Arial tamaño 11.
As páxinas nunha soa cara cos marxes superior, inferior e lateral dereito de 2,5 e lateral esquerdo de 3. Na marxe superior o título do traballo e na marxe inferior o nome e apelidos do alumno e numeradas na parte inferior dereita, letra Arial tamaño 8.
REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS
Será referenciada segundo as normas de Vancouver, enumerarase de forma correlativa con superíndice segundo orde de aparición no texto por primeira vez, utilizando un xestor bibliográfico.
Os artigos utilizados para a súa análise serán como mínimo de 12 dos últimos 5 anos, debendo utilizar como mínimo 15 referencias bibliográficas entre artigos de revistas e de libros os cales estarán limitados a 2 ou 3 como máximo. O titor/a poderá modificar este apartado sempre que se xustifique.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentación	1	14	15
Traballo tutelado	5	195	200
Traballo	1	8	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.

Presentación	O alumno deberá expor en 7/10 minutos o traballo realizado utilizando medios audiovisuais e proceder á súa defensa ante as preguntas do tribunal.
Traballo tutelado	Para a confección do traballo seguirase a normativa aprobada na Xunta de Centro, a cal seralle entregada polo/a seu titor/a ao alumnado, e colgada na FaiTIC.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Coa atención personalizada, os/as titores/as atenden e resolven dúbidas, consultas, necesidades ao alumnado, sobre o TFG, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode desenvolverse de xeito presencial ou de xeito non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Presentación	Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo. Para o correcto seguimento da materia o alumnado tense que dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), e cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentación	Valorarase tendo en conta a defensa ante as preguntas do tribunal (35%).	35	CG19 CE20 CE22 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT17 CT18
Traballo	O traballo valorarase tendo en conta: - A relevancia do TFG (35%) - A adaptación ás normas (15%) - A presentación con medios audiovisuais, a claridade na exposición por parte do alumno e a adaptación ao tempo marcado (7-10 min) (15%)	65	CG14 CG15 CG19 CE20 CE21 CE22 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tal e como se indica na Memoria de Verificación, para poder realizar a presentación e defensa do TFG o/a alumno/a deberá ter superados todos os créditos da formación curricular, ainda que non estean xeradas as actas.
O tempo de presentación do TFG será entre 7 e 10 minutos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Renart Pita, MA., Escribir en Ciencias Biomédicas., Madrid: Aran Ediciones;, 2004.

Day, RA., Como escribir y publicar trabajos cientificos. (Publicación Científica y Técnica nº 598)., 3ª ed. Washington: Organización Panamericana de la Salud (OPS);, 2005.

Martin Vivaldi, G., Curso de redacción. Del pensamiento a la palabra: teoría y práctica de la composición y del estilo., 33ª ed. Madrid: Paraninfo;, 2000.

Vallejo-Nágera JA., Aprender a hablar en público hoy., Barcelona: Planeta;, 2010.

Recomendacións

Outros comentarios

Só se poderá expor o Traballo de Fin de Grao, para obter o título de Grao, unha vez que se teñan superadas o resto das materias, aínda que non estean xeradas as actas.